

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય, અમદાવાદ

આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૧૧૫૨ / ૨૦૨૦

સાથે

સીવીલ એપિલિકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૧ / ૨૦૨૨

માં

આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૧૧૫૨ / ૨૦૨૦

સાથે

સીવીલ એપિલિકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૨ / ૨૦૨૨

માં

આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૧૧૫૨ / ૨૦૨૦

સાથે

આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૮૫૨૧ / ૨૦૨૦

સાથે

સીવીલ એપિલિકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૧ / ૨૦૨૨

માં
આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૯૫૨૧ / ૨૦૨૦
સાથે
સીવીલ એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૨ / ૨૦૨૨
માં
આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૯૫૨૧ / ૨૦૨૦
સાથે
આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૯૫૨૦ / ૨૦૨૦
સાથે
સીવીલ એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૧ / ૨૦૨૨
માં
આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૯૫૨૦ / ૨૦૨૦
સાથે
સીવીલ એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૨ / ૨૦૨૨
માં
આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૯૫૨૦ / ૨૦૨૦
સાથે
આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૯૫૮૩ / ૨૦૨૦
સાથે
સીવીલ એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૧ / ૨૦૨૨
માં
આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૯૫૮૩ / ૨૦૨૦
સાથે
સીવીલ એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૨ / ૨૦૨૨
માં
આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૯૫૮૩ / ૨૦૨૦

સાથે
આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૦૯૩૩ / ૨૦૨૦
સાથે
સીવીલ એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૧ / ૨૦૨૨
માં
આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૦૯૩૩ / ૨૦૨૦
સાથે
સીવીલ એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૨ / ૨૦૨૨
માં
આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૦૯૩૩ / ૨૦૨૦
સાથે
આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૨૩૦૯ / ૨૦૨૦
સાથે
આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૧૧૨૪ / ૨૦૨૦
સાથે
સીવીલ એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૧ / ૨૦૨૨
માં
આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૧૧૨૪ / ૨૦૨૦
સાથે
સીવીલ એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૨ / ૨૦૨૨
માં
આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૧૧૨૪ / ૨૦૨૦
સાથે
આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૧૧૨૨ ની ૨૦૨૦
સાથે

સીવીલ એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૧ ની ૨૦૨૨ આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ

એપિલકેશન નં. ૧૧૧૨૨ ની ૨૦૨૦ માં

સાથે

સીવીલ એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૨ ની ૨૦૨૨ આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ

એપિલકેશન નં. ૧૧૧૨૨ ની ૨૦૨૦ માં

સાથે

આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૧૧૨૭ ની ૨૦૨૦ સાથે સીવીલ

એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૧ ની ૨૦૨૨ આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન

નં. ૧૧૧૨૭ ની ૨૦૨૦ માં

સાથે

સીવીલ એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૨ ની ૨૦૨૨ આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ

એપિલકેશન નં. ૧૧૧૨૭ ની ૨૦૨૦ માં

સાથે

આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૧૧૨૬ ની ૨૦૨૦ સાથે સીવીલ

એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૧ ની ૨૦૨૨ આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન

નં. ૧૧૧૨૬ ની ૨૦૨૦ માં

સાથે

સીવીલ એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૨ ની ૨૦૨૨ આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ

એપિલકેશન નં. ૧૧૧૨૬ ની ૨૦૨૦ માં સાથે આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ

એપિલકેશન નં. ૧૧૧૨૩ ની ૨૦૨૦

સાથે

સીવીલ એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૧ ની ૨૦૨૨ આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ

એપિલકેશન નં. ૧૧૧૨૩ ની ૨૦૨૦ માં

સાથે

સીવીલ એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૨ ની ૨૦૨૨ આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ

એપિલકેશન નં. ૧૧૧૨૩ ની ૨૦૨૦ માં

સાથે

આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૧૧૨૮ ની ૨૦૨૦ સાથે સીવીલ

એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૧ ની ૨૦૨૨ આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન

નં. ૧૧૧૨૮ ની ૨૦૨૦ માં

સાથે

સીવીલ એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૨ ની ૨૦૨૨ આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ

એપિલકેશન નં. ૧૧૧૨૮ ની ૨૦૨૦ માં

આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૧૧૫૦ ની ૨૦૨૦

સાથે

સીવીલ એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૧ ની ૨૦૨૨ આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ

એપિલકેશન નં. ૧૧૧૫૦ ની ૨૦૨૦ માં

સાથે

સીવીલ એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૨ ની ૨૦૨૨ આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ

એપિલકેશન નં. ૧૧૧૫૦ ની ૨૦૨૦ માં

સાથે

આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૧૧૪૬ ની ૨૦૨૦ સાથે સીવીલ

એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૧ ની ૨૦૨૨

આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૧૧૪૬ ના ૨૦૨૦ માં

સાથે

સીવીલ એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૨ ના ૨૦૨૨ આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ

એપિલકેશન નં. ૧૧૧૪૬ ના ૨૦૨૦ માં

સાથે

આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૧૧૫૫ ના ૨૦૨૦ સાથે સીવીલ

એપિલકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૧ ના ૨૦૨૨ આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલકેશન

નં. ૧૧૧૫૫ ના ૨૦૨૦ માં

સાથે

સીવીલ એપિલિકેશન (સ્ટે માટે) નં. ૨ ના ૨૦૨૨ આર/સ્પેશ્યલ સિવિલ

એપિલિકેશન નં. ૧૧૧૫૫ ના ૨૦૨૦

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનિય ન્યાયમૂર્તિશ્રી ડૉ એ. પી. ઠાકર

સહી / -

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	
૫	શું સિવિલ જજને પરિપત્રિત કરવામાં આવે કે કેમ?	

=====

એમ/એસ. શ્રી શિવમ કોર્પોરેશન તેના એકમાત્ર માલિક શ્રી પ્રહલાદ

દુરલભજીભાઈ જોષી મારફતે

વિ.

ભારતીય પ્રતીસ્પર્ધા આયોગ

=====

હાજરી: એસ.સી.એ. નં.૧૦૯૩૩, ૧૧૧૨૪, ૧૧૧૨૨, ૧૧૧૨૭, ૧૧૧૨૬,
૧૧૧૨૩, ૧૧૧૨૮ / ૨૦૨૦, શ્રી મિહિર ઠાકોર, પરિષ્ઠ વકીલ સાથે વકીલ
સુશ્રી અમૃતા એમ.

અરજદારો તરફથી ઠાકોર

એસ.સી.એ. નં.૯૫૨૧, ૯૫૨૦, ૯૫૮૩ વર્ષ ૨૦૨૦, અરજીકર્તાઓ
તરફથી સુશ્રી દિશા નાણાવટી માટે પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર જોશી
સાથે વકીલ શ્રી મિતુલ શેલત, એસ.સી.એ. નં.૧૧૧૫૨, ૧૧૧૫૫
વર્ષ ૨૦૨૦, અરજીકર્તાઓ માટે શ્રી ડી.એમ. વારંડાણી,
એસ.સી.એ. નં. ૧૨૩૦૯ વર્ષ ૨૦૨૦ અરજીકર્તાઓ માટે શ્રી
તીર્થરાજ પંડ્યા

એસ.સી.એ. નં. ૧૧૧૫૦, ૧૧૧૪૬
/ ૨૦૨૦ સુશ્રી તનયા શાહ
અરજદારો તરફથી

એસ.સી.એ. નં. ૧૧૧૫૨, ૧૦૯૩૩, ૧૨૩૦૯, ૧૧૧૨૪, ૧૧૧૨૨,
૧૧૧૨૭, ૧૧૧૨૬, ૧૧૧૨૩, ૧૧૧૨૮, ૧૧૧૫૦, ૧૧૧૪૬
૧૧૧૫૮ ઓફ ૨૦૨૦ શ્રી દેવાંગ વ્યાસ, સહાયક સોલિસિટર જનરલ
સાથે શ્રી કે.એમ. અંતાણી અને સુશ્રી ગરિમા મલ્હોત્રા, સામાવાળા નં.
૧ અને ૨ માટે વકીલ.

સામાવાળા નં. ૩ માટે પક્ષકાર વ્યક્તિગત રીતે (૫૦૦૦).

એસ.સી.એ. નં. ૯૫૨૧, ૯૫૨૦, ૯૫૮૩ / ૨૦૨૨, શ્રી દેવાંગ
વ્યાસ, સહાયક સોલિસિટર જનરલ સાથે શ્રી કે.એમ. અંતાણી
અને સુશ્રી

ગરિમા મલ્હોત્રા સામાવાળા નં.૩ અને ૪ માટે વકીલ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તશ્રી ડૉ એ. પી. ઠાકર

તારીખ : ૦૯/૦૯/૨૦૨૨

મૌખિક ચુકાદો

૧. હાલની અરજીઓનો આ સમૂહ આદેશ ૧. વિરુદ્ધ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે.સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ દ્વારા કેસ નં. ૨૪/૨૦૧૯ માં તપાસની કાર્યવાહી આરંભ કરતો તથા તે સંબંધિત અન્ય નોટિસો જારી કરતો આદેશ કરવામાં આવ્યો છે, અને તેમાં સ્પર્ધા અધિનિયમ, ૨૦૦૨ ની જોગવાઈઓ સંકળાયેલી છે. આ બધી અરજીઓ એક સાથે જોડીને પ્રવેશના તબક્કે અંતિમ રીતે સાંભળવામાં આવી છે.

૨. કારણ કે વિશેષ દિવાળી અરજી નં. ૧૦૯૩૩ ઓફ ૨૦૨૦ના સંબંધમાં સામાન્ય દલીલો પર વિચાર કરવામાં આવ્યો છે, તેથી ઉક્ત બાબતને મુખ્ય બાબત તરીકે ગણવામાં આવી છે અને તથ્યો ઉક્ત અરજીમાંથી લેવામાં આવ્યા છે.

૩. પ્રારંભે, આ નોંધવું જરૂરી છે કે સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૧૧૫૨ ઓફ ૨૦૨૦, સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૯૫૨૧ ઓફ

૨૦૨૦, સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૯૫૨૦ ઓફ ૨૦૨૦,
સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૯૫૮૩ ઓફ ૨૦૨૦, સ્પેશિયલ
સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૦૯૩૩ ઓફ ૨૦૨૦, સ્પેશિયલ સિવિલ
એપિલકેશન નં. ૧૧૧૨૪ ઓફ ૨૦૨૦, સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન
નં. ૧૧૧૨૨ ઓફ ૨૦૨૦, સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૧૧૨૮
ઓફ ૨૦૨૦, સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૧૧૨૬ ઓફ
૨૦૨૦ના અરજદારો,

સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૧૧૨૩ / ૨૦૨૦, સ્પેશિયલ
સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૧૧૨૭ / ૨૦૨૦, સ્પેશિયલ સિવિલ
એપિલકેશન નં. ૧૧૧૫૦ / ૨૦૨૦, સ્પેશિયલ સિવિલ
એપિલકેશન નં. ૧૧૧૪૬ / ૨૦૨૦ અને સ્પેશિયલ સિવિલ
એપિલકેશન નં. ૧૧૧૫૫ / ૨૦૨૦ માં સંબંધિત અરજીઓમાં
ખરડો સુધારો રજૂ કરવામાં આવ્યો છે. કેસના તથ્યો અને
પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં લેતા, તે જ દ્વારા સંબંધિત અરજીઓમાં
મંજૂર કરવામાં આવે છે.

૪. અરજીએથી ઊભા થતા સંક્ષિપ્ત તથ્યો નીચે મુજબ છે:

જ.૧ અરજદાર નં. ૧ એ કંપનીઝ અધિનિયમ હેઠળ નોંધાયેલી એક ખાનગી લિમિટેડ કંપની છે, જેનું નોંધાયેલ કાર્યાલય અમદાવાદ, ગુજરાત ખાતે આવેલ છે. તેની મુખ્ય પ્રવૃત્તિમાં શાળા પુસ્તકો તથા સંબંધિત સામગ્રીનું મુદ્રણ અને બંધણીનો સમાવેશ થાય છે, જેના મુખ્ય વપરાશકર્તા ગુજરાત રાજ્યમાં ગુજરાત કાઉન્સિલ એન્ડ એલિમેન્ટરી એજ્યુકેશન (સંક્ષેપમાં ‘જી.સી.ઈ.ઈ.’) છે. જી.સી.ઈ.ઈ. એ નોંધાયેલ સોસાયટી છે, જે સર્વશિક્ષણ અભિયાનના હેતુની પ્રાપ્તિ માટે કાર્યરત છે, જેમાં અન્ય બાબતો સાથે “પ્રજ્ઞા પ્રોજેક્ટ” એટલે કે પ્રવૃત્તિ આધારિત અભ્યાસ પદ્ધતિનો સમાવેશ થાય છે. આ સંદર્ભે જી.સી.ઈ.ઈ. દ્વારા નિર્ધારિત તમામ પૂર્વ આવશ્યકતાઓ પૂર્ણ કર્યા બાદ વર્ષ ૨૦૧૬માં તેને જી.સી.ઈ.ઈ. સાથે યાદીમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. અરજદાર નં. ૨, અરજદાર નં. ૧ના નિયામક અને હિસ્સેદાર છે.

જ.૨ કે અરજીકર્તા નં.૧ ને સામાવાળા નં.૧ સમક્ષ કેસ નં. ૨૦૧૮ ના ૩૨ માં વિરોધી પક્ષકાર તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યો હતો. ઉક્ત કેસ સામાવાળા નં.૩ ના પિતાએ દાખલ કરેલી માહિતી અરજીમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપોના આધારે હતો અને ગુજરાત સ્ટેટ બોર્ડ ઓફ સ્કૂલ ટેક્સ્ટ બુક્સ [(સંક્ષેપાર્થે જીએસબીએસટીબી)] માં વિવિધ પ્રિન્ટરો અને બાઈન્ડરો દ્વારા કરવામાં આવેલ કામ, શાળા પાઠ્યપુસ્તકોના મુદ્રણ અને બાઈન્ડિંગ માટેની જીએસબીએસટીબીની ટેન્ડરોના સંદર્ભમાં, સંબંધિત હતો. સામાવાળા નં.૩ જીએસબીએસટીબીની ટેન્ડર પ્રક્રિયામાં નિષ્ફળ ગયા બાદ, સફળ બોલીદારો

વિરુદ્ધ બોલી ગોઠવણીનો આક્ષેપ કરતાં કેસ નં. ૨૦૧૮ નો ૩૨ દાખલ કર્યો હતો અને જીએસબીએસટીબી દ્વારા પ્રભુત્વસ્થિતિનાં દુરુપયોગનો આક્ષેપ કરતાં જીએસબીએસટીબી વિરુદ્ધ કેસ નં. ૨૦૧૯ નો ૪ પણ દાખલ કર્યો હતો.

૪.૩ પ્રતિસ્પર્ધા અધિનિયમ, ૨૦૦૨ ની કલમ ૨૬(૨) હેઠળ કેસ નં. ૪ ઓફ ૨૦૧૯ માં તા. ૭.૮.૨૦૧૯ ના આદેશ દ્વારા, સામાવાળા નં.૧ એ પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ કોઈ કેસ બનતો નથી એમ ઠરાવી જી.એસ.બી.એસ.ટી.બી. સામેના આક્ષેપો નામંજૂર કર્યા હતા. કેસ નં. ૩૨ ઓફ ૨૦૧૮ બાબતે, જેમાં બોલી ગોઠવણનો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો, સામાવાળા નં.૧ એ ઉક્ત અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળ તા. ૯.૧૧.૨૦૧૮ નો આદેશ પસાર કરીને, કહેવાતી રીતે બોલીદારો સામે પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ અભિપ્રાય નોંધ્યો હતો અને સામાવાળા નં.૨ ને અધિનિયમ મુજબ તપાસ હાથ ધરવા દિશાનિર્દેશ આપ્યો હતો. ઉક્ત આદેશને આ અદાલત સમક્ષ એસ.સી.એ. નં. ૮૦૧૦ ઓફ ૨૦૨૦ દ્વારા પડકારવામાં આવ્યો હતો અને આ અદાલતે તા. ૧૮.૮.૨૦૨૦ ના પોતાના આદેશથી તે ૪ રદ કર્યો હતો, કારણ કે ઉક્ત આદેશમાં સામાવાળા નં.૧ દ્વારા કોઈ પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ અભિપ્રાય રચાયો હોવાનો પ્રતિબિંબ પડતો ન હતો.

૪.૪ અરજદાર દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે તેના પિતાએ દાખલ કરેલી માહિતી અરજીના અનુસંધાનમાં, અન્ય છાપાખાનાઓને હેરાન કરવાનો અને તેમને વાદવિવાદમાં ફસાવેલા રાખીને તથા ટેન્ડરમાં ભાગ લેવા બદલ દંડિત

થવાની ભીતિ હેઠળ રાખીને તેમજ કોઈ ટેન્ડર ન મળવા દેવાના એકમાત્ર હેતુથી ગુજરાતમાં સ્પર્ધા દૂર કરવાની દષ્ટિએ, સામાવાળા નં. ૩ એ જૂન, ૨૦૧૯ દરમિયાન અથવા તેની આસપાસ એક માહિતી અરજી દાખલ કરી હતી, જે સામાવાળા નં. ૩ ના પિતાએ દાખલ કરેલા કેસ નં. ૩૨ ઓફ ૨૦૧૮ માં “સમર્થક પુરાવા માટે” હોવાનું દર્શાવવામાં આવ્યું છે. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે સામાવાળા નં. ૩ ના પોતાના કહેવા મુજબ તેની માહિતી અરજીમાં રહેલી માહિતી અને કેસ નં. ૩૨ ઓફ ૨૦૧૮ માં રહેલી માહિતી વચ્ચે આવર્તન છે, તેમ છતાં તેણે “યોગ્ય તપાસ અને પરિણામ” માટે તે જ અરજી સામાવાળા નં. ૧ સમક્ષ ફરીથી દાખલ કરી છે. સામાવાળા નં. ૩ દ્વારા દાખલ કરાયેલી આ માહિતી અરજીને સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા કેસ નં. ૨૪ ઓફ ૨૦૧૯ તરીકે ક્રમાંકિત કરવામાં આવી હતી. ઉક્ત માહિતી અરજીમાં સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા પ્રતિબંધાત્મક ટેન્ડર પ્રક્રિયા ચલાવ્યાના તથા સામાવાળા નં. ૪ દ્વારા દર્શાવેલ પ્રજ્ઞા ટેન્ડરમાં વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭ થી ૨૦૧૮-૧૯ દરમિયાન સફળ બોલીદારો દ્વારા બોલી ગોટાળો કર્યાના નિરાધાર આક્ષેપો કરવામાં આવ્યા હતા.

પ. એસ.સી.એ. નં. ૧૦૯૩૩ ઓફ ૨૦૨૦, એસ.સી.એ. નં. ૧૧૧૨૪ ઓફ ૨૦૨૦, એસ.સી.એ. નં. ૧૧૧૨૨ ઓફ ૨૦૨૦, એસ.સી.એ. નં. ૧૧૧૨૭ ઓફ ૨૦૨૦, એસ.સી.એ. નં. ૧૧૧૨૬ ઓફ ૨૦૨૦, એસ.સી.એ. નં. ૧૧૧૨૩ ઓફ ૨૦૨૦ અને એસ.સી.એ. નં. ૧૧૧૨૮ ઓફ ૨૦૨૦ માં અરજદારો તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર ઠાકોર, સુશ્રી

અમૃતા ઠાકોર, વિદ્વાન વકીલ સાથે, જોરશોરથી રજૂઆત કરી છે કે સી.સી.આઈ.નો આક્ષેપિત આદેશ સ્પર્ધા અધિનિયમ, ૨૦૦૨ ની કલમ ૨૬(૧) ની આવશ્યકતાઓનું પાલન કરતો નથી અને તે મનસ્વી, તર્કવિરુદ્ધ તથા ગેરકાયદેસર છે. તેમણે વધુમાં પણ રજૂઆત કરી છે કે ઉક્ત આદેશ બિન-કારણદર્શક છે. શ્રી ઠાકોર, વિદ્વાન પરિષ્કવકીલશ્રી, અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળનો આદેશ, ડિરેક્ટર જનરલ દ્વારા તપાસ કરાવવા માટે દિશાનિર્દેશ આપતા પહેલાં, પ્રાથમિક દ્રષ્ટિએ કેસ અસ્તિત્વમાં છે એવો અભિપ્રાય સમાવે તે આવશ્યક છે અને એવો અભિપ્રાય સામાવાળા નં. ૧ ને પ્રાપ્ત થયેલી માહિતીના આધારે હોવો જોઈએ, તેમજ સામાવાળા નં. ૧ ઉપર તેના અભિપ્રાય માટે ચુકિતસંગત કારણો આપવાની ફરજ છે. શ્રી ઠાકોરે વધુમાં રજૂ કર્યું છે કે કલમ ૨૬(૧) હેઠળનો આદેશ અપીલયોગ્ય નથી, પરંતુ જો તે આ આવશ્યકતાનું પાલન કરતો ન હોય અથવા જ્યાં એવો પ્રાથમિક દ્રષ્ટિએ અભિપ્રાય કથિત રીતે રચાયો હોવાનું દર્શાવવામાં આવ્યું હોય છતાં સ્પષ્ટપણે અસ્થિર હોય અને/અથવા પૂરી પાડવામાં આવેલી માહિતીના સંદર્ભમાં ન હોય, અર્થાત્ જ્યાં પૂરી પાડવામાં આવેલી માહિતી અને અભિપ્રાય વચ્ચે કોઈ સંબંધ ન હોય, ત્યાં તે બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ ન્યાયિક સમીક્ષા માટે પાત્ર બને છે. અરજદાર કલમ ૨૬(૧) ની જોગવાઈઓ પર આધાર રાખે છે, જે નીચે પુનઃઉલ્લેખિત કરવામાં આવે છે:

કલમ ૨૬. કલમ ૧૯ હેઠળ તપાસ માટેની પ્રક્રિયા. –

(૧) કેન્દ્રીય સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર અથવા કાયદેસર સત્તાધિકારી પાસેથી સંદર્ભ પ્રાપ્ત થવા પર, અથવા કલમ ૧૯ હેઠળ પ્રાપ્ત થયેલ પોતાના જ્ઞાન અથવા માહિતીના આધારે, જો આયોગનો એવો અભિપ્રાય હોય કે પ્રથમ દષ્ટિએ કેસ અસ્તિત્વમાં છે, તો તે મહાનિદેશકને આ બાબત અંગે તપાસ કરાવવા માટે નિર્દેશ આપશે: પરંતુ, શરતે કે જો પ્રાપ્ત થયેલી માહિતીનો વિષયવસ્તુ, આયોગના અભિપ્રાય મુજબ, અગાઉ પ્રાપ્ત થયેલી કોઈ માહિતી જેટલો જ સારરૂપે સમાન હોય અથવા તે દ્વારા આવરી લેવાયેલ હોય, તો નવી માહિતી અગાઉની માહિતી સાથે સંયુક્ત કરી શકાય.

પ.૧ શ્રી મિહિર ઠાકોર, વિજ્ઞાન પરિષ્ઠ વકીલે કેટલાક ચુકાદાઓના અવતરણો પર આધાર રાખ્યો છે, જે નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવે છે

(૧) સી.સી.આઈ. વિ. સ્ટીલ ઓથોરિટી ઓફ ઇન્ડિયા લિમિટેડ, જે ૨૦૧૦ (૧૦) એસ.સી.સી. ૭૪૪ માં અહેવાલિત છે,

૩૧(૫). વહીવટી ન્યાયશાસ્ત્રના સ્થિર થયેલા

સિદ્ધાંતોને અનુરૂપ, કમિશન પાસેથી અપેક્ષા

રાખવામાં આવે છે કે તે પ્રાથમિક દષ્ટિએ મત બનાવતી વખતે પણ ઓછામાં ઓછા કેટલાક કારણો નોંધે. તેમ છતાં, જ્યારે તે પોતાના નિર્ધારક અને નિર્ણયાત્મક અધિકારક્ષેત્રમાં પક્ષકારોના અધિકારો સાથે સંબંધિત દિશાનિર્દેશો અને આદેશો પસાર કરે છે, ત્યારે કમિશન માટે આવશ્યક છે કે તે મનનો યોગ્ય ઉપયોગ કરીને, પોતાના સમક્ષ પ્રતિસ્પર્ધી પક્ષકારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા તમામ તર્કોનો પ્રતિભાવ આપતા કારણસભર આદેશો પસાર કરે.

૯૭. ઉપરોક્ત તર્કપ્રણાલી અને પ્રતિપાદિત સિદ્ધાંતો, જે કાયદાના સ્થાપિત નિયમસિદ્ધાંતો સાથે સુસંગત છે, તે આ મામલામાં પણ અમે સ્વીકારીએ છીએ. આ નિર્ધારક પરિબલોની પૃષ્ઠભૂમિમાં, અમે અધિનિયમની જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કરી શકીએ. કલમ ૨૬, તેની વિવિધ ઉપકલમો હેઠળ, આયોગને વિવિધ દિશાનિર્દેશો જારી કરવા, નિર્ણયો લેવા અને આદેશો પસાર કરવા આવશ્યક બનાવે છે, જેમાંથી કેટલાક સામે ન્યાયાધિકરણ સમક્ષ અપીલ પણ કરી

શકાય તેવી હોય છે. જો તે કોઈપણ જોગવાઈ હેઠળનો દિશાનિર્દેશ હોય અને આયોગ દ્વારા ગુણદોષના આધાર પર કરવામાં આવેલ નિર્ણય, નિષ્કર્ષ અથવા આદેશ ન હોય, તોયે તેવી કાર્યવાહી કંઈક તર્કઆધારથી સમર્થિત હોવી અપેક્ષિત છે. અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળ આવશ્યક મુજબ પ્રથમદ્રષ્ટ્યા અભિપ્રાય રચવાના તબક્કે, આયોગ વિગતવાર કારણો નોંધે જ એવું જરૂરી નથી, પરંતુ તેણે સ્પષ્ટ અને નિર્વિવાદ શબ્દોમાં પોતાનું મન પ્રગટ કરવું જોઈએ કે તેની દૃષ્ટિએ પ્રથમદ્રષ્ટ્યા કેસ અસ્તિત્વમાં છે, જેથી ડિરેક્ટર જનરલને તપાસ માટે દિશાનિર્દેશ જારી કરવાની આવશ્યકતા ઊભી થાય છે. એવો અભિપ્રાય આયોગને આપવામાં આવેલી માહિતીના સંદર્ભ સાથે નોંધવો જોઈએ. ઉપરોક્ત મુજબ, એવો અભિપ્રાય નોંધપોથીના આધાર પર, જેમાં આપવામાં આવેલી માહિતી તેમજ અધિનિયમની વિવિધ જોગવાઈઓ હેઠળ આયોગને કરવામાં આવેલ સંદર્ભનો સમાવેશ થાય છે, રચવો જોઈએ. પરંતુ, અન્ય નિર્ણયો અને આદેશો, જે માત્ર સાદા દિશાનિર્દેશ ન હોય અને પક્ષકારોના

અધિકારોનું નિર્ધારણ કરતાં હોય, તેઓ પક્ષકારો દ્વારા આયોગ સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવેલી પરસ્પર વિરોધી દલીલોનું વિશ્લેષણ કરીને અને તેનો નિર્ણય કરીને સવિસ્તર કારણસભર હોવા જોઈએ. અન્ય શબ્દોમાં કહીએ તો, અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧)ના અર્થમાં આયોગે કોઈપણ નિવાડાકીય અથવા નિર્ધારક પ્રક્રિયામાં પ્રવેશ કર્યા વિના, અને એવો અભિપ્રાય રચવાનો આધાર દર્શાવતા લઘુત્તમ કારણો નોંધ કરીને, પ્રથમદ્રષ્ટ્યા અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવો અપેક્ષિત છે, જ્યારે તેના અન્ય તમામ આદેશો અને નિર્ણયો સુસંગત કારણોથી યુક્ત હોવા જોઈએ.

૯૮. આવી પદ્ધતિનું ન્યાયસંગતકરણ નિયમન ૨૦(૪) ના સંદર્ભે પણ કરી શકાય છે, જે મુજબ ડિરેક્ટર જનરલે પોતાના અહેવાલમાં, પરિસ્થિતિ મુજબ, આયોગને રજૂ કરાયેલ અને ડિરેક્ટર જનરલને તપાસ માટે મોકલાયેલ સૂચના અથવા સંદર્ભમાં કોઈ પક્ષકાર દ્વારા કરવામાં આવેલા દરેક આક્ષેપ અંગેના નિષ્કર્ષો, તપાસ દરમિયાન એકત્રિત કરાયેલ તમામ પુરાવા અને દસ્તાવેજો સાથે, નોંધવા

ફરજિયાત છે. તેનું અનિવાર્ય પરિણામ એ છે કે અધિનિયમની કલમો ૨૬ થી ૨૮ હેઠળ આદેશ પસાર કરતી વખતે આયોગ પાસેથી પણ દરેક મુદ્દા અંગે યોગ્ય કારણો નોંધવાની સમાન રીતે અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે.

(૨) મહિન્દ્રા ઇલેક્ટ્રિક વિ. સી.સી.આઈ., જેનો અહેવાલ ૨૦૧૮ એસ.સી.સી. ઓનલાઈન ડેલ ૮૦૩૨ માં પ્રસિદ્ધ થયો છે,

૮૫....ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ, પ્રક્રિયાત્મક રીતે સીસીઆઈ જે નિર્દેશો કરે છે તે સંદર્ભે તે ન્યાયિક સમીક્ષા માટે પણ આધીન છે. ઉદાહરણ તરીકે, જો એવું દર્શાવી શકાય કે કલમ ૨૬(૨) હેઠળ તેના અભિપ્રાયની પ્રથમદષ્ટિએ અભિવ્યક્તિ ધરાવતા કારણસભર આદેશ વિના તપાસ શરૂ કરવામાં આવી છે, તો સીસીઆઈના આદેશોમાં રિટ કાર્યવાહી દરમિયાન સુધારો કરી શકાય છે. તેવી જ રીતે, તપાસ દરમિયાનની

કાર્યવાહીના સંચાલન (અર્થાત્ તથ્યો એકત્ર કરવાની કવાયત) બાબતે, ન્યાયસંગત પ્રક્રિયા અને કુદરતી ન્યાયના પાલનની ખાતરી કરવા માટે વડી અદાલતોનું અધિકારક્ષેત્ર સુનિશ્ચિત છે...

(૩) ગુગલ ઇન્ક. વિ. સીસીઆઈ, ૨૦૧૫ એસસીસી ઓનલાઈન ડેલ ૮૯૯૨ માં અહેવાલિત:

૧૮(એ) સી.સી.આઈ., અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળ મામલામાં તપાસ કરાવવા માટે ડી.જી.ને નિર્દેશ આપતો આદેશ પસાર કરે તે પહેલાં, કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર અથવા કોઈ વૈધાનિક સત્તામંડળ પાસેથી પ્રાપ્ત સંદર્ભના આધારે અથવા કલમ ૧૯ હેઠળની માહિતી/ફરિયાદના આધારે અથવા પોતાના જ જ્ઞાનના આધારે, અધિનિયમની કલમ ૩(૧) અથવા કલમ ૪(૧) ના ઉદ્દેશ્ય અંગે પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ કેસ અસ્તિત્વમાં છે એવો અભિપ્રાય બનાવવો જરૂરી છે. આવો અભિપ્રાય બનાવ્યા વિના, ડી.જી. દ્વારા તપાસ કરવાનો આદેશ આપી શકાય નહીં. જોકે, આવો અભિપ્રાય બનાવતી વખતે, એસ.એ.આઈ.એલ.

(ઉપરોક્ત) મુજબ, સી.સી.આઈ. સામે સંદર્ભિત/માહિતગાર કરાયેલ વ્યક્તિ/ઉદ્યોગને સાંભળવાની ફરજિયાતતા નથી.

૧૮(બી) જે વ્યક્તિ/ઉદ્યોગને કોઈ પણ તક આપવામાં આવ્યા વિના, અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળના આદેશ/નિર્દેશ દ્વારા તેની સામે/વિશે તપાસ કરવાનો આદેશ/નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હોય, તેવી વ્યક્તિ/ઉદ્યોગ માટે આ કાયદામાં કોઈ ઉપાયની જોગવાઈ કરવામાં આવી નથી. જો કે સી.સી.આઈ.ના આદેશો વિરુદ્ધ અપીલીય મંચ તરીકે કૉમપેટની રચના કરવામાં આવી છે, પરંતુ તેની અપીલીય અધિકારક્ષેત્ર સ્પર્ધા અધિનિયમની કલમ ૫૩એ દ્વારા મર્યાદિત છે અને અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળ સી.સી.આઈ.ના આદેશ વિરુદ્ધ કોઈ અપીલ નિર્ધારિત કરવામાં આવી નથી. આવી વ્યક્તિ/ઉદ્યોગ પાસે, કોઈ ઉપાયના અભાવે,

તપાસને આધીન થવા દેવા અને તેમાં ભાગ લેવા સિવાય બીજું કશું જ રહેતું નથી.

૧૮(કે) અમારી એવી અભિપ્રાય છે કે એકવાર ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા હેઠળની તપાસને રદ કરવા માટે અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની અરજીઓ જાળવાપાત્ર ગણવામાં આવી હોય, તો એ જ સમતા આધારે સ્પર્ધા અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળ તપાસ અંગે સી.સી.આઈ.ના આદેશ/નિર્દેશ વિરુદ્ધ અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની અરજી પણ જાળવાપાત્ર ગણાશે, ખાસ કરીને જ્યારે તપાસ બાબતે ડી.જી., સી.સી.આઈ.ની સત્તાઓ ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા હેઠળ તપાસ બાબતે પોલીસની સત્તાઓ કરતાં ઘણાં વિશાળ છે.

૧૮(એલ) તેમ છતાં, અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળના આદેશ વિરુદ્ધ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની અરજી, સર્વોચ્ચ અદાલતે ભજન લાલ (ઉપરોક્ત) માં નિર્ધારિત કર્યા મુજબના સમાન માપદંડો પર જ કાયમ રહી શકે, અર્થાત્ જ્યાં સંદર્ભ/ માહિતી/ ફરિયાદમાં કરાયેલા આક્ષેપોને

સાચા માની લીધા પછી પણ અધિનિયમની કલમ ૩(૧) અથવા કલમ ૪(૧) ના ઉલ્લંઘનનો કોઈ કેસ ઉભો થતો ન હોય, અથવા જ્યાં જણાવાયેલા આક્ષેપો અસંગત અને સ્વભાવતઃ અશક્યપ્રાય હોય, અથવા જ્યાં તપાસની શરૂઆત અને તેની ચાલુ રાખવા અંગે સ્પષ્ટ કાનૂની પ્રતિબંધ હોય, અથવા જ્યાં માહિતી/ સંદર્ભ/ ફરિયાદ સ્પષ્ટપણે દુર્ભાવનાથી પ્રેરિત હોય અને પરોક્ષ હેતુથી અથવા તેવા જ કોઈ હેતુથી કરવામાં/ નોંધવામાં આવી હોય.

૧૮(એમ) જેમ ભજન લાલ (ઉપરોક્ત) માં પોલીસ દ્વારા કરવામાં આવતી તપાસ, જેના વિરુદ્ધ તપાસ કરવામાં આવી રહી છે તે વ્યક્તિના અધિકારોને અસર કરતી હોવા કારણે અને હસ્તક્ષેપથી મુક્ત ન હોવા તરીકે ઠરાવવામાં આવી છે, તેમ જ સી.સી.આઈ.ના ડી.જી. દ્વારા કરવામાં આવતી તપાસ પણ, જો ઉપરોક્ત પૈકીની કોઈ શ્રેણીમાં આવતી હોય, તો તેને મંજૂરી આપી શકાય નહીં; અને માત્ર એટલું કહેવું કે જે વ્યક્તિ/ઉદ્યોગ એકમ

અંગે/વિરુદ્ધ તપાસ ચાલી રહી છે તેને કોઈ હાનિ થશે નહીં, અથવા જો તપાસ અહેવાલ તેના/તેના વિરુદ્ધ આવે તો તેવી વ્યક્તિ/ઉદ્યોગ એકમને પોતાની બચાવ રજૂ કરવાની તક મળશે, એ કોઈ જવાબ ગણાઈ શકશે નહીં.

૧૮(ઓ) જ્યારે સ્પર્ધા અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળ કરવામાં આવેલા તપાસના આદેશનો પ્રભાવ એટલો ગંભીર હોઈ શકે છે, ત્યારે અમારી દૃષ્ટિએ, ડી.જી.ના અહેવાલ પછી સીસીઆઈ સમક્ષની કાર્યવાહી દરમિયાન પોતાનો બચાવ કરવાની તક ઉપલબ્ધ હોવી, તપાસના આદેશ વિરુદ્ધ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળના ઉપચારને નકારવાનો હંમેશા આધાર બની શકતી નથી. જોકે, અમે તેમાં ઊંડાણપૂર્વક પ્રવેશ કરવાનો ઇરાદો રાખતા નથી, પરંતુ અમને તે સિદ્ધાંતનું સ્મરણ થાય છે કે મૂળભૂત અધિકારોના ભંગના કેસોમાં, તેનાથી કોઈ અહિત થયું નથી એવી દલીલ ઉપલબ્ધ રહેતી નથી (જુઓ એ.આર. અંતુલે

વિ. આર.એસ. નાયક (૧૯૮૮) ૨ એસસીસી ૬૦૨).

૧૮(આર) ફરીથી, ઉપરોક્ત મુજબ, સીસીઆઈ તપાસનો આદેશ/નિર્દેશ માત્ર ત્યારે જ આપી શકે, જ્યારે તે અધિનિયમની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન થયેલું હોવાનું પ્રાથમિક દ્રષ્ટિએ મત રચે. આપણા સંવિધાનિક મૂલ્યો અને ન્યાયિક સિદ્ધાંતો, કલ્પનાની કોઈપણ હદે, એવી તપાસને મંજૂરી આપશે નહીં કે જ્યાં, માની લો, સીસીઆઈ પ્રાથમિક દ્રષ્ટિએ મત રચ્યા અને વ્યક્ત કર્યા વિના તપાસનો આદેશ/નિર્દેશ આપે, અથવા જ્યાં પ્રાથમિક દ્રષ્ટિએ મત રચાયેલો અને વ્યક્ત કરાયેલો હોવાનું દર્શાવવામાં આવે છે, છતાં તે સ્પષ્ટપણે અસ્થિર હોય. આવા કેસમાં અનુચ્છેદ ૨૨૬નો ઉપાય નિશ્ચિતરૂપે ઉપલબ્ધ રહેશે.

૫.૨ શ્રી મિહિર ઠાકોર, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ રજૂ કરે છે કે સી.સી.આઈ. દ્વારા તા. ૧૩.૧.૨૦૨૦ ના રોજ પસાર કરાયેલ આદેશ સ્પષ્ટપણે કારણવિહીણ છે અને તેમાં “પ્રાથમિક દ્રષ્ટિ બનાવતી વખતે પણ કેટલાક કારણો” નો ઉલ્લેખ સુધી કરવામાં આવ્યો નથી, કારણ કે તે માત્ર આ આધાર પર આગળ વધે છે કે

“માહિતીદાતાની રજૂઆતમાં થોડો બળ છે”, અને તે પણ આ સ્પષ્ટપણે ખોટા તથા અસંગત આધાર પર કે “દરેક પેકેજ હેઠળની દરેક વ્યક્તિગત વસ્તુ માટે તે પેકેજના એલ-૧ વિજેતાએ દર્શાવેલ દરો પણ સૌથી ઓછા છે”. તેમણે આ પણ રજૂ કર્યું છે કે આ વ્યાપક અને ખોટી એવી “પ્રાથમિક દૃષ્ટિ” બનાવતાં અને તપાસ કરવાનો નિર્દેશ આપતાં સમયે સી.સી.આઈ.એ નીચેની બાબતોને સંપૂર્ણપણે અવગણેલી છે:

૧. સી.સી.આઈ. એ સર્વોચ્ચ અદાલતના સી.સી.આઈ. વિ. સેઈલ (સુપ્રા) મામલામાં આપવામાં આવેલ આ નિર્દેશનું પાલન કર્યું નથી કે “આવો અભિપ્રાય અભિલેખોના આધારે રચવો જોઈએ”.

૨. સી.સી.આઈ.એ કાનૂનની તે સ્થિર સ્થિતિને સંપૂર્ણપણે અવગણેલી છે કે, જ્યાં જ્યાં કાનૂન અભિપ્રાય રચવાની જોગવાઈ કરે છે, ત્યાં એવો અભિપ્રાય નિષ્કપટ હોવો જોઈએ અને નિષ્કર્ષ માટે સંબંધિત પરિસ્થિતિઓના અસ્તિત્વના આધારે રચાયેલો હોવો જોઈએ, કારણ કે કાર્યવાહી માટેની અનિવાર્ય પૂર્વશરત પ્રદર્શનક્ષમ હોવી આવશ્યક છે અને પુરાવા શોધવા માટે અંધાધૂંધી તપાસ ચલાવવાની કોઈ સામાન્ય વિવેકસત્તા રહેલી નથી. અન્ય શબ્દોમાં કહીએ તો, અભિપ્રાયની રચના વાસ્તવિક અને

નિષ્પક્ષ તથ્યોના આધારે થવી આવશ્યક છે, જે આ કેસમાં સંપૂર્ણપણે ગેરહાજર હતા, કારણ કે ૧૬ પેનલમાં સામેલ પ્રિન્ટરો વચ્ચે મનની એકરૂપતા કે કોઈપણ પ્રકારના કરારનો આછોતરો પણ પુરાવો ઉપલબ્ધ નથી અને સમગ્ર આક્ષેપ દરેક મુદ્દામાં સૌથી નીચી કિંમતના આધારે કરાયેલા અનુમાન પર આગળ વધે છે.

ઉપરોક્ત રજૂઆત માટે, અરજદારોના વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર ઠાકોરે બેરિયમના કેસના નિર્ણય પર આધાર મૂક્યો છેકેમિકલ્સ વિ. સી.એલ.બી., એ.આઈ.આર. ૧૯૬૭ એસ.સી. ૨૮૫, જેમાં પરા-૨૭, ૨૮, ૪૧ માં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે:

હિદાયતુલ્લાહ, જે.

૨૭. આ પ્રશ્નનો નિરાકરણ કરતાં પહેલાં ધ્યાનમાં લેવાનો પ્રથમ મુદ્દો એ છે કે આ સત્તા વિવેકાધીન છે અને તેનો ઉપયોગ એ બાબતે પ્રામાણિક રીતે અભિપ્રાય રચવામાં આવ્યો હોય કે તપાસ આવશ્યક છે, તેના પર આધારિત છે. 'કેન્દ્રીય સરકારના અભિપ્રાય

મુજબ " શબ્દો દર્શાવે છે કે અભિપ્રાય કેન્દ્રીય સરકાર દ્વારા જ રચાયેલો હોવો જોઈએ અને સ્વાભાવિક રીતે તેમાં અંતર્નિહિત છે કે એવો અભિપ્રાય પ્રામાણિક હોવો જોઈએ. ત્યારબાદની આવશ્યકતા એ છે કે "એવા પરિસ્થિતિજન્ય તથ્યો અસ્તિત્વમાં છે જે સૂચવે છે વગેરે." આ શબ્દો દર્શાવે છે કે કેન્દ્રીય સરકાર પોતાનો અભિપ્રાય રચે તે પહેલાં તેની સમક્ષ એવી પરિસ્થિતિઓ હોવી આવશ્યક છે, જેનાથી ચોક્કસ અનુમાનો સૂચિત થાય. આવા અનુમાનો અનેક પ્રકારના છે અને તેમનો અહીં કોષ્ટકરૂપે ઉલ્લેખ કરવો ઉપયોગી રહેશે:—

(એ) કે વ્યવસાય છેતરપિંડી કરવાનો ઇરાદો રાખીને ચલાવવામાં આવી રહ્યો છે—

(૧) કંપનીના લેણદારો, અથવા (૨) સભ્યો, અથવા (૩) અન્ય કોઈપણ વ્યક્તિ;

(બી) કે વ્યવસાય ચલાવવામાં આવી રહ્યો છે –

(૧) છેતરપીંડીપૂર્વકના હેતુ માટે
અથવા (૨) ગેરકાયદેસર હેતુ માટે;

(સી) કે જેમણે કંપનીની રચના કરી છે
અથવા તેના કારોબારનું સંચાલન કરે
છે તેવા વ્યક્તિઓ દોષિત રહ્યા છે –

(૧) છેતરપિંડી અથવા (૨)
દુર્વ્યવહાર અથવા અન્ય કુકૃત્ય --
કંપની પ્રત્યે અથવા તેના કોઈપણ
સભ્ય પ્રત્યે.

(ડી) સભ્યો પાસેથી તેની બાબતો
અંગે એવી માહિતી ગુપ્ત રાખવામાં
આવી છે, જે વાજબી રીતે અપેક્ષિત
હોઈ શકે, જેમાં નીચે મુજબ ચૂકવાપાત્ર
કમિશનની ગણતરીનો પણ સમાવેશ
થાય છે –

(૧) વ્યવસ્થાપક અથવા અન્ય નિયામક,

(૨) વ્યવસ્થાપક એજન્ટ,

(૩) સચિવો અને ખજાનચીઓ,

(૪) મેનેજરો.

૨૮. આ આધારો કેન્દ્ર સરકારના અધિકારક્ષેત્રને મર્યાદિત કરે છે. તપાસની શરૂઆત કરવાની સત્તા પ્રદાન કરતી કલમની બહાર કોઈપણ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરી શકાય નહિ. યાદીબદ્ધ પ્રકારની અનુમાનનીય નિષ્કર્ષ તરફ સંકેત કરતી પરિસ્થિતિઓ પર આધારિત ન હોય તેવી કાર્યવાહી માન્ય ગણાશે નહિ. અન્ય શબ્દોમાં કહીએ તો, પરિસ્થિતિઓમાંથી દોરી શકાય તેવી અનુમાનનીય નિષ્કર્ષોની યાદી એ વાતનું પ્રતિપાદન કરે છે કે પુરાવા શોધવા માટે અંધાધૂંધ તપાસ ચલાવવાની કોઈ સામાન્ય વિવેકાધીન સત્તા અસ્તિત્વમાં નથી. નિશ્ચિતપણે, અભિપ્રાયની રચના વ્યક્તિગત ધારણા આધારિત હોય છે, પરંતુ કાર્યવાહી

માટે અનિવાર્ય શરત તરીકે અનુમાન માટે સંબંધિત પરિસ્થિતિઓનું અસ્તિત્વ દર્શાવી શકાય તેવું હોવું જ જોઈએ. જો આ આધારે કાર્યવાહીનો વિરોધ કરવામાં આવે કે કલમમાં કલ્પાયેલ પ્રકારની અનુમાનનીય નિષ્કર્ષ તરફ દોરી જાય તેવી કોઈ પરિસ્થિતિ અસ્તિત્વમાં નથી, તો તે પરિસ્થિતિઓનું અસ્તિત્વ સ્થાપિત કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી એવી કાર્યવાહી ન્યાયિક હસ્તક્ષેપ માટે ઉઘાડી પડી શકે છે. જેમ મારા ભાઈ શેલતએ તીક્ષ્ણ શબ્દોમાં કહ્યું છે:—

“એવું કહેવું ચુકિતસંગત નથી કે તે ખંડે સરકારને એવું કહેવાની મંજૂરી આપી હતી કે તેણે એવી પરિસ્થિતિઓના આધારે પોતાનો અભિપ્રાય રચ્યો છે, જે તેના મતે અસ્તિત્વમાં છે.....

કારણ કે “પરિસ્થિતિઓ”નું અસ્તિત્વ મત રચવા માટેની મૂળભૂત શરત છે, તેથી જો તે

પરિસ્થિતિઓના અસ્તિત્વ અંગે પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવે, તો ઓછામાં ઓછું પ્રથમદ્રષ્ટિએ તે સાબિત કરવું આવશ્યક બને છે. માત્ર એટલું દાવો કરવું પૂરતું નથી કે પરિસ્થિતિઓ અસ્તિત્વમાં છે અને તે શું છે તેનો કોઈ સંકેત ન આપવો, કારણ કે પરિસ્થિતિઓ એવી હોવી જોઈએ કે જેથી નિશ્ચિત પ્રકારના તારણો પર પહોંચી શકાય. તે તારણો છેતરપિંડી કરવાનો ઇરાદો, છેતરપિંડીપૂર્ણ અથવા ગેરકાયદેસર હેતુ, છેતરપિંડી અથવા ગેરવર્તન, અથવા વિશિષ્ટ પ્રકારની માહિતી ગોપન રાખવામાં આવી હોવા સાથે સંબંધિત હોવા જોઈએ. અમારે જોવાનું છે કે અધ્યક્ષે પોતાના સોગંદનામામાં એવી પરિસ્થિતિઓનું અસ્તિત્વ દર્શાવ્યું છે કે નહીં, જેઓ આવા પ્રાથમિક તારણો તરફ દોરી જાય. જો તેમણે એવું દર્શાવ્યું હોય, તો તેમની કાર્યવાહી ઉપર પ્રશ્ન ઉઠાવી શકાય નહીં, કારણ કે તે અંગેનું અનુમાન વ્યક્તિનિષ્ઠ રીતે દોરવાનું રહે છે અને આ અદાલત સમાન

અનુમાન દોરત નહીં હોત તો પણ તે હકીકત અપ્રસંગિક રહે છે. પરંતુ જો દર્શાવવામાં આવેલી પરિસ્થિતિઓ એવી હોય કે ધારા ૨૩૭(બી) માં જણાવાયેલ પ્રકારનું કોઈ અનુમાન જ દોરી શકાય તેમ ન હોય, તો આવી કાર્યવાહી અધિનિયમની સત્તાથી પર ગણાશે અને રદબાતલ રહેશે.

૪૧. દુરાશયના પ્રશ્ન અંગે, હું એવું માનવા તરફ ઝુકું છું કે અધ્યક્ષે તા. મે ૧૯, ૧૯૬૫નો આદેશ મંત્રીના કોઈપણ દબાણથી સ્વતંત્ર રીતે અને તેના વિના પસાર કર્યો હતો. આ નિષ્કર્ષે પહોંચવા માટે હું વધુ પ્રબળ રીતે પ્રેરિત થાઉં છું, કારણ કે તેમના સોગંદનામાના પરિછેદ ૧૪માં અધ્યક્ષે આદેશ પસાર કરતી વખતે પોતે ધ્યાનમાં લીધેલ પરિસ્થિતિઓ જાહેર કરી છે. તેમના સોગંદનામાના પરિછેદ ૫, ૮ અને ૧૬માં અધ્યક્ષે જણાવ્યું હતું કે વિવિધ સામગ્રીના આધારે તેમણે આદેશ પસાર કર્યો હતો. પરંતુ, આ સોગંદનામું સંપૂર્ણરૂપે અને શ્રી ડાંગના

સોગંદનામાનું વાચન કરતાં, મને સંતોષ થાય છે કે તેમના સોગંદનામાના પરિછેદ ૧૪માં અધ્યક્ષે તેમની સમક્ષ રહેલી વિવિધ સામગ્રીની તપાસ પરથી બહાર આવેલી બધી મહત્વપૂર્ણ પરિસ્થિતિઓ દર્શાવી છે. સંક્ષેપમાં કહીએ તો, આ પરિસ્થિતિઓ એવી છે કે વ્યવસ્થાપન તરફથી થયેલ વિલંબ, ગડબડ અને ખામીયુક્ત આયોજનના પરિણામે બમણો ખર્ચ થયો, ભારે નુકસાન થયું, કંપનીના શેરોના ભાવમાં તીવ્ર ઘટાડો થયો અને વ્યવસ્થાપક નિયામક સાથે મતભેદોને કારણે કેટલાક નિયામકોએ રાજીનામું આપ્યું. મારા મત મુજબ, માત્ર આ પરિસ્થિતિઓના આધારે ચુકિતપૂર્ણ રીતે એવો સંકેત મળતો નથી કે કંપનીનો વ્યવસાય દેવાદારો, સભ્યો અને અન્ય વ્યક્તિઓને છેતરવા માટે ચલાવવામાં આવતો હતો અથવા વ્યવસ્થાપન કંપની અને તેના સભ્યો પ્રત્યે કપટ માટે દોષિત હતું. કોઈ પણ ચુકિતપૂર્ણ વ્યક્તિ, જેણે આ પરિસ્થિતિઓનો યોગ્ય રીતે

વિચાર કર્યો હોય, તે તા. મે ૧૯, ૧૯૬૫ના
આદેશમાં ઉલ્લેખિત પ્રકારની કોઈ છેતરપિંડીનો
સંકેત આ પરિસ્થિતિઓમાંથી મળે છે એવો
અભિપ્રાય બનાવી શક્યો હોત નહીં . જો
અધ્યક્ષે સંબંધિત તથ્યો પર પોતાનું મન લાગુ
કર્યું હોત, તો તેઓ એવો
અભિપ્રાય બનાવી શક્યા હોત નહીં . તેથી, હું
એવું માનવા તરફ ઝુકું છું કે તેમણે તથ્યો પર
મન લાગુ કર્યા વિના એવો અભિપ્રાય
બનાવ્યો. તેમના દ્વારા આ રીતે રચાયેલ
અભિપ્રાય તેમની સત્તાઓની મર્યાદા બહારનો
છે અને ધારા ૨૩૭(બી) હેઠળના આદેશને
આધાર આપી શકતો નથી. અપીલ મંજૂર
કરવામાં આવે છે અને આક્ષેપિત આદેશ રદ
કરવામાં આવે છે. શેલટ, ન્યાયાધીશ જે
આદેશ પસાર કરવાની રજૂઆત કરે છે, તેમાં
હું સહમત છું."

જે.એમ. શેલટ, ન્યાયાધીશ.

"૧૯. આ પ્રમાણે, કલમ ૨૩૪ હેઠળ જે આધાર પર કાર્યવાહી મંજૂર છે અને તે હેઠળ લેવાતી કાર્યવાહીનું સ્વરૂપ, કલમ ૨૩૭ હેઠળની બાબતોથી ભિન્ન છે. એ સાચું છે કે કલમ ૨૩૫ હેઠળ કાર્યવાહી કરવાની સત્તા સરકારને છે અને તે હેઠળ સત્તાધિકૃત કાર્યવાહી તપાસ છે, પરંતુ તે હેઠળ કાર્યવાહી સ્વપ્રેરિત રીતે નહીં, પરંતુ માત્ર નિશ્ચિત સંખ્યાના સભ્યો દ્વારા કરવામાં આવેલી અરજી પર, અથવા નિશ્ચિત પ્રમાણની મતાધિકાર શક્તિ ધરાવતા સભ્યો દ્વારા, અથવા રજિસ્ટ્રારના અહેવાલના આધારે જ લેવામાં આવી શકે છે. આ ઉપરાંત, કલમ ૨૩૪નો તપાસ સાથે કોઈ સંબંધ નથી, જેમ કે કલમ ૨૩૫ અને

કલમ ૨૩૭માં છે, તેમ છતાં કલમ ૨૩૪ હેઠળના અહેવાલ પર સરકાર કલમ ૨૩૫ની ખંડ (ઈ) હેઠળ તપાસ સ્થાપિત કરી શકે છે.

કલમ ૧૦-ઈ અધિનિયમમાં ૧૯૬૩ના અધિનિયમ ૫૩ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી હતી અને તે કંપની કાયદા બોર્ડની રચના વિષે છે. આ કલમ હેઠળ રચાયેલ બોર્ડમાં એક અધ્યક્ષ અને સભ્યોનો સમાવેશ થાય છે. તા. ૧ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૬૪ના જી.એસ.આર. ૧૭૬ સૂચના દ્વારા કેન્દ્રીય સરકારે કલમ ૧૦-ઈ હેઠળ કંપની કાયદા બોર્ડની રચના કરી. બીજી સૂચના નં. જી.એસ.આર. ૧૭૮ દ્વારા તેણે અધિનિયમ હેઠળની પોતાની કેટલીક સત્તાઓ, જેમાં કલમ ૨૩૭ હેઠળની સત્તાઓનો પણ સમાવેશ થાય છે, બોર્ડને સોંપી. એ જ દિવસે, તેણે કલમ ૬૪૨ (૧) સાથે કલમ ૧૦-ઈ (૫) વંચાય તે મુજબ ૧૯૬૪ના કંપની કાયદા બોર્ડ (પ્રક્રિયા) નિયમો નામે નિયમો પણ પ્રસિદ્ધ કર્યા. નિયમ ૩ બોર્ડના અધ્યક્ષને બોર્ડનો કાર્યભાર પોતાનાં તથા અન્ય સભ્ય અથવા સભ્યો વચ્ચે વહેંચવાની અને બોર્ડ દ્વારા સંયુક્ત રીતે વિચારવાના કેસો અથવા કેસોના વર્ગો

નિર્ધારિત કરવાની સત્તા આપે છે. તા. ૬ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૬૪ના રોજ અધ્યક્ષે નિયમ ૩ હેઠળ તેની અંદર નિક્ષેપિત સત્તાનો ઉપયોગ કરીને બોર્ડનો કાર્યભાર પોતાનાં, અન્ય સભ્ય તથા બોર્ડ વચ્ચે વહેંચતો આદેશ કર્યો. આ આદેશ હેઠળ કલમો ૨૩૫ અને ૨૩૭ હેઠળ તપાસનો આદેશ આપવાનો કાર્યભાર પોતાના હસ્તે એકલવાયા રીતે નિર્વહ કરવા માટે તેને ફાળવવામાં આવ્યો."

"૨૭. પરંતુ જે દલીલ વધુ ગંભીર વિચારણા માટે પાત્ર બને છે તે એ છે કે અધ્યક્ષના સોગંદનામાના પરિચ્છેદ ૧૪ માં દર્શાવેલ પરિસ્થિતિઓ, અને જેના આધારે તેમણે પોતાનો અભિપ્રાય રચ્યો હોવાનું કહેવામાં આવે છે, તે કલમ ૨૩૭ (બી) થી બાહ્ય પરિસ્થિતિઓ હતી અને તેથી આદેશ તે કલમની સત્તાની હદ બહારનો હતો. આ દલીલ ઢિ-આયામી છે, (૧) કે જ્યારેય ખંડ (બી) હેઠળ સત્તાધિકારીનો અભિપ્રાય

વ્યક્તિગત હોય, તોય ખંડમાં નિર્ધારિત એવી
પરિસ્થિતિઓનું અસ્તિત્વ હોવું આવશ્યક છે,
જે એવો અભિપ્રાય રચવા માટે પૂર્વશરત છે,
અને (૨) કે એવું ન હોય એમ માન્ય રાખીએ
તો પણ, કારણ કે અધ્યક્ષે તેમણે જે
પરિસ્થિતિઓના આધારે અભિપ્રાય રચ્યો તે
જાહેર કરી છે, અદાલત તેમની તપાસ કરી
શકે અને જોઈ શકે કે છેતરપિંડી અથવા
છેતરવાનો આશય હોવા અંગેના અભિપ્રાય
માટે તે સંબંધિત છે કે નહીં. આ બતાવવા
માટે અધ્યક્ષના સોગંદનામાના પરિચ્છેદ ૧૪
અને ૧૬ પર આધાર રાખવામાં આવ્યો કે તેમાં
દર્શાવેલ પરિસ્થિતિઓ દર્શાવે છે કે આદેશ
કરતાં સમયે કલમથી સંપૂર્ણપણે બાહ્ય
બાબતોને ધ્યાનમાં લેવામાં આવી હતી, જેથી
આદેશ કલમ ૨૩૭ ના ખંડ (બી) ની સત્તાની
હદ બહારનો બને છે. અન્ય સોગંદનામાઓનું
વિશેષ મહત્ત્વ નથી, કારણ કે તે માત્ર એટલું
જ પુનરાવર્તિત કરે છે જે અધ્યક્ષે પોતાના
સોગંદનામામાં જણાવ્યું છે. શ્રી સેટલવાડે

સૂચવેલ ખંડ (બી) ની વ્યાખ્યા એવી હતી કે આ ખંડ બે બાબતોની માંગ કરે છે, (૧) કેન્દ્ર સરકારનો, હાલના કેસમાં બોર્ડનો, અભિપ્રાય, અને (૨) એવી પરિસ્થિતિઓનું અસ્તિત્વ, જે સૂચવે કે કંપનીનો વ્યવસાય ઉપખંડ (૧) માં જણાવ્યા મુજબ ચલાવવામાં આવતો હતો અથવા ઉપખંડ (૨) માં ઉલ્લેખિત વ્યક્તિઓ કંપની અથવા તેના કોઈ સભ્ય પ્રત્યે છેતરપિંડી, વિશ્વાસભંગસદશ કૃત્ય અથવા દુરાચરણ માટે દોષી હતા. આ વ્યાખ્યા મુજબ, અભિપ્રાય ભલે વ્યક્તિગત હોય, તો પણ ખંડ (બી) માં દર્શાવેલ પરિસ્થિતિઓનું અસ્તિત્વ એવો અભિપ્રાય રચવા માટે પૂર્વશરત છે અને, તેથી, વિવાદિત આદેશમાં આ પરિસ્થિતિઓના અસ્તિત્વનો ઉલ્લેખ હોય તોય અદાલત તે ઉલ્લેખની પાર્શ્વભૂમિમાં જઈ નિર્ધારિત કરી શકે કે વાસ્તવમાં તે પરિસ્થિતિઓ અસ્તિત્વમાં હતી કે નહીં. વિદ્વાન એટર્ની-જનરલે આ વ્યાખ્યાનો વિરોધ કર્યો અને દલીલ કરી કે આ

ખંડમાં આવી દ્વિભાજકતા શક્ય નથી; માત્ર અભિપ્રાય જ વ્યક્તિગત નથી, પરંતુ આખો ખંડ એવો અભિપ્રાય પર નિર્ભર બનાવવામાં આવ્યો છે, કારણ કે ખંડનો અર્થ એવો છે કે સત્તાધિકારીએ તેની સમક્ષ રહેલી સામગ્રીના આધારે એવો અભિપ્રાય બનાવવો જોઈએ કે છેતરપિંડી અથવા છેતરવાના આશય વગેરે સૂચવનારી પરિસ્થિતિઓ અસ્તિત્વમાં છે. તેમના મુજબ આવી દ્વિભાજકતા અશક્ય અને અયોગ્ય છે, કારણ કે આવું હોઈ શકે નહીં કે સત્તાધિકારીએ પ્રથમ તપાસ કરીને નક્કી કરવું પડે કે છેતરપિંડી અથવા છેતરવાના આશય વગેરે સૂચવનારી પરિસ્થિતિઓ છે, અને ત્યારબાદ વ્યક્તિગત અભિપ્રાય રચવો પડે કે એ પરિસ્થિતિઓ એ જ બાબતો સૂચવે છે. તેમણે ભારપૂર્વક જણાવ્યું કે "અભિપ્રાય" અને "સૂચવનારી" શબ્દો સ્પષ્ટ સંકેત આપે છે કે સમગ્ર કાર્ય વ્યક્તિગત છે; સત્તાધિકારીએ જે અભિપ્રાય રચવાનો છે તે એવો છે કે ઉપખંડો (૧) અને (૨) માં જે

નિર્ધારિત છે તે સૂચવનારી પરિસ્થિતિઓ અસ્તિત્વમાં છે અને, તેથી, આવી પરિસ્થિતિઓનું અસ્તિત્વ પોતે જ વ્યક્તિગત અભિપ્રાયનો વિષય છે. વિધાનમંડળે આ કાર્ય સત્તાધિકારીને સોંપેલ હોવાથી, અદાલત તેના અભિપ્રાયની પાર્શ્વભૂમિમાં જઈ સંબંધિત પરિસ્થિતિઓ અસ્તિત્વમાં હતી કે નહીં તે નિર્ધારિત કરી શકતી નથી ”.

૩. અધિનિયમની કલમ ૩(૧) ના બંને આવશ્યક તત્વો, અર્થાત્ સેવાઓના પુરવઠા/પ્રદાન સંબંધે કોઈ કરાર અસ્તિત્વમાં છે અને એવો કરાર સ્પર્ધા પર નોંધપાત્ર પ્રતિકૂળ અસર કરવાનું સંભવિત છે, તે અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળ કોઈ તપાસનો નિર્દેશ આપવામાં આવે તે પહેલાં પ્રથમદ્રષ્ટ્યા સ્થાપિત થવા જરૂરી છે. વર્તમાન મામલામાં, સીસીઆઈએ ન તો તમામ વિપક્ષ પક્ષકારો વચ્ચે કોઈ કરાર અસ્તિત્વમાં હોવાનું કોઈ પ્રથમદ્રષ્ટ્યા નિષ્કર્ષ નોંધ્યું છે અને ન તો એવો કોઈ કરાર, જો હોય તો, સ્પર્ધા પર નોંધપાત્ર પ્રતિકૂળ અસર કરવાનું સંભવિત છે એવું દર્શાવ્યું છે. તેથી, કલમ ૩(૧) ના તત્વો પ્રથમદ્રષ્ટ્યા

સંતોષાતા નથી જેથી તપાસ હાથ ધરવાની મંજૂરી આપી શકાય. કલમ ૩(૩)(ડી) હેઠળની ધારણા ત્યારે જ અમલમાં આવશે જ્યારે એવો નિષ્કર્ષ હોય કે કોઈ કરાર છે જે સીધી અથવા પરોક્ષ રીતે બિડ ગોઠવણ અથવા મિલીભગતભરી બિડિંગનું પરિણામ લાવે છે. બિડ ગોઠવણ/મિલીભગતભરી બિડિંગના આક્ષેપના પરિપ્રેક્ષ્યમાં પ્રથમદ્રષ્ટ્યા અભિપ્રાયની રચનાનો સંબંધ બિડ ગોઠવણ/મિલીભગતભરી બિડિંગના આવશ્યક તત્વો સાથે હોવો આવશ્યક છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, બિડ ગોઠવણ/મિલીભગતભરી બિડિંગના આક્ષેપનું રચન કરનાર આવશ્યક તત્વો અંગે, માહિતી/પુરાવા અને મનન-વિચારના આધારે, ભલે ઓછામાં ઓછી પ્રથમદ્રષ્ટ્યા હદ સુધી હોય, તો પણ હકારાત્મક નિષ્કર્ષ હોવો જોઈએ. ‘બિડ-ગોઠવણ’ ની વ્યાખ્યા અધિનિયમની કલમ ૩ માં એવી કરવામાં આવી છે કે તે તે કલમની ઉપકલમ (૩) માં ઉલ્લેખિત સાહસો અથવા વ્યક્તિઓ વચ્ચેનો એવો કોઈ કરાર છે, જે માલના સમાન અથવા સમરૂપ ઉત્પાદન અથવા વેપાર અથવા સેવાઓના પ્રદાનમાં સંલગ્ન હોય અને જેનો પ્રભાવ બિડ માટેની સ્પર્ધાને દૂર કરવો અથવા ઘટાડવો, અથવા બિડિંગની પ્રક્રિયાને

પ્રતિકૂળ રીતે અસર કરવી અથવા તેને હેરફેર કરવો એવો હોય. વર્તમાન મામલામાં, નોંધ પર એવું કોઈ સામગ્રી ઉપલબ્ધ નહોતું જે પરથી પ્રથમદ્રષ્ટ્યા પણ બિડ-ગોઠવણના તત્વો પૂર્ણ થતા હોવાનું સૂચિત થાય અને માત્ર નીચીમાંથી નીચી બિડોના આધારે બિડ-ગોઠવણનો કોઈ અનુમાન ઉપજાવી શકાય તેમ નહોતું, કારણ કે તે માત્ર અનુમાનકલ્પના સમાન બનત. સામાવાળા નં. ૧ એ નોંધ પર રજૂ થયેલ સામગ્રીમાંથી આવા તત્વો પ્રતિષ્ઠિત થઈ શકે છે કે કેમ તે અંગે, પ્રથમદ્રષ્ટ્યા હદ સુધી પણ, કોઈ ચર્ચા અથવા વિશ્લેષણ કર્યું નથી. તે સુસ્થાપિત છે કે માત્ર સૌથી નીચી કિંમત કોટ કરવી, તે પોતે જ, બિડ-ગોઠવણ અથવા મિલીભગતભરી બિડિંગ અથવા કાર્ટેલ રચના વિષે કોઈ નિષ્કર્ષ કાઢવાનો આધાર બની શકતી નથી. મોનોપસોની અથવા ઓલિગોપસોની જેવી વિવિધ પરિસ્થિતિઓ હોઈ શકે, સત્તાધિકારી ટેન્ડર પ્રક્રિયા કેવી રીતે ચલાવે છે, કામ ફાળવવા બાબતે તે કેવો નિયંત્રણ વાપરે છે, વગેરે.

ઉપરોક્ત રજૂઆતના આધારરૂપે, શ્રી મિહિર ઠાકોર,
વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે રાજસ્થાન સિલિન્ડર્સ વિ.

યુ.ઓ.આઈ.ના કેસમાં આપવામાં આવેલા નિર્ણય
પર આધાર મૂક્યો છે,

૨૦૧૮, જેનો અહેવાલ એસ.સી.સી. ઓનલાઈન
એસ.સી. ૧૭૧૮ માં પ્રકાશિત થયો છે, તેમાં
દર્શાવ્યા મુજબ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે
સી.સી.આઈ.એ બોલી-ગોઠવણ અથવા સ્પર્ધા
અધિનિયમ, ૨૦૦૨ માં વ્યાખ્યાયિત કરાયેલા કોઈ
કરાર સમાન ગણાય તેવી કોઈ સંકળાયેલી અથવા
સંકલિત કાર્યવાહીનો કોઈ પુરાવો પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ
પણ મળ્યો હોવાનું નિષ્કર્ષ આપ્યું નથી. તેથી, ઉક્ત
આદેશ પ્રથમ દૃષ્ટિએ જ અધિકારક્ષેત્ર વિના,
તર્કવિરુદ્ધ, ગેરકાયદેસર છે અને રદ કરવામાં
આવવા પાત્ર છે.

જ. જી.સી.ઈ.ઈ. દ્વારા આ ૧૬ મુદ્દકોને પેનલમાં સામેલ
કરવાની બાબતમાં તેમની તરફથી કોઈપણ ગેરવર્તન થયાનું
કોઈ આક્ષેપ નથી. પેનલમાં સામેલ કરવાના અનુસંધાને,
તેઓ જે અવધિ સુધી પેનલમાં સામેલ છે તે અવધિ
દરમિયાન માત્ર આ ૧૬ વ્યક્તિઓ જ જી.સી.ઈ.ઈ.ની

નિવિદાઓમાં ભાગ લઈ શકે છે. વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭ માટેના મુદ્રણ કાર્ય અંગે આમંત્રિત કરાયેલ બોલીઓમાં, પેનલમાં સામેલ ૯ મુદ્રકો વિવિધ મુદ્રણ પેકેજોમાં સફળ બોલીદારો બન્યા હતા. વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮ માટેના મુદ્રણ કાર્ય અંગે આમંત્રિત કરાયેલ બોલીઓમાં, પેનલમાં સામેલ ૫ મુદ્રકો (અર્થાત્ મિરર ઈમેજ પ્રા. લિ. - પેકેજ ડી, રિલાયબલ આર્ટ પ્રિન્ટરી પ્રા. લિ. - પેકેજ બી, સાહિત્ય મુદ્રણાલય પ્રા. - પેકેજ સી, મેસર્સ શ્રી આર. કે. પ્રિન્ટર્સ એન્ડ બાઈન્ડર્સ લિ. - પેકેજ ઈ અને વિલ્સન પ્રિન્ટસિટી પ્રા. લિ. - પેકેજ એ) વિવિધ મુદ્રણ પેકેજોમાં સફળ બોલીદારો બન્યા હતા. વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ માટેના મુદ્રણ કાર્ય અંગે આમંત્રિત કરાયેલ બોલીઓમાં, પેનલમાં સામેલ ૫ મુદ્રકો (અર્થાત્ મેસર્સ ગજ્જર ઓફસેટ - પેકેજ ડી, ગુજરાત ઓફસેટ પ્રા. લિ. - પેકેજ ઈ, મેસર્સ મારુતિ પ્રિન્ટર્સ - પેકેજ બી, મેસર્સ શ્રી શિવમ કોર્પોરેશન - પેકેજ સી, મેસર્સ યશ પ્રિન્ટર્સ - પેકેજ એ) વિવિધ મુદ્રણ પેકેજોમાં સફળ બોલીદારો બન્યા હતા. આથી, સામાવાળા નં. ૩ દ્વારા પેનલમાં સામેલ તમામ મુદ્રકો સામે કરાયેલ કાર્ટેલાઈઝેશનનો સમગ્ર કેસ ધરાશાયી થાય છે અને ટકી શકતો નથી અને તેથી, આ મહત્વના પાસાને અવગણીને સી.સી.આઈ. દ્વારા આંકવામાં આવેલો

એવો વ્યાપક નિષ્કર્ષ પ્રથમદર્શને તર્કવિરુદ્ધ અને અસ્થિર છે.

૫. પેકેજમાં કાગળ, છાપકામ વગેરે અંગે સૌથી ઓછી કિંમત દર્શાવવાના સીધા પરિણામરૂપે, પેકેજના દરેક અલગ મુદ્દા માટે સૌથી નીચો દર હોવો સ્વાભાવિક છે અને તેથી તેમાં કંઈ અજોડ નથી. વધુમાં, સંસાધનોની દૃષ્ટિએ આ છાપાખાનાઓની ક્ષમતા મર્યાદિત છે અને તેઓએ ક્યાંક સફળતા મળે તેવી આશાએ બહુવિધ પેકેજો માટે બોલીઓ રજૂ કરી હોઈ શકે, છતાં તેઓ કાગળ, શાહી વગેરેના પોતાના જથ્થા પર આધાર રાખીને પસંદ કરેલા પેકેજમાં સૌથી નીચા દરો દર્શાવતા હોય. તેથી, પેકેજના દરેક મુદ્દામાં સૌથી નીચા દરના આધાર પર નિષ્કર્ષે પહોંચવું એ નિર્વિવાદ તથ્યોના આધારે નહીં પરંતુ માત્ર અનુમાનના આધારે આગળ વધવા સમાન છે.

૬. વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭નું પેકેજ બી માં માત્ર ૫ વસ્તુઓ છે, વર્ષ ૧૭૦૬-૧૭નું પેકેજ ડી માં માત્ર ૩ વસ્તુઓ છે, વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮નું પેકેજ સી માં માત્ર ૪ વસ્તુઓ છે, વર્ષ

૨૦૧૮-૧૯ના પેકેજ એ થી સી માં દરેકમાં માત્ર ૨ વસ્તુઓ છે, અને વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯નું પેકેજ ડી માં માત્ર ૧ વસ્તુ છે. તેથી, એવા અનેક પેકેજો હતા જેમાં માત્ર થોડી અથવા ૧ વસ્તુ હતી અને તેથી, આવા પેકેજોના આધારે વસ્તુઓમાં સૌથી નીચી બોલી સંબંધિત બાબતમાં સાંઠગાંઠ હતી એવો નિષ્કર્ષ ભાગ્યે જ કાઢી શકાય. સી.સી.આઈ. એ આ મહત્વપૂર્ણ પાસાને પણ અવગણ્યો છે, જે દર્શાવે છે કે સામાવાળા નં. ૩ નો કેસ સંપૂર્ણપણે અસ્થિર હતો. ૫ પ્રિન્ટરો (એમ/એસ. અજય ઓફસેટ, ભાવિક પબ્લિકેશન પ્રા. લિ., એમ/એસ. જગદીશ ઓફસેટ, પ્રિન્ટ વિઝન પ્રા. લિ. અને શ્રીધર પ્રિન્ટર્સ પ્રા. લિ.) કોઈપણ પેકેજમાં સફળ થયા નહોતા.

૭. સીસીઆઈએ જીસીઈઈના આ નિર્વિવાદ અભિપ્રાયને અવગણ્યો છે કે તે પ્રત્યેક અને દરેક વસ્તુની વ્યક્તિગત કિંમતોની તપાસ કરતું નથી, પરંતુ ખરીદીના કુલ ખર્ચને જોવે છે અને ત્યારબાદ ખર્ચને વધુ ઘટાડવા માટે વાટાઘાટ કરે છે, અને કાગળ, છાપકામ, મજૂરી વગેરેના ખર્ચમાં વધારો થયો હતો તથા ૨૦૧૮-૨૦ માં, ટેન્ડર પ્રક્રિયામાં

મૂળભૂત ફેરફાર થયો હતો કારણ કે તે એનપ્રોક્ચોર વેબસાઈટ પરથી જીઈએમ પર ગઈ હતી.

૮. સીસીઆઈએ તે મહત્વપૂર્ણ તથ્યને પણ અવગણ્યું છે, જે જીસીઈઈ દ્વારા પણ દર્શાવવામાં આવ્યું હતું કે આ સીસીઆઈ સમક્ષ અગાઉના તેમના પ્રયત્નોમાં નિષ્ફળ ગયેલ વ્યક્તિઓ દ્વારા પ્રેરિત માહિતી અરજી હતી અને તેઓ જીસીઈઈના જોબ વર્કમાં પ્રવેશ મેળવવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા હતા, તથા તે વ્યક્તિગત લાભ માટે પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ હતો.

૯. સીસીઆઈએ એ હકીકતને પણ અવગણેલી છે કે જાણકારએ સીસીઆઈનો દરવાજો એવા મુદ્દાઓ અંગે ખટખટાવ્યો હતો જે ઘણાં પહેલાં જ નિષ્પન્ન થઈ ચૂક્યા હતા, અને તેમાં અત્યંત વિલંબ થયો હતો, જેનાથી માહિતી અરજીના પ્રેરિત સ્વરૂપ અંગે સીસીઆઈ સતર્ક થવું જોઈએ હતું.

૫.૩ શ્રી મિહિર ઠાકોર, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ રજૂ કરે છે કે આ આદેશ મનસ્વીપણું, ભેદભાવ અને ઈપ્સે ડિક્લિત જેવી ખામીથી દૂષિત છે:

(૧) પ્રાથમિક સુનાવણીમાં વિરોધી પક્ષકારોને આમંત્રિત કરવા કે ન કરવા અંગે સીસીઆઈ પાસે વિવેકાધિકાર છે, તેમ છતાં એવો વિવેકાધિકાર વસ્તુલક્ષી, ન્યાયસંગત અને નિષ્પક્ષ રીતે જ વાપરવાનો હોય છે અને મનમાની રીતે અથવા માત્ર પોતાના કથનના આધાર પર નહીં. નિયમાવલીની નિયમન ૧૭ એવી જોગવાઈ છે, જે સીસીઆઈએ પોતે જ બનાવેલી છે અને જેના દ્વારા અન્ય બાબતો ઉપરાંત પ્રાથમિક પરિષદ માટે “આવા અન્ય વ્યક્તિ” ને આમંત્રિત કરવાનો વિવેકાધિકાર પોતાની જાતને જ સોંપ્યો છે. તેથી, સીસીઆઈ પોતાની જાતે જ બનાવેલી જોગવાઈના આધારે એવું સૂચવી શકતું નથી કે તે માત્ર પોતાના કથનના આધાર પર વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ કરી શકે. આ સુસ્થાપિત છે કે વહીવટી સત્તાધિકારીને પણ નિષ્પક્ષ રીતે વર્તવું આવશ્યક છે અને વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ વસ્તુલક્ષી, ન્યાયસંગત અને નિષ્પક્ષ રીતે જ કરવો જરૂરી છે, સત્તાધિકારીના માત્ર પોતાના કથન અથવા મનસ્વી ઈચ્છા પર નહીં. આ રજૂઆતના સમર્થનમાં, તેમણે સ્ટેટ ઓફ ઓરિસા વિ. મમતા મોહંતી, (૨૦૧૧) ૩ એસસીસી ૪૩૬ ના કેસમાં આપેલા નિર્ણય પર આધાર મૂક્યો છે.

(૨) વર્તમાન કેસમાં, સી.સી.આઈ.એ, કોઈપણ આધાર વિના માત્ર પોતાના ઇપ્સે ડિક્સિટ પર, મનસ્વી રીતે માત્ર જી.સી.ઈ.ઈ.ઈ.ને (જે સી.સી.આઈ. સમક્ષની કાર્યવાહીમાં વિરોધી પક્ષ નં. ૧ છે) પ્રાથમિક બેઠક માટે આમંત્રિત કરવાનો અને અન્ય કોઈપણ વિરોધી પક્ષકારોને આમંત્રિત ન કરવાનો નિર્ણય કર્યો. જી.સી.ઈ.ઈ.ઈ.ને માત્ર માહિતી અરજીનો સંપૂર્ણ સમૂહ જ આપવામાં આવ્યો નહોતો, પરંતુ તેને પ્રાથમિક બેઠકમાં સી.સી.આઈ. સમક્ષ રજૂઆત કરવાની અને પોતાનો વિગતવાર જવાબ દાખલ કરવાની તક પણ આપવામાં આવી હતી. પરિણામે, માહિતી અરજીમાં તેની વિરુદ્ધ કરવામાં આવેલા આક્ષેપોના સંદર્ભમાં સી.સી.આઈ.ને નિર્દોષ ઠેરવવામાં આવી, જ્યારે અન્ય વિરોધી પક્ષકારોને હવે લાંબી અને ખર્ચાળ તપાસ કાર્યવાહીમાંથી પસાર થવું આવશ્યક બન્યું છે. ૧૩.૧.૨૦૨૦ના રોજના આક્ષેપિત આદેશ પસાર કરતાં પહેલાં સી.સી.આઈ.એ અનુસરેલી પ્રક્રિયા પ્રથમ દ્રષ્ટિએ મનસ્વી, ભેદભાવપૂર્ણ અને દાદાગીરીપૂર્ણ છે અને તે ઉક્ત આદેશને દૂષિત બનાવે છે.

૬. શ્રી મિહિર જોશી, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ, શ્રી મિતુલ શેલત, સુશ્રી દિશા નાણાવટી માટેના વિદ્વાન વકીલ, સાથે, વિશેષ સિવિલ અરજી નં. ૯૫૨૦ સંદર્ભે અરજદારો માટે ૨૦૨૦, એસ.સી.એ. નં. ૯૫૨૧ ના ૨૦૨૦ તથા

એસ.સી.એ. નં. ૯૫૮૩ ના ૨૦૨૦ માં, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર ઠાકોરની રજૂઆતોને સમર્થન આપતાં, એમ રજૂ કર્યું છે કે:

૬.૧ સીસીઆઈને કલમ ૩ ઉપકલમ (૧) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત કોઈ કરાર પ્રતિસ્પર્ધા-વિરોધી કરાર છે કે કેમ તે અંગે તપાસ હાથ ધરવાની સત્તા આપવામાં આવી છે. પરંતુ તપાસ શરૂ કરતાં પહેલાં, આયોગે પ્રથમદ્રષ્ટિએ સંતોષ પામવું જરૂરી છે કે; – (૧) કલમ ૩ ઉપકલમ (૧) હેઠળ કોઈ કરાર અસ્તિત્વમાં છે; (૨) આવો કરાર પ્રથમદ્રષ્ટિએ સીધા / પરોક્ષ રીતે બિડ ગોઠવણ / સાંઠગાંઠયુક્ત બિડિંગમાં પરિણમે છે.

૬.૨ આયોગને તપાસ પ્રારંભ કરવાની અધિકારિતા માત્ર ત્યારે જ હશે જ્યારે ઉપલબ્ધ તથ્યોના આધારે તે આવી સંતુષ્ટિ પર પહોંચ્યો હોય કે પ્રથમદ્રષ્ટિએ પ્રકરણ અસ્તિત્વમાં છે એવો અભિપ્રાય રચી શકાય. આયોગ અધિકારિતા ગ્રહણ કરવા માટે તથ્યોનું અનુમાન કરી શકતું નથી. તથ્યોનું અસ્તિત્વ હંમેશા ન્યાયિક સમીક્ષા માટે ખુલ્લું રહે છે. જો એવું સ્થાપિત થાય કે અભિપ્રાય નીચેના આધારે રચવામાં આવ્યો છે :-

(૧) તથ્યો અંગેની ધારણાઓ

(૨) અસંગત તથ્યોનો વિચાર

(૩) સંગત તથ્યોનો વિચાર ન કરવો
અદાલતે એવો અનુમાન કરવો જોઈએ કે
સત્તાધિકારીએ સંબંધિત તથ્યો પર
પોતાનું મન લાગુ કર્યું નથી. ત્યારે મતનો
અભાવ ગણાય, કારણ કે સત્તાઓના
ઉપયોગ માટેની પૂર્વશરત અસ્તિત્વમાં
નથી. ત્યારબાદ અદાલત ભારતના
બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ આવી
નિર્ણયની સમીક્ષા કરવા અધિકારક્ષેત્રનો
ઉપયોગ કરશે.

૬.૩ પડકારાયેલ આદેશમાં આગળ વધીને પ્રથમદ્રષ્ટ્યા એવો અભિપ્રાય
નોંધવામાં આવ્યો છે કે “પક્ષકારોએ દર્શાવેલા દરો સ્વતંત્ર નહોતા અને તેઓ
પરસ્પર સંકળાયેલી તથા સંકલિત કાર્યવાહી પર આધારિત હોવાનું જણાય છે”.
ઉપરોક્ત અભિપ્રાય પર પહોંચવા માટે આયોગે એવો અનુમાન કર્યો છે કે પેકેજમાં
સમાવિષ્ટ તમામ વસ્તુઓ માટેની બિડ/ બિડકર્તાઓની કિંમત હંમેશા સૌથી
ઓછી હતી.

૬.૪ ઉપરોક્ત અનુમાન હકીકતની દ્રષ્ટીએ ખોટું છે, જેમ કે અરજદારો દ્વારા દર્શાવવામાં આવ્યું છે. અરજદારોએ નોંધપત્ર પર એવી સામગ્રી મૂકી છે, જે દર્શાવે છે કે આ અનુમાન હકીકતની દ્રષ્ટીએ ખોટું છે. નીચે દર્શાવેલ પૈકીના કોઈપણ નિવેદનોનો કોઈપણ સામાવાળા ઓ દ્વારા ઇનકાર કરવામાં આવ્યો નથી કે વિવાદિત કરવામાં આવ્યા નથી:—

(૧) વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭ માટે, આર.કે. પ્રિન્ટર્સ એલ૧ બોલીદાર હતો. પેકેજ બે ભાગોમાં હતું. ભાગ એમાં, આર.કે. પ્રિન્ટર્સે સૌથી નીચો ભાવ દર્શાવ્યો હતો, જ્યારે ભાગ બીમાં, નં. ૧ થી ૧૨ અને નં. ૧૭ થી ૩૩ માટે, રિલાયબલ પ્રિન્ટર્સનો સૌથી નીચો ભાવ દર્શાવવામાં આવ્યો હતો. નં. ૧૩ માટે, એલ૧ ભાવ ગજ્જર ઓફસેટનો છે;

(૨) વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭ માટે, શિક્ષક તાલીમ મોડ્યુલો માટેની ટેન્ડરમાં છ મુદ્દાઓ હતા. નં. નં. ૧ના મુદ્દામાં, મિરર ઇમેજે સૌથી નીચો ભાવ દર્શાવ્યો હતો; નં. નં. ૨ માટે, યશ પ્રિન્ટર્સે સૌથી નીચો ભાવ દર્શાવ્યો હતો અને નં. નં. ૩ થી ૬ માટે, રિલાયન્સ આર્ટ્સે સૌથી નીચો ભાવ

દર્શાવ્યો હતો. તેમ છતાં, ઉક્ત મોડ્યુલો માટે એલ૧ બોલીદાર રિલાયબલ આર્ટ પ્રિન્ટર્સ હતો;

(૩) વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮ માટે, એસ.સી.ઈ. ફોર્મની ટેન્ડરમાં, ઉક્ત પેકેજમાં ૧૬ વસ્તુઓ હતી. નં. ૧ થી ૭ માં, યશ પ્રિન્ટર્સ સૌથી ઓછી કિંમત દર્શાવી હતી; નં. ૮ થી ૧૧ માં, મિરર ઇમેજે સૌથી ઓછી કિંમત દર્શાવી હતી; નં. ૧૨ માં, મારુતિ પ્રિન્ટર્સ સૌથી ઓછી કિંમત દર્શાવી હતી, નં. ૧૩ થી ૧૬ માં, યશ પ્રિન્ટર્સ સૌથી ઓછી કિંમત દર્શાવી હતી. તેમ છતાં એલ ૧ બોલીદાર યશ પ્રિન્ટર્સ હતો. ઉપરોક્ત દરેક ટેન્ડરમાં, નિર્વિવાદ રીતે, એલ ૧ બોલીદારે દર્શાવેલી વસ્તુવાર કિંમત સૌથી ઓછી નહોતી. તેથી, આ તથ્ય અંગેનો ખોટો અનુમાન છે.

૬.૫ ત્યારબાદ સ્પર્ધા આયોગે એવું અનુમાન કર્યું છે કે કોષ્ટકોમાં દર્શાવેલ એલ-૧ દરો વાટાઘાટથી નિર્ધારિત દરો નહોતા, પરંતુ વ્યક્તિગત રીતે ઉદ્ભૂત કરાયેલ કિંમતોમાંથી મેળવવામાં આવેલ દરો હતા.

નિવિદા આમંત્રિત કરનાર સંસ્થાએ સોગંદપૂર્વક જણાવ્યું છે કે કોષ્ટકમાં ઉલ્લેખિત કિંમતો વાટાઘાટથી નક્કી કરાયેલા દરો હતા. કોષ્ટકમાં દર્શાવાયેલા દરો હકીકતમાં વાટાઘાટથી નક્કી કરાયેલા દરો જ છે. આ બાબત વિવાદિત આદેશના આંતરિક પાનું ૩૨ થી ૩૬ સાથે પાનું ૩૦ના ઉતારા વાંચવાથી સ્પષ્ટ થાય છે. ઉદ્ધૃત કિંમત અને અંતિમ કિંમત ભિન્ન છે. અંતિમ કિંમત ઉદ્ધૃત કિંમતના કુલ કરતાં ઓછી છે. તેથી, કોષ્ટકમાં ઉલ્લેખિત દરો વાટાઘાટથી નક્કી કરાયેલા દરો હતા તે સ્પષ્ટ થાય છે. તેના વિરુદ્ધની તથ્યસંબંધી ધારણા પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ જ ખોટી છે.

અતએવ, અધિકારક્ષેત્રનો સ્વીકાર તથ્યો સંબંધિત બે માન્યતાઓ પર આધારિત છે, અને તે બન્ને માન્યતાઓ ખોટી છે.

૬.૬ માત્ર આક્ષેપોને ચથાવત્ સ્વીકારી લઈએ તો પણ, કમિશનનું નિષ્કર્ષ પોતે જ પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ મત રચવાની સત્તા પ્રદાન કરતું નથી. આદેશના પરિચ્છેદ ૧૭.૨ માં કમિશને જી.સી.ઈ.ઈ.ઈ.નું વલણ નોંધ્યું છે કે “જી.સી.ઈ.ઈ.ઈ.એ આગળ જણાવ્યું કે તે પેકેજમાં સમાવિષ્ટ પ્રત્યેક અને દરેક વસ્તુની વ્યક્તિગત કિંમતોને ધ્યાનમાં લેતું નથી, પરંતુ પુસ્તકો તથા અન્ય વસ્તુઓની ટેન્ડર

કરાયેલ જથ્થાની ખરીદીના કુલ ખર્ચ સાથે સંબંધિત છે, કારણ કે તેનો હિત ખરીદીનો કુલ ખર્ચ ઘટાડવામાં છે...". આ પ્રાસંગિક હકીકત કમિશન દ્વારા સંપૂર્ણપણે અવગણવામાં આવી છે. એકવાર તે સ્થાપિત થઈ જાય કે ટેન્ડરિંગ એજન્સી પેકેજમાં રહેલી વ્યક્તિગત વસ્તુઓની કિંમતોને ધ્યાનમાં લેતી નથી, પરંતુ માત્ર ખરીદીના કુલ ખર્ચ સાથે જ સંબંધિત છે, ત્યારે વ્યક્તિગત વસ્તુઓમાં દર્શાવેલી કિંમત અસંગત વિચારણા બની જાય છે.

૬.૭ બોલીદારોની કિંમતો એક્સરખી હોય તો પણ, માત્ર તે આધારે જ એવો અભિપ્રાય રચવા માટે પૂરતું ગણાઈ શકે નહીં કે એવો કોઈ કરાર હતો, જેનો સીધો અથવા પરોક્ષ પરિણામ બોલીમાં ગોટાળો કરવો અથવા મિલીભાગતથી બોલી કરવી તરીકે થાય છે. સંબંધિત તથ્યો પર દૃષ્ટિ કરવી આવશ્યક છે, જેમાં ટેન્ડર જાહેર કરનાર એજન્સી અને બોલીદારો વચ્ચેના સંબંધના સ્વરૂપ તથા ટેન્ડરની શરતોનો સમાવેશ થાય છે.

તેમની ઉપરોક્ત રજૂઆતના સમર્થનમાં, પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી જોષીએ રાજસ્થાન સિલિન્ડર્સ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા (ઉપરોક્ત) કેસમાં આવેલ નિર્ણય પર આધાર મૂક્યો છે, જેમાં પરિચ્છેદ નં. ૮૫ થી ૮૨ તથા ૮૫ માં નીચે મુજબ નિરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું છે:

“૮૫) સૌપ્રથમ અને અગ્રક્રમનો મુદ્દો, જેનો વિચાર કરવો આવશ્યક છે, એ છે કે શું એકખરીદી સ્થિતિ અથવા અલ્પખરીદદારી સ્થિતિ અસ્તિત્વમાં હતી.

૮૬) ઉપરોક્ત ચર્ચામાંથી સ્પષ્ટ થાય છે કે, જ્યાં સુધી સી.સી.આઈ.નો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી તે આ નિષ્કર્ષે પહોંચી છે કે અત્રેના અપીલકર્તાઓ વચ્ચે કાર્ટેલાઈઝેશન હતું અને આઈ.ઓ.સી.એલ. દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી ટેન્ડરો અનુસાર રજૂ કરાયેલ બોલીઓમાં ગોટાળો કરવા માટે સંયુક્ત નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો. બીજી તરફ, અપીલકર્તાઓ દલીલ કરે છે કે એવો કોઈ કાર નહોતો અને ભલે ઘણા બોલીદાતાઓની બોલીઓ સ્વરૂપે સમાન હતી, તેમ છતાં બોલીઓ બજારની પરિસ્થિતિઓથી પ્રેરિત હતી. તેમનો અભિપ્રાય છે કે ઓલિગોપ્સોનીની સ્થિતિ હતી અને ટેન્ડરો બહાર પાડવામાં તથા કરારો એનાયત કરવામાં આઈ.ઓ.સી.એલે જે રીત અપનાવી હતી તે દર્શાવે છે કે ભાવનું નિર્ધારણ સંપૂર્ણપણે આઈ.ઓ.સી.એલ.ના નિયંત્રણમાં હતું. તેમના મુજબ, આ સિલિન્ડરોના પુરવઠા માટે જે રીતે ભાવ

નક્કી કરવામાં આવતો હતો, તે બધાને જાણીતું ખુલ્લું રહસ્ય બની ગયું હતું. તેથી, કોઈ સ્પર્ધાનો પ્રશ્ન જ ઊભો થતો નહોતો અને કોઈ કરારમાં પ્રવેશ કરીને તે સ્પર્ધા પર પ્રતિકૂળ અસર થવાની કોઈ સંભાવના નહોતી.

૮૭) અપીલકર્તાઓએ સાઠગાંઠ કરી હતી અને એક કાર્ટેલ રચ્યું હતું, જેના પરિણામે બિડ રિગિંગ થયું હતું, એવા નિષ્કર્ષે પહોંચવામાં નીચેની સત્તાઓને પ્રભાવિત કરનાર પરિબળો ઉપર અગાઉથી જ નોંધવામાં આવ્યા છે. પુનરાવર્તનરૂપે જણાવવું હોય તો, નીચેની સત્તાઓ નીચેના પરિબળોથી પ્રભાવિત થઈ હતી:

૧. બજારની પરિસ્થિતિઓ

૨. પુરવઠાકર્તાઓની ઓછી સંખ્યા

૩. થોડા નવા પ્રવેશકર્તાઓ

૪. સક્રિય વેપાર સંઘ

૫. પુનરાવર્તિત બોલી

૬. સમાન ઉત્પાદનો

૭. બહુ ઓછા અથવા કોઈ અવેજી નથી

૮. કોઈ નોંધપાત્ર પ્રૌદ્યોગિક ફેરફારો નથી

૯. મુંબઈમાં બોલીદારોની બેઠક અને તેનો કાર્યસૂચિ.

૧૦. સામૂહિક એજન્ટોની નિમણૂક

૧૧. ખર્ચમાં ફેરફાર હોવા છતાં સમાન બોલીઓ.

૮૮. ઉપરોક્ત પાસાઓ પર વિચારવિમર્શ કર્યા બાદ, સીસીઆઈએ એવો નિષ્કર્ષ નોંધ્યો છે કે એક સક્રિય વેપાર સંઘ છે જેમાં અપીલકર્તાઓમાંના ઘણા સભ્યો છે. પ્રશ્નમાં રહેલું ઉત્પાદન, એટલે કે ગેસ સિલિન્ડર, નિર્ધારિત વિશિષ્ટતા ધરાવતું એવું ઉત્પાદન છે જેની આઈઓસીએલને દર વર્ષે વિશાળ સંખ્યામાં જરૂર પડે છે અને આ ઉત્પાદનના આઈઓસીએલ તથા અન્ય બે ખરીદદારો માટે ઉત્પાદકો અને પૂરવઠાકર્તાઓ ખૂબ જ ઓછા છે. આ સમાન ઉત્પાદન માટે, જે તમામ પૂરવઠાકર્તાઓએ પૂરું પાડવાનું છે, કોઈ

વિકલ્પ ઉપલબ્ધ નથી અને તકનીકમાં કોઈ નોંધપાત્ર ફેરફાર પણ નથી. વધુમાં, એક સક્રિય વેપાર સંઘ છે જેમાં અપીલકર્તાઓમાંના મોટાભાગના સભ્યો છે. તેમનો હિત એ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે કે કોઈ નવા પ્રવેશકો જોડાઈ ન શકે. વધુમાં, વેપાર સંઘ એ પણ સુનિશ્ચિત કરે છે કે તમામ સભ્યોને કંઈક ન કંઈક ઓર્ડર મળી રહે. આ જ કારણસર, આઈઓસીએલ દ્વારા વિવિધ સ્થળોએ બહાર પાડવામાં આવતી વિવિધ માનકોની ટેન્ડરોમાં રજૂ કરાયેલ બોલીઓ, ખર્ચમાં ફેરફાર હોવા છતાં, લગભગ સમાન રહે છે. નીચલી સત્તાધિકારીઓએ આ સમાન બોલી-પ્રસ્તાવને અપીલકર્તાઓની સંકલિત કાર્યવાહીને આભારી ગણાવ્યું હતું. આ અનુમાન એ હકીકત પરથી કાઢવામાં આવ્યું હતું કે બોલીઓ રજૂ કરવાની તારીખથી ૨-૩ દિવસ પહેલાં સંઘની બેઠક મળી હતી જેમાં અપીલકર્તાઓમાંના મોટાભાગના હાજર રહ્યા હતા. માત્ર એટલું જ નહીં, પરંતુ છ સંખ્યામાં સામાન્ય પ્રતિનિધિઓની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી જેઓએ આ અપીલકર્તાઓ તરફથી બોલીઓ રજૂ કરી હતી. ૮૯) અમે પ્રારંભે

એટલું કહી શકીએ કે જો આ પરિબળોને સ્વતંત્ર રીતે
 જ વિચારવામાં આવે, તો તેમાંથી બોલી-ગોઠવણ
 થયાનો અનુમાન નીકળી શકે. ખાસ કરીને, અમે આ
 હકીકત પર ભાર મૂકી શકીએ કે અપીલકર્તાઓનો
 એક સક્રિય વેપાર સંઘ છે અને ટેન્ડરો રજૂ થવા
 પહેલાં જ મુંબઈમાં બોલીદારોની બેઠક યોજાઈ હતી.
 બીજી એક અત્યંત મહત્વપૂર્ણ હકીકત એ છે કે
 ખર્ચમાં ફેરફાર હોવા છતાં બોલીઓ સમાન હતી.
 વધુમાં, ઉત્પાદનો સમાન છે અને નવા પ્રવેશકો બહુ
 ઓછા હોય એવા પૂરવઠાકર્તાઓની સંખ્યા પણ નાની
 છે. આ પરિબળો એવા સહાયક પરિબળો બન્યા છે
 જેણે સીસીઆઈને એ નિષ્કર્ષે પહોંચવા પ્રેર્યા કે આ
 બાબતો મળતાવળી બોલી તરફ સંકેત કરે છે. (૯૦)
 જોકે, આ તો માત્ર સિદ્ધાંતની એક બાજુ છે. ઉપરોક્ત
 પરિબળોનું વિશ્લેષણ તે સમયે પ્રવર્તમાન વાસ્તવિક
 પરિસ્થિતિઓ ધ્યાનમાં રાખીને કરવાનું છે, જેના
 તરફ અપીલકર્તાઓએ નિર્દેશ કર્યો છે. આ અનુસંગી
 પરિસ્થિતિઓ અંગે અપીલકર્તાઓના વકીલ દ્વારા
 વિગતવાર દલીલો કરવામાં આવી છે, જેની નોંધ

અગાઉથી લેવામાં આવી ચૂકી છે. અમે તે જ બાબતોનો સંક્ષેપમાં નીચે પુનરોચ્ચાર કરીએ છીએ:

(૧) વર્તમાન મામલામાં માત્ર ત્રણ ખરીદદારો છે.

તેમાંમાં, આઈઓસીએલ ૪૮% બજાર હિસ્સા સાથે સૌથી મોટો ખરીદદાર છે. આ પછી નોંધાયેલ હકીકત છે કે આ તમામ અપીલકર્તાઓ બજારમાં ઉપલબ્ધ એવા ત્રણ ખરીદદારો, એટલે કે આઈઓસીએલ, એચપીસીએલ અને બીપીસીએલને ૧૪.૨ કિલોગ્રામના ગેસ સિલિન્ડરોના ઉત્પાદકો છે. જો આ ત્રણ ખરીદદારો અપીલકર્તાઓ પૈકી કોઈપણ અપીલકર્તા પાસેથી ખરીદી ન કરે, તો તે વિશિષ્ટ અપીલકર્તા તે સિલિન્ડરો અન્ય કોઈ એકમને વેચવાની સ્થિતિમાં રહેશે નહીં, કારણ કે અન્ય કોઈ ખરીદદારો નથી.

(૨) ત્યાં માત્ર ત્રણ જ ખરીદદારો છે; તેથી ઘણા લોકોને આ ક્ષેત્રમાં પ્રવેશીને આવા સિલિન્ડરોનું ઉત્પાદન કરવા માટે તે આકર્ષક ન બને. તેનું કારણ ખરીદદારોની મર્યાદિત સંખ્યા છે અને જો

કોઈ કારણસર તેઓ ખરીદી ન કરે, તો ઉત્પાદક માટે કોઈ અવકાશ બાકી રહે નહીં. તેથી વ્યક્તિઓ આ ક્ષેત્રમાં પ્રવેશ કરવા પરથી નિરોત્સાહિત થઈ શકે.

(૩) આઈ.ઓ.સી.એલ. દ્વારા ટેન્ડરો જે રીતે આમંત્રિત કરવામાં આવે છે અને જે દરોએ તે ફાળવવામાં આવે છે, તે દર્શાવે છે કે કિંમતોના નિયંત્રણના પ્રશ્ને હકીકતમાં આઈ.ઓ.સી.એલ. જ નિયંત્રણ રાખે છે. પુરાવામાં આવ્યું છે કે આઈ.ઓ.સી.એલ. આ સિલિન્ડરોના ખર્ચ અંગે પોતાના આંતરિક અંદાજો કરવાની પ્રક્રિયા હાથ ધરે છે. તેના પોતાના નિષ્ણાતે પ્રતિ સિલિન્ડર રૂ. ૧૧૦૬.૬૧ પૈસાનો આંકડો નક્કી કર્યો હતો. જે તમામ ટેન્ડરો સ્વીકારવામાં આવ્યા છે, તે બધા આઈ.ઓ.સી.એલ.ના ઉપરોક્ત પોતાના અંદાજ કરતાં ઓછી કિંમતે છે. તે ઉપરાંત, આઈ.ઓ.સી.એલ. દ્વારા અપનાવવામાં આવતી પદ્ધતિ એવી છે કે અંતિમ કિંમત તેની સાથે વાટાઘાટ કરીને નક્કી કરવામાં આવે છે અને જે બોલીદાર એલ-૧ તરીકે બહાર આવે છે, તેના

દ્વારા દર્શાવાયેલા દરે કરાર ફાળવવામાં આવતો નથી. એલ-૧ હોય એવા બોલીદાર સાથે વાટાઘાટો કરવામાં આવે છે, જેના પરિણામે સામાન્ય રીતે એલ-૧ દ્વારા દર્શાવાયેલ દર કરતાં પણ વધુ કિંમતમાં ઘટાડો થાય છે. ત્યારબાદ, અન્ય બોલીદારો, જે એલ-૨ અથવા એલ-૩ વગેરે હોઈ શકે, તેમને તે જ દરે કરાર ફાળવવામાં આવે છે જે દરે એલ-૧ ને ફાળવવામાં આવ્યો હોય. આમ, અંતે બધા બોલીદારો એ જ દર માલસામાન પૂરું પાડે છે, જે દર આઈ.ઓ.સી.એલ. એલ-૧ બોલીદાર સાથે વાટાઘાટ કર્યા પછી નક્કી કરે છે. એકમાત્ર ફરક એટલો છે કે જે બોલીદાર એલ-૧ હોય તેને એલ-૨ કરતાં વધુ જથ્થાનો ઓર્ડર મળશે અને એલ-૨ ને એલ-૩ કરતાં વધુ જથ્થાનો ઓર્ડર મળી શકે છે.

(જ) એ પણ અભિલેખ પર આવ્યું છે કે પુરવઠાકર્તાઓ બહુ ઓછા છે. પ્રશ્નમાં રહેલા ટેન્ડર માટે, ૫૦ પક્ષકારો પહેલેથી જ સ્પર્ધામાં હતા અને ૧૨ નવા પ્રવેશકોને પ્રવેશ આપવામાં આવ્યો

હતો. આવી પરિસ્થિતિમાં ૧૨ની સંખ્યાને ઓછી ગણાવી શકાય નહીં. તેથી, અપીલકર્તાઓએ નવા પ્રવેશકનો પ્રવેશ ન થાય તે સુનિશ્ચિત કર્યું હતું એવો સી.સી.આઈ.નો નિષ્કર્ષ કદાચ યોગ્ય ન હોઈ શકે.

(૫) કારણ કે ઉત્પાદકોની સંખ્યા બહુ વધુ નથી અને ત્રણેય ખરીદદારોને નિયમિત ધોરણે પુરવઠાની જરૂર રહે છે, તેથી આઈ.ઓ.સી.એલ. એ ખાતરી કરે છે કે જેમની બોલીઓ તકનિકી રીતે કાર્યક્ષમ હોય એવા તમામ ઉત્પાદકોને નિર્ધારિત સિલિન્ડરના પુરવઠા માટે અમુક ઓર્ડર આપવામાં આવે. આ હેતુસર તેણે પોતાની વ્યાપક નીતિ પણ ઘડી છે. આથી એ પણ સ્પષ્ટ થાય છે કે નિયંત્રણ આઈ.ઓ.સી.એલ. પાસે જ રહે છે.

આથી, અપીલકર્તાઓ જ્યારે કહે છે કે બોલી પ્રક્રિયામાં ભાગ લેનાર તમામ સહભાગીઓને કોઈને કોઈ રાજ્યમાં કરારો એનાયત કરવામાં આવ્યા હતા, જેનો હેતુ ઉત્પાદકોનો વધુ વિશાળ સમૂહ સુનિશ્ચિત

કરવાનો હતો જેથી આ આવશ્યક ઉત્પાદનનો પુરવઠો સામાન્ય જનતાના હિતાર્થે હંમેશા જળવાઈ રહે, ત્યારે તેઓ યોગ્ય જણાય છે. જો આઈઓસીએલએ કેટલાક ઉત્પાદકોને કોઈ કામ આપ્યા વિના રાખ્યા હોત, તો મોટા ભાગે તેઓએ પોતાનો વ્યવસાય બંધ કરી દીધો હોત. પરંતુ, આઈઓસીએલ પોતાની જ હિતસિદ્ધિ માટે બધા ઉત્પાદકોને સ્પર્ધામાં જાળવી રાખવા માંગતું હતું. તેથી, તમામ પક્ષોને કાર્યરત સ્થિતિમાં જાળવી રાખવું જરૂરી હતું અને આથી સમજાય છે કે ૧૨ નવા પ્રવેશકો સાથે તમામ ૫૦ પક્ષોને પણ ઓર્ડર મળ્યા હતા.

(૬) અપીલકર્તાઓ દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલો વધુ

એક અત્યંત સંબંધિત પરિબલ, એટલે કે કાયદા

દ્વારા નિયમિત થતા સરકારી નિયંત્રણનો છે.

ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ, , ૧૯૫૫ ની જોગવાઈઓ

હેઠળ જારી કરવામાં આવેલા એલપીજી

(નિયમન અને વિતરણ) આદેશ, ૨૦૦૦

મુજબ ઘરેલુ ગ્રાહકોને ૧૪.૨ કિલોગ્રામના

એલપીજી સિલિન્ડરોમાં એલપીજી પૂરો પાડી

શકે એવી માત્ર ત્રણ તેલ કંપનીઓ જ નથી,
પરંતુ ગ્રાહકને જે કિંમતે એલપીજી સિલિન્ડર
પૂરો પાડવાનો છે તે કિંમત પણ સરકાર દ્વારા
નિયંત્રિત કરવામાં આવે છે. ઉપરોક્ત એલપીજી
આદેશ, ૨૦૦૦ ની નીચેની વિશેષતાઓ
મહત્વપૂર્ણ છે:

૧૪.૨ કિગ્રા ગેસ સિલિન્ડરોમાં પૂરું
પાડવામાં આવતી એલપીજી એક આવશ્યક
ચીજવસ્તુ છે. • ૧૪.૨ કિગ્રા સિલિન્ડરોમાં
એલપીજીનું વિતરણ આદેશની કલમ ૨(૧)
હેઠળ વ્યાખ્યાયિત જાહેર વિતરણ
પ્રણાલીના ભાગરૂપે થાય છે, જેને “કેન્દ્ર
સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર દ્વારા મંજૂર
કરાયેલ વિતરણ પ્રણાલી દ્વારા સરકાર
નિયંત્રિત અથવા જાહેર કરાયેલ કિંમતે
સરકારી તેલ કંપની દ્વારા દ્રવીકૃત પેટ્રોલિયમ
ગેસના વિતરણ, બજારીકરણ અથવા
વેચાણની પ્રણાલી” તરીકે વ્યાખ્યાયિત
કરવામાં આવી છે.

ગ્રાહકને લાગતો ભાવ સરકાર દ્વારા નિયંત્રિત કરવામાં આવે છે.

ઘરેલુ ગ્રાહકોને એલ.પી.જી.નો પુરવઠો માત્ર ૧૪.૨ કિગ્રા.ના ગેસ સિલિન્ડરોમાં જ કરવામાં આવશે.

એલ.પી.જી. આટેશની કલમો જ અને પને, અનુસૂચિ ૩ સાથે વાંચતાં, એલ.પી.જી. સિલિન્ડરોનો પુરવઠો અને વિતરણ કરતાં સમાનાંતર બજારિયાઓ તેવું કાર્ય માત્ર એવા કદ અને વિશિષ્ટતાઓ ધરાવતા સિલિન્ડરો બાબતે જ કરી શકે છે, જે અનુસૂચિ ૨માં નિર્દિષ્ટ કરાયેલાં કદ અને વિશિષ્ટતાઓથી ભિન્ન હોય.

૯૧) ટેન્ડર રજૂ કરવાની પ્રક્રિયા જે રીતે સંપન્ન થાય છે તે દર્શાવે છે કે આવી સ્પર્ધાત્મક પરિસ્થિતિમાં વિવિધ બોલીદારો દ્વારા રજૂ કરવામાં આવતી બોલી સ્પષ્ટ બની જાય છે. નોંધપાત્ર છે કે પ્રશ્નાધીન ટેન્ડરથી થોડા જ દિવસો પૂર્વે બી.પી.સી.એલ. દ્વારા બીજું એક ટેન્ડર બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું અને તે

જાણાવેલ ટેન્ડર ખોલવામાં આવતા એલ-૧, એલ-૨ વગેરેના દરો જાણીતા થયા હતા. આવી પરિસ્થિતિમાં તે બાબત બોલીદારોને પોતાની બોલીઓ રજૂ કરવા માટે નિઃસંદેહ માર્ગદર્શક પરિબળ બની જાય છે.

૯૨) જ્યારે આપણે ઉપરોક્ત તથ્યપરિસ્થિતિને ભૂમિ પર અસ્તિત્વમાં રહેલી સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીએ છીએ, ત્યારે જેઓ પરિબળોના આધારે સીસીઆઈ એ આ નિષ્કર્ષે પહોંચ્યું હતું કે કાર્ટેલાઈઝેશન થયું હતું, તે જ પરિબળો હકીકતમાં સીસીઆઈ દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલા સૂચકો માટે યુક્તિસંગત સ્પષ્ટીકરણ બની જાય છે. બજારની પરિસ્થિતિઓ અને પુરવઠાકર્તાઓની ઓછી સંખ્યા અંગે અમે પહેલેથી જ ટિપ્પણી કરી છે. અમે એ પણ ઉદ્દેખ કર્યો છે કે જ્યાં હાલના પુરવઠાકર્તાઓ માત્ર ૫૦ હતા ત્યાં ૧૨ નવા પ્રવેશકારોને બહુ જ ઓછી સંખ્યામાં નવા પુરવઠાકર્તાઓનો પ્રવેશ ગણાવી શકાય નહીં. સમાન પ્રકારના ઉત્પાદનો સાથે એવી બજાર પરિસ્થિતિઓ, જેમાં માત્ર ત્રણ ખરીદદારો જ હોય, હકીકતમાં અપીલકર્તાઓના પક્ષમાં જાય તેવી

છે. પુનરાવર્તિત બોલીની પરિસ્થિતિ, ભલે તે અપીલકર્તાઓ વિરુદ્ધનું પરિબળ જણાતી હોય, તો પણ ઉપરોક્ત પરિદશ્યમાં તે શક્ય હતી. પ્રવર્તમાન પરિસ્થિતિઓ હકીકતમાં કિંમતોમાં બહુ મોટા ફેરફારોની શક્યતાને નકારી કાઢે છે અને તમામ ઉત્પાદકો પ્રાયઃ એકબીજાની ખૂબ નજીકની કિંમતે પોતાની બોલી રજૂ કરવા માટે મજબૂર બને છે. તેથી, બજારમાં પોતાને ટકાવી રાખવા માટે તે જરૂરી બની ગયું હતું. આથી, આ પુરવઠાકર્તાઓ જુદા જુદા પ્રદેશોમાંથી આવતા હોવાથી અને તેમની ઉત્પાદનલાગત અલગ અલગ હોવાથી જે પરિબળ દર્શાવવામાં આવ્યું છે, તે પોતાનું મહત્વ ગુમાવે છે. આવી પરિસ્થિતિમાં મુખ્ય શરત એ હોય છે કે કોઈ વિશિષ્ટ ઉત્પાદક એવી કિંમત દર્શાવે કે જેના આધારે તે ઓર્ડર મેળવી શકે, ભલે તેની ઉત્પાદનલાગત અન્ય ઉત્પાદકોની ઉત્પાદનલાગત કરતાં વધુ હોય. આવા ઉત્પાદનનો મુખ્ય હેતુ સ્પર્ધામાં ટકીને રહેવાનો અને બહાર ન ઠેલાઈ જવાનો હોય છે. તેથી, તે ઓછી માર્જિન સ્વીકારવા તૈયાર રહે છે. આથી એનો જવાબ મળે છે કે અલગ અલગ

ઉત્પાદનલાગત હોવા છતાં બોલીઓ લગભગ સમાન કેમ હતી.”

૯૫) પુનરાવર્તનરૂપે જણાવીએ તો, અપીલકર્તાઓ વિરુદ્ધના બે મુખ્ય પરિબળો, જેઓની ચર્ચા સી.સી.આઈ. દ્વારા કરવામાં આવી છે, એ છે કે સાઠગાંઠભર્યું ટેન્ડરિંગ થયું હતું, જેનો નિષ્કર્ષ અપીલકર્તાઓના સમાનાંતર વર્તન પરથી કાઢવામાં આવ્યો છે, એટલે કે, તેમની બોલીઓમાં લગભગ સમાન દરો દર્શાવ્યા હતા. જે માપદંડોના આધારે આ પાસાઓનું નિર્ધારણ કરવાનું છે, તે એક્સેલ કોપ કેર લિમિટેડમાં નીચે મુજબ દર્શાવવામાં આવ્યા છે:

“૫૦. આ વાત પર ભાર મૂકવાની જરૂર છે કે સાઠગાંઠભરી નિર્વિદા પ્રક્રિયા એવી પ્રથા છે જેમાં સંસ્થાઓ નિર્વિદા માટેના આમંત્રણોના પ્રતિસાદ અંગે પરસ્પર મળતાવળથી સહકાર આપવાની સંમતિ કરે છે. આવી સાઠગાંઠભરી નિર્વિદા પ્રક્રિયાનો મુખ્ય હેતુ તેમની સોદાકીય શક્તિને સંકલિત કરવાની જરૂરિયાતનો હોય

છે, તેમ છતાં આવી સાંઠગાંઠભરી નિર્વિદા પ્રક્રિયાથી માત્ર ઊંચા ભાવો સુધી પહોંચવાનું પરિણામ જ નહીં, પરંતુ અન્ય લાભો પણ પ્રાપ્ત થાય છે. તેનો હેતુ એવો પણ હોઈ શકે કે ઓછા કોન્ટ્રાક્ટરો વાસ્તવમાં કોઈ નિશ્ચિત સોદા માટે ભાવ આપવાની તકલીફ લે, જેથી ઉપરિખર્ચ ઓછો રહે. તેનું કારણ એ પણ હોઈ શકે કે કોઈ કોન્ટ્રાક્ટર એવી નિર્વિદા મૂકી શકે છે જે તે જાણે છે કે સ્વીકારવામાં આવશે નહીં (કારણ કે એવી સંમતિ થઈ હોય છે કે બીજી કોઈ સંસ્થા ઓછી કિંમતે નિર્વિદા મૂકાશે) અને છતાં તે દર્શાવે છે કે જણાવેલ કોન્ટ્રાક્ટર હજી પણ વ્યવસાય કરવા ઇચ્છુક છે, જેથી તેને નિર્વિદા મંગાવનારની ચાટીમાંથી કાઢી ન નાખવામાં આવે. તેનો અર્થ એવો પણ થઈ શકે છે કે કોઈ કોન્ટ્રાક્ટર પોતાના સ્થાપિત, અનુકૂળ ગ્રાહકોનો વ્યવસાય જાળવી રાખી શકે, અને તેના પ્રતિસ્પર્ધીઓ તેમને પોતાની તરફ ખેંચી લે તેવી ચિંતા કર્યા વિના.

૫૧. સાંઠગાંઠપૂર્વકનું ટેન્ડરિંગ અનેક સ્વરૂપ ધારણ કરે છે. તેનું સૌથી સરળ સ્વરૂપ એ છે કે, સૌને ઓર્ડરોમાં પોતાનો યોગ્ય હિસ્સો મળી રહેશે તેવી આશાથી સમાન દરો દર્શાવવા માટે પરસ્પર સંમતિ કરવામાં આવે. વર્તમાન મામલામાં પણ એવું જ બન્યું છે. જોકે, આવી વર્તણૂક શંકાસ્પદ બની જાય છે અને સ્પર્ધા સત્તાધિકારીઓનું ધ્યાન સહેલાઈથી આકર્ષે તેવી હોવાથી, સાંઠગાંઠ કરનાર પક્ષો વચ્ચે અન્ય વિવિધ પ્રકારની વધુ સૂક્ષ્મ વ્યવસ્થાઓ પણ કરવામાં આવે છે. અન્ય દેશોમાં કેટલાક સ્પર્ધા સત્તાધિકારીઓએ જે એક પદ્ધતિ નિહાળી છે તે એવી છે કે, ઇચ્છિત દરખાસ્તો વિશે પરસ્પરને, અથવા વધુ શક્યતા મુજબ કોઈ કેન્દ્રીય સચિવાલયને, જાણ કરવામાં આવે, અને ત્યારબાદ તે ઓર્ડરનું મૂલ્યાંકન કરી એવી દરખાસ્તોને દૂર કરે કે જેના પરિણામે કાર્ટેલના કેટલાક અથવા બધા સભ્યોને નુકસાન થવાનું તે માને. બીજી એક પદ્ધતિ,

જે પ્રકાશમાં આવી છે, તે ઓર્ડરોને ફેરબદલીથી વહેંચવાની છે. આવા કિસ્સામાં, જે ફર્મનો ઓર્ડર મેળવવાનો વારો હોય તે ખાતરી કરશે કે તેની દરખાસ્ત અન્યની દરખાસ્તો કરતાં ઓછી હોય.

પર. અહીં અમારો સંબંધ સમાનાંતર વર્તન સાથે છે. શ્રી વેણુગોપાલ દ્વારા રજૂ કરાયેલ આ દલીલ અંગે અમે સચેત છીએ કે અલ્પાધિકારની પરિસ્થિતિમાં સમાનાંતર વર્તન માત્ર પોતાની જાતે જ સંકલિત પ્રથા સમકક્ષ ન પણ બને. ડાયસ્ટ્રક્સ મામલે યુરોપિયન કોર્ટ ઓફ જસ્ટિસ દ્વારા કરવામાં આવેલ નીચેના અવલોકનોનો નોંધ લેવો યોગ્ય રહેશે:

“તેથી, તેની સ્વભાવગત પ્રકૃતિને કારણે, સમન્વિત આચરણમાં કરારના બધા ઘટકો હોય જ એવું નથી, પરંતુ અન્ય બાબતો સાથે તેવા સંકલનમાંથી પણ તે ઉદ્ભવી શકે છે, જે ભાગ

લેનારાઓના વર્તન પરથી સ્પષ્ટ બને છે. જો કે સમાનાંતર વર્તનને પોતે જ સમન્વિત આચરણ તરીકે ઓળખી શકાય એવું જરૂરી નથી, તેમ છતાં તેવા આચરણનું તે દઢ પુરાવા સ્વરૂપ બની શકે છે, જો તે સ્પર્ધાની એવી પરિસ્થિતિઓ ઊભી કરે કે જે ઉત્પાદનોની પ્રકૃતિ, ઉપક્રમોના કદ અને સંખ્યા, તથા ઉક્ત બજારના વ્યાપને ધ્યાનમાં લેતાં, બજારની સામાન્ય પરિસ્થિતિઓને અનુરૂપ ન હોય. ખાસ કરીને એવી સ્થિતિમાં આવું કહેવાય, જ્યાં સમાનાંતર વર્તન એવું હોય કે પક્ષકારોને તે કિંમત-સમતોલન એવું સ્તર પર મેળવવાની મંજૂરી આપે, જે સ્પર્ધાના પરિણામે પ્રાપ્ત થવાનું હોત તેનાથી ભિન્ન હોય, અને [આંતરિક] બજારમાં ઉત્પાદનોના અસરકારક મુક્ત પરિભ્રમણ તથા ગ્રાહકોને પોતાના

પુરવઠાકર્તાઓની મુક્ત પસંદગીના
હિતને હાનિ પહોંચાડે તે રીતે યથાવત
સ્થિતિને સ્થિર બનાવે.” (ભાર
મૂકવામાં આવેલ છે)

તે જ સમયે, અદાલતે આ પાછા ઉમેર્યું કે સંકલિત
આચરણનું અસ્તિત્વ નીચેની કસોટીને ધ્યાનમાં
રાખીને યોગ્ય રીતે મૂલવી શકાય:

જો તે વિવાદિત નિર્ણય જે પુરાવા પર
આધારિત છે, તેની મૂલવણી એકાંતમાં નહીં
પરંતુ સમગ્રરૂપે કરવામાં આવે અને સાથે જ
પ્રશ્નાધીન ઉત્પાદનોના વિશિષ્ટ લક્ષણોનો
હિસાબ લેવામાં આવે.

૬.૮ આયોગ સંબંધિત પરિબળો, વિઝ.:- ને ધ્યાનમાં લેવામાં
નિષ્ફળ રહ્યો.

(૧) ટેન્ડર આમંત્રિત કરનાર સંસ્થા ગુજરાત રાજ્યમાં
પાઠ્યપુસ્તકોની એકમાત્ર ખરીદદાર સંસ્થા હતી. આ
“મોનોપ્સોની” નો કેસ હતો. એકમોનોપ્સોનીમાં,
ખરીદદાર પ્રભુત્વશાળી સ્થિતિમાં હોય છે અને બોલી

પ્રક્રિયા પર તેનું સંપૂર્ણ નિયંત્રણ હોય છે. માટે તે શક્ય નથી કે

અરજદારો દ્વારા કિંમતે કોઈ નિયંત્રણ અમલમાં મૂક્યું હોય એવું નથી. જ્યારે માત્ર એક જ ખરીદદાર હોય ત્યારે વેચનાર દ્વારા બજારમાં ગોટાળો કરવામાં આવ્યો હોઈ શકે નહીં, એવો સંબંધિત વિચાર આયોગ દ્વારા સંપૂર્ણપણે અવગણવામાં આવ્યો છે.

(૨) કમિશને સંપૂર્ણપણે ટેન્ડરની શરતોની અવગણના કરી છે, જેઓ ખરીદી કરવા માંગવામાં આવેલી સામગ્રીના સંબંધમાં નિશ્ચિત માપદંડો નક્કી કરે છે. તેથી, વસ્તુવાર કિંમતો સામાન્ય રીતે એલ-૧ બોલીદારની સૌથી ઓછી હશે.

(૩) ટેન્ડરની શરત સત્તાધિકારી સંસ્થાને ટેન્ડર નામંજૂર કરવા અને રદ કરવાની સત્તા આપે છે.

(૪) આક્ષેપિત આદેશ પસાર કરવા દોરી જતાં નિષ્કર્ષે પહોંચતી વખતે આયોગે વર્ષ ૨૦૧૫-૧૬ સંબંધિત પેકેજ કોષ્ટકો ધ્યાનમાં લીધા છે. દાખલ કરવામાં આવેલી ફરિયાદ વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭ અને ત્યારપછીના

સમયગાળા માટેની છે; તેથી ૨૦૧૫-૧૬ સંબંધિત વિગતો અપ્રાસંગિક છે અને નિર્ણય સુધી પહોંચવા માટે તે પરિબળ બની શકતી નથી. વિવિધ પેકેજો માટે રજૂ થયેલી બોલીઓનું વિચારણા કરતી વખતે પણ સાતમાંથી માત્ર બે પેકેજો જ ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યા છે અને તે માટે કોઈ સ્પષ્ટીકરણ અથવા કારણ આપવામાં આવ્યું નથી. તેથી, ભાવોમાં માત્ર સમાનતા હોવાને સંબંધિત અને મહત્વપૂર્ણ ટેન્ડરની શરતોના સંદર્ભ વિના અલગથી ધ્યાનમાં લઈ શકાઈ હોત નહીં. તેથી અભિપ્રાયની રચના ખામીયુક્ત છે અને આ કારણે તે ન્યાયિક પુનર્વિલોકનને આધીન છે.

૬.૯ પડકારાયેલ આદેશનું સહજ વાચન કરતાં સ્પષ્ટ થાય છે કે અરજદારો વચ્ચે કોઈ કરાર હતો તે બાબતે પ્રથમદ્રષ્ટિએ પણ કોઈ સંતોષ નોંધવામાં આવ્યો નથી. એવો સંતોષ નોંધવામાં ન આવ્યો હોય ત્યારે સમિતિને અરજદારો વિરુદ્ધ તપાસનો આદેશ આપવાનો અધિકાર રહેતો નથી.

૬.૧૦ માહિતીદાતાએ દાખલ કરેલી ફરિયાદ પર જે રીતે કાર્યવાહી કરવામાં આવી છે, તેમાં આયોગે મૂલભૂત અનિયમિતતા આચરી છે. કાર્યવાહી દરમિયાન જી.સી.ઈ.ઈ. સાથે અરજદારો વિરોધી પક્ષકારો હતા. ફરિયાદમાં આક્ષેપ એવો છે કે ટેન્ડર પ્રક્રિયામાં કાર્ટેલાઈઝેશન અને બોલી-ગોઠવણ કરવામાં આવી છે. આયોગ કોઈપણ પક્ષકારોને નોટિસ આપ્યા વિના તપાસનો આદેશ આપી આગળ વધી શક્યું હોત. આયોગ એક પક્ષકારને નોટિસ આપી અન્યને ન આપી શક્યું ન હોત. આયોગ જી.સી.ઈ.ઈ.ને નોટિસ આપે છે; તેને સોગંદનામું દાખલ કરવાની તક આપે છે; વિરોધી પક્ષકારોને સંબંધિત મુદ્દાઓને અલગ પાડે છે અને જી.સી.ઈ.ઈ. દ્વારા રજૂ કરાયેલા જવાબના આધારે તેને દોષમુક્ત ઠરાવે છે અને માત્ર બોલી-ગોઠવણના આક્ષેપ અંગે જ તપાસનો આદેશ આપે છે. આયોગે જે પ્રક્રિયા અનુસરવાની હોય તે નિષ્પક્ષ રહેવા માટે ફરિયાદના તમામ પક્ષકારો માટે સમાન હોવી આવશ્યક છે. જો જી.સી.ઈ.ઈ.ને આવી તક આપવામાં આવે, તો અરજદારોને પણ તે આપવી આવશ્યક છે. અરજદારો પણ સાચી હકીકતો અભિલેખ પર મૂકી શક્યા હોત અને આયોગ આવી હકીકતોની મૂલવણી કરીને આ મામલામાં ભિન્ન દૃષ્ટિકોણ

અપનાવી શક્યું હોત. પડકારાયેલો આદેશ એવી પ્રક્રિયા પર આધારિત છે જેને નિષ્પક્ષ કહી શકાય નહીં અને તેથી તે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪નું ઉલ્લંઘન કરતો હોવાથી ગેરકાયદેસર છે.

૬.૧૧ આ દલીલ કે આયોગ અને મહાનિદેશક સ્વતંત્ર સત્તાઓ છે, કારણ કે આયોગ અર્ધ-ન્યાયિક કાર્ય નિર્વહી રહ્યો છે જ્યારે મહાનિદેશક તપાસાત્મક અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરી રહ્યા છે, તે વર્તમાન કેસના તથ્યોમાં લાગુ પડતી નથી. આયોગ અને મહાનિદેશકની તરફથી જવાબમાં એક સંયુક્ત સોગંદનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું છે. આ સ્પષ્ટપણે પૂર્વનિર્ધારણ દર્શાવે છે અને નિર્ધારણ કાર્યવાહી દરમિયાન સ્વતંત્રતાની કોઈપણ સંભાવનાને નકારી કાઢે છે. ઉપરોક્ત રજૂઆતના સમર્થનમાં, શ્રી જોશી, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. રામ લખન શર્મા, અહેવાલિત ૨૦૧૮ વોલ્. ૭ એસ.સી.સી. ૬૭૦, કેસમાં આપેલા નિર્ણય પર આધાર મુક્યો છે.

૬.૧૨ માહિતીદાતાની તરફથી કરવામાં આવેલ આ દલીલ કે દરેક પેકેજમાં માત્ર એક જ બોલીદારે સૌથી નીચી કિંમત દર્શાવી

છે, તે પણ કાર્યવાહીનો અભિલેખ પરથી સમર્થિત થતી નથી. તેની વિરુદ્ધ, અભિલેખ દર્શાવે છે કે કાર્યવાહી માં પક્ષકાર તરીકે જોડવામાં આવેલા અને જેમના વિરુદ્ધ તપાસનો આદેશ આપવામાં આવ્યો છે એવા ૫ બોલીદારોને ક્યારેય ટેન્ડર ફાળવવામાં આવ્યું નથી.

૭. પક્ષકાર-વ્યક્તિ શ્રી વી.એ. મહેતા, જેઓના અરજના આધારે સી.સી.આઈ.એ વિવાદિત આદેશ પસાર કર્યો હતો, તેમણે રજૂ કર્યું છે કે તેમણે સી.સી.આઈ.ને જરૂરી માહિતી જરૂરી આંકડા સાથે પૂરી પાડી હતી, જે ગણિતીય ગણતરી પર આધારિત હતા. તેમણે વધુમાં રજૂ કર્યું છે કે ૨૦૧૬-૧૭ પહેલાં જુદી નીતિ અમલમાં હતી અને જી.સી.ઈ.ઈ.ની નીતિના કારણે સ્વસ્થ સ્પર્ધા રહી નહોતી અને ઘણા મુદ્દકો બહાર રહી ગયા હતા. તેમણે રજૂ કર્યું છે કે તેમણે તુલનાના હેતુસર ૨૦૧૫-૧૬ થી ૨૦૧૮-૨૦ સુધીના આંકડા આપ્યા હતા. તેમના જણાવ્યા મુજબ, ભાવ નક્કી કરવા માટે દરેક અલગ વસ્તુનું અવલોકન કરવું જરૂરી છે અને જી.સી.ઈ.ઈ.એ જોગવાઈનું પાલન કર્યું નથી તથા ખાનગી અરજદારો વચ્ચે ગઠબંધન છે. તેમણે રજૂ કર્યું છે કે બોલીદાતાઓએ એકથી વધુ બોલીઓ દર્શાવી હતી. તેમણે તેમના દ્વારા રજૂ કરાયેલા વિવિધ નિવેદનો અને માહિતીનો ઉલ્લેખ કર્યો છે, જેનો ઉલ્લેખ સી.સી.આઈ.એ તેના વિવાદિત આદેશમાં કર્યો છે, અને રજૂ કર્યું છે કે દરેક પેકેજમાં સૌથી નીચો ભાવ નથી અને દરેક પેકેજમાં અલગ એલ-૧ છે. તેમણે વધુમાં રજૂ કર્યું છે કે જુદા જુદા વર્ષ માટે દરેક

વર્ષે એલ-૧ અલગ છે અને જો વાસ્તવિક વાટાઘાટયોગ્ય ભાવ હોત, તો તે દરેક વર્ષે સમાન હોઈ શક્યો હોત. તેમણે વધુમાં રજૂ કર્યું છે કે આયોગે વધુ માહિતી માટે માંગણી કરી હતીજીસીઈઈ. તેમણે રજૂ કર્યું છે કે વર્ષ ૨૦૧૯-૨૦ માટે ટેન્ડર ગાલાને અગાઉના વર્ષોની સરખામણીએ ઘણાં ઓછા દરે આપવામાં આવ્યું છે. તેમણે રજૂ કર્યું છે કે તેમણે સીસીઆઈને વધુ માહિતી પૂરી પાડી છે. તેમણે રજૂ કર્યું છે કે જીસીઈઈ સીસીઆઈથી હકીકત છુપાવી રહ્યું છે. તેમણે તમામ અરજદારો સામે તપાસ કરવાનો સીસીઆઈનો વિવાદિત આદેશ સમર્થન કર્યો છે. તેમણે તમામ અરજીઓ ખારિજ કરવાની રજૂઆત કરી છે.

૮. શ્રી દેવાંગ વ્યાસ, ભારતીય પ્રતીસ્પર્ધા આયોગ તરફથી પરિષ્ઠ સરકારી વકીલ તરીકે શ્રી કે.એમ. અંતાણી અને સુશ્રી ગરિમા મલ્હોત્રા, વિદ્વાન વકીલો સાથે, અરજાની જાળવણીક્ષમતા અંગે મુદ્દો ઉઠાવ્યો છે. તેમણે રજૂ કર્યું છે કે વર્તમાન અરજી દ્વારા અરજદારો સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા મૂલવવામાં આવેલી સામગ્રીની સાચાશ તેમજ અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળ આક્ષેપિત આદેશ પસાર કરતી વખતે આપવામાં આવેલા કારણોને પડકારવાનો પ્રયાસ કર્યો છે, જે તે જણાવેલા આદેશ વિરુદ્ધ અપીલ દાખલ કરવા સમાન છે; અને વિનમ્ર રજૂઆત મુજબ, એવી અરજીને સ્વીકારી શકાય નહીં તેમજ ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ ન્યાયિક પુનર્વિલોકનના માર્ગે તેમાં હસ્તક્ષેપ કરવો યોગ્ય નથી. વધુમાં, વર્તમાન અરજી ફગાવી દેવા પાત્ર છે, કારણ કે અરજદારો આ રિટ અરજીના આડશ હેઠળ અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળ સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા પસાર કરાયેલ તેવા આદેશ વિરુદ્ધ અપીલ કરવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે,

જે, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે સ્પષ્ટપણે નિર્ધારિત કર્યું છે મુજબ, અપીલપાત્ર નથી, તેમાંભારતનો સ્પર્ધા આયોગ વિ./એસ. સ્ટીલ ઓથોરિટી ઓફ ઇન્ડિયા (સુપ્રા), જેમાં પરિચ્છેદ ૪૧ નીચે મુજબ વાંચે છે:

“૪૧. અધિનિયમની અને ની જોગવાઈઓ સ્પષ્ટપણે વિધાનમંડળનો એવો આશય દર્શાવે છે કે પ્રણેતાઓએ ક્યારેય એવું ઇચ્છ્યું નહોતું કે તમામ આદેશો, નિર્દેશો અને નિર્ણયોની ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અપીલ થઈ શકે. જ્યારે વિધાનમંડળે સ્પષ્ટ અને અનિશ્ચિતતારહિત ભાષાનો ઉપયોગ કરીને કયો આદેશ, નિર્દેશ અને નિર્ણય અપીલપાત્ર રહેશે તે વિશેષરૂપે દર્શાવવાનું પસંદ કર્યું છે, ત્યારે સામાન્ય પરિણામ એ થાય છે કે અન્ય તમામ નિર્દેશો, આદેશો વગેરેને માત્ર બહાર રાખવાનો આશય જ નહોતો, પરંતુ હકીકતમાં તેમને તે જોગવાઈના કાર્યક્ષેત્રમાંથી બહાર રાખવામાં આવ્યા છે. અનુમાન વિધાનના પક્ષમાં રહે છે. વિધાનમંડળને અસ્તિત્વમાં રહેલા તમામ કાયદાઓ તથા તેના દ્વારા બનાવવામાં આવેલ કાયદાઓના પરિણામોની જાણ છે એમ માનવામાં આવે છે. જ્યારે અન્ય આદેશોને અપીલક્ષેત્રાધિકારના વ્યાપમાંથી બહાર રાખવામાં આવ્યા હોય, ત્યારે તાત્પર્યથી અથવા અન્ય એવી

જોગવાઈઓનો સંદર્ભ લઈને, જેઓનો વિવાદિત મુદ્દા સાથે લગભગ કોઈ સંબંધ નથી, આવા નિર્દેશો અથવા આદેશોને તેમાં સામેલ કરવું અને આ રીતે અનઅપીલપાત્ર આદેશોને અપીલપાત્ર બનાવવું અનુમત્ય ગણાશે નહીં.

૮.૧ શ્રી દેવાંગ વ્યાસ, વિદ્વાન એ.એસ.જી. એ વધુમાં રજૂ કર્યું છે કે કલમ ૨૬(૧) હેઠળની કાર્યવાહી વહીવટી સ્વરૂપની છે અને તે કોઈ દીવાની પરિણામો જન્માવતી નથી, એવું કહેવું હવે સુસ્થાપિત છે. વધુમાં, સ્પર્ધા આયોગ માત્ર અધિનિયમની જોગવાઈઓના ઉદ્ધંધનોના અસ્તિત્વ અંગે પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ અભિપ્રાય રચે છે અને તેથી અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧)ના તબક્કે ચાલી રહેલી કાર્યવાહી નિર્ણયાત્મક સ્વરૂપની નથી અને પરિણામે, કોઈપણ સ્થિતિમાં, આ તબક્કે તેને પડકારવામાં આવી શકતી નથી અને તેથી વાંધાગ્રસ્ત આદેશ આ તબક્કે ન્યાયિક પુનર્વિલોકનને આધીન નથી. ૮.૨ તેમના જણાવ્યા મુજબ, વર્તમાન મામલામાં, સામાવાળા નં. ૩ એ જુસીઈઈ દ્વારા જાહેર કરવામાં આવેલી પ્રજ્ઞા ટેન્ડર મેળવવા માટે, હાલના અરજદાર સહિત ૧૬ પક્ષકારો વિરુદ્ધ બોલી ગોઠવણના આક્ષેપ ઉઠાવી આયોગ સમક્ષ માહિતી રજૂ કરી હતી. વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭ થી ૨૦૧૮-૧૯ દરમિયાનની આ બોલી ગોઠવણ સંબંધિત આક્ષેપો એ આધાર પર હતા કે પ્રત્યેક પેકેજમાં એલ૧ બોલીદારે દર્શાવેલી વ્યક્તિગત વસ્તુઓની કિંમતો, તે પેકેજની પ્રત્યેક વસ્તુમાં અન્ય બોલીદારોની સરખામણીએ સૌથી ઓછી હતી, જે સીસીઆઈ સમક્ષના માહિતીદાતા મુજબ

અસામાન્ય છે અને સામાન્ય પ્રવાહમાં અત્યંત અશક્યપ્રાય છે. એવું રજૂ કરવામાં આવે છે કે અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળની કાર્યવાહી આરંભ કરતી વખતે, સામાવાળા નં. ૧-સીસીઆઈ એ તેના તા. ૧૩.૦૧.૨૦૨૦ ના આદેશમાં અનેક સંબંધિત અને મહત્વપૂર્ણ તથ્યોનું વિગતવાર પરિચિંતન કર્યું હતું. ઉક્ત સામગ્રીમાંથી, આયોગનો એવો પ્રાથમિક અભિપ્રાય હતો કે અધિનિયમની કલમ ૩(૧) સાથે વાંચવાની કલમ ૩(૩)(ડી) ની જોગવાઈઓના ઉલ્લંઘન અંગે તપાસ જરૂરી બને એવો પ્રથમદર્શી કેસ અસ્તિત્વમાં છે. આયોગ પાસેથી દિશાનિર્દેશ પ્રાપ્ત થયા બાદ, મહાનિદેશકે અધિનિયમની કલમ ૪૧(૨) સાથે વાંચવાની કલમ ૩૬(૨) હેઠળ, કેસ નં. ૨૪/૨૦૧૯ માં, અરજદારોને તા. ૨૫.૦૬.૨૦૨૦ ની નોટિસ જારી કરી હતી, જેમાં અરજદારો પાસેથી કેટલીક માહિતી/દસ્તાવેજોની માંગ કરવામાં આવી હતી. નોંધનીય છે કે માંગવામાં આવેલી આ માહિતી તપાસના હેતુ માટે સંબંધિત હતી.

૮.૩ શ્રી વ્યાસ, વિદ્વાન એ.એસ.જી. એ વધુમાં રજૂ કર્યું છે કે ભારતની માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે સીસીઆઈ વિ. સેઈલ (ઉપરોક્ત) માં અવલોકન કર્યું છે કે કલમ ૨૬(૧) હેઠળ પસાર કરાયેલ આદેશઅધિનિયમ એક વહીવટી આદેશ છે અને સ્પર્ધા

આયોગે ન્યાયનિર્ણાયક અથવા નિશ્ચયાત્મક પ્રક્રિયામાં પ્રવેશ કર્યા વિના પ્રથમદષ્ટિયા અભિપ્રાય રચવો પડે છે. આ

માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે આગળ એવું પણ ઠરાવ્યું કે અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળ પ્રથમદષ્ટિએ અભિપ્રાય રચવો એ માત્ર એક દિશાનિર્દેશ છે અને તે વહીવટી સ્વરૂપનો છે, અને એવો દિશાનિર્દેશ વિભાગીય કાર્યવાહી જેવો હોય છે, જેનાથી નાગરિક પરિણામો ઊભા થતા નથી. તેમણે ઉક્ત ચુકાદાના પરા- ૩૧, ૩૮, ૮૭, ૯૧ અને ૯૩ માં કરાયેલ નીચેની નોંધો પર આધાર રાખ્યો છે:

"૩૧. અમારી સમક્ષ દલીલ કરાયેલા કાનૂની મુદ્દાઓ અંગેના અમારા જવાબો અમે પ્રારંભિક તબક્કે જ દર્શાવવાનું વધુ યોગ્ય માનીએ છીએ. પક્ષકારોની તરફેણી હાજર થયેલા વિદ્વાન વકીલોએ અમારી સમક્ષ કરેલી રજૂઆતોના વ્યાપક વિશ્લેષણના આધારે, ઉપર નોંધાયેલા મુદ્દાઓ અંગે અમે અમારા નિષ્કર્ષો નીચે મુજબ દર્શાવીએ છીએ: ૧) અધિનિયમની જોગવાઈઓ અનુસાર, પંચ દ્વારા ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ પસાર કરવામાં આવેલા માત્ર એવા નિર્દેશો, નિર્ણયો અથવા આદેશો સામે જ અપીલ દાખલ થતી હશે, જેનો વિશિષ્ટ રીતે ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે. જે આદેશોને વિશિષ્ટ રીતે અપીલયોગ્ય બનાવવામાં આવ્યા નથી,

તેઓને અનુમાનના આધારે અપીલયોગ્ય ગણાવી શકાય નહીં.

ઉદાહરણ તરીકે, પ્રાથમિક દષ્ટિએ અભિપ્રાય ધારણ કરીને અને તપાસ માટે ડિરેક્ટર જનરલને નિર્દેશ આપવો, . હેઠળ અપીલપાત્ર એવો આદેશ ગણાશે નહીં.

૨) કમિશન પર ન તો કોઈ કાયદેસરની ફરજ નોટિસ આપવા અથવા સુનાવણી આપવાની લાદવામાં આવી છે, અને ન તો કોઈ પક્ષકાર અધિનિયમના પ્રાવધાનો અનુસાર કમિશન દ્વારા પ્રાથમિક દષ્ટિએ એવો કેસ અસ્તિત્વમાં છે કે બાબતમાં તપાસ કરાવવા માટે ડિરેક્ટર જનરલને નિર્દેશ જારી કરવો યોગ્ય છે એવા અભિપ્રાયની રચનાના તબક્કે નોટિસ અને/અથવા સુનાવણી મેળવવાનો હકરૂપે દાવો કરી શકે.

તથાપિ, પંચ, અન્ય બાબતો ઉપરાંત, નિયમનકારી અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી એક વૈધાનિક સંસ્થા હોવાને કારણે, તે તબક્કે પણ, પોતાના વિવેકાધિકારે અને યોગ્ય કેસોમાં, સંબંધિત

પક્ષ(ઓ) ને, તેના નિર્દેશ અનુસાર, આવશ્યક સહાય પૂરી પાડવા અથવા જરૂરી માહિતી રજૂ કરવા આદેશ આપી શકે છે. પંચ પાસેથી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે તે કોઈ નિર્ધારક અથવા નિર્ણયાત્મક પ્રક્રિયામાં પ્રવેશ કર્યા વગર એવો પ્રથમદષ્ટિ અભિપ્રાય રચે. પંચ કોઈપણ તરફથી સહાય વિના અથવા નિષ્ણાતો કે અન્યની સહાય સાથે પણ પોતાનો અભિપ્રાય રચવાનો અધિકાર ધરાવે છે. નિયમાવલિની નિયમ ૧૭ (૨) મુજબ પંચને માત્ર માહિતી પ્રદાનકર્તાને જ નહીં પરંતુ એવા ‘અન્ય વ્યક્તિ’ ને પણ આમંત્રિત કરવાની સત્તા છે, જેમાં અસરગ્રસ્ત પક્ષકારો સહિત તમામ વ્યક્તિઓનો સમાવેશ થાય છે, જેમને તે આવશ્યક માને. તેવી સ્થિતિમાં તે ‘પ્રારંભિક પરિષદ’ ગણાશે, જેના કાર્યસંચાલન માટે પંચ પોતાની સ્વયં પ્રક્રિયા વિકસાવવાનો અધિકાર ધરાવે છે.

૩) જે મામલાઓમાં તપાસની શરૂઆત કમિશને સ્વપ્રેરણાથી કરી હોય, તેવા મામલાઓમાં કમિશન આવશ્યક પક્ષકાર રહેશે અને અન્ય તમામ મામલાઓમાં સ્પર્ધા ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષની

કાર્યવાહીમાં કમિશન યોગ્ય પક્ષકાર રહેશે. ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ કમિશનની હાજરીથી સંપૂર્ણ ન્યાયનિર્ણય કરવામાં તથા મુદ્દાઓના અસરકારક અને ત્વરિત નિકાલમાં સહાય મળશે. નિષ્ણાત સંસ્થા હોવાને કારણે, તેના અભિપ્રાયો ટ્રિબ્યુનલને યોગ્ય સહાયરૂપ થશે. તેથી, ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષની કાર્યવાહીમાં, જે રીતે મામલો હોય તે મુજબ, કમિશન આવશ્યક અથવા યોગ્ય પક્ષકાર રહેશે.

૪) તપાસ દરમિયાન અને જ્યાં આયોગને સંતોષ થાય કે તે કૃત્ય અધિનિયમની નિર્દિષ્ટ જોગવાઈઓના ઉલ્લંઘનમાં છે, ત્યાં તે, જ્યાં તે આવશ્યક માને, એવી પક્ષકારને નોટિસ આપ્યા વિના, આવી તપાસ પૂર્ણ થાય ત્યાં સુધી અથવા આગળના આદેશો સુધી, તેવા કૃત્યને ચાલુ રાખવાથી પક્ષકારને અસ્થાયી રીતે પ્રતિબંધિત કરતો આદેશ જારી કરી શકે છે. આ સત્તાનો ઉપયોગ આયોગે મર્યાદિત રીતે અને દબાણકારક તથા અપવાદરૂપ પરિસ્થિતિઓમાં જ કરવો જરૂરી છે. આયોગે, કારણસભર આદેશ નોંધતી

વખતે, અન્ય બાબતો ઉપરાંત, નીચે મુજબ કરવું જોઈએ :

(એ) સ્પષ્ટ શબ્દોમાં પોતાની સંતોષની નોંધ કરે કે ઉદ્દેખિત જોગવાઈઓના ઉદ્ધંધનમાં એક કૃત્ય આચરવામાં આવ્યું છે અને તે સતત આચરવામાં આવી રહ્યું છે અથવા આચરવામાં આવવાનું છે;

(બી) પ્રતિબંધનો આદેશ જારી કરવો આવશ્યક છે અને

(સી) કમિશન સમક્ષના અભિલેખ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે વિવાદના પક્ષકારને અપુરણીય અને અપ્રતિસાધ્ય નુકસાન થવાની સંપૂર્ણ સંભાવના છે અથવા બજારમાં સ્પર્ધા પર તેની પ્રતિકૂલ અસર પડશે તેવી નિશ્ચિત આશંકા છે.

અધિનિયમ હેઠળ કામચલાઉ પ્રતિબંધક આદેશ પસાર કરવાની સત્તાનો ઉપયોગ આયોગ માત્ર ત્યારે જ કરી શકે છે જ્યારે તેણે પ્રથમદર્શિત દૃષ્ટિએ અભિપ્રાય રચ્યો હોય અને અધિનિયમની જોગવાઈઓ અનુસાર તપાસ કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો

હોય, જે આ જોગવાઈની ભાષા નિયમાવલિના નિયમ ૧૮(૨) સાથે વાંચતાં સ્પષ્ટ થાય છે.

૫) વહીવટી ન્યાયશાસ્ત્રના સ્થિર સિદ્ધાંતોને અનુરૂપ, કમિશને પ્રથમદર્શી દૃષ્ટિકોણ રચતી વખતે પણ ઓછામાં ઓછું કંઈક કારણ નોંધવાનું અપેક્ષિત છે. જોકે, પોતાના ન્યાયનિર્ણાયક અને નિર્ધારક અધિકારક્ષેત્રમાં પક્ષકારોના અધિકારોને સ્પર્શતા નિર્દેશો અને આદેશો પસાર કરતી વખતે, કમિશને યોગ્ય મનન-વિચારણા બાદ, તેના સમક્ષ વિરોધી પક્ષકારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી તમામ દલીલોનો પ્રતિભાવ આપતાં કારણસભર આદેશો પસાર કરવા આવશ્યક છે."

"૩૮. તેના વિરુદ્ધમાં, પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ અભિપ્રાય રચાયા પછી આપવામાં આવતો અનુવર્તી નિર્દેશ માત્ર એટલો જ હોય છે કે મુદ્દામાં તપાસ કરાવવામાં આવે. એવો નિર્દેશ જારી કરવો, પ્રથમ દૃષ્ટિએ, પોતાના જ વિભાગીય અંગોમાંના એકને આપવામાં આવેલ વહીવટી નિર્દેશ છે અને તે કોઈ ન્યાયનિર્ણયાત્મક પ્રક્રિયામાં પ્રવેશ કર્યા વિના

આપવામાં આવે છે. તે વિવાદમાં પક્ષકારોના કોઈ હક અથવા ફરજનું અસરકારક રીતે નિર્ધારણ કરતો નથી. કેસનું સમાપન હકોનું નિર્ધારણ કરે છે અને એક પક્ષકારને, એટલે કે જાણકારને, અસર કરે છે; પરિણામે, ઉક્ત પક્ષકારને અધિનિયમની જોગવાઈ હેઠળ આવા કેસના સમાપન વિરુદ્ધ અપીલ કરવાનો અધિકાર છે. બીજી તરફ, આયોગના અંગોમાંના એકને માત્ર તપાસ માટે આપવામાં આવેલ નિર્દેશ વિભાગીય કાર્યવાહી સમાન છે, જે કોઈપણ વ્યક્તિ માટે નાગરિક પરિણામો ઉત્પન્ન કરતો નથી, ખાસ કરીને અધિનિયમની જોગવાઈ અને નિયમાવલિના નિયમ ૩૫ અનુસાર આયોગ દ્વારા કડક ગોપનીયતા જાળવવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે તે વાતને ધ્યાનમાં લેતા. જ્યાં જ્યાં આયોગ સમક્ષ ચાલતી કાર્યવાહીના દરમિયાન આયોગ એવો નિર્દેશ અથવા અંતરિમ આદેશ આપે છે, જે પ્રારંભિક તબક્કાનો અને તૈયારીરૂપ સ્વભાવનો હોય, પક્ષકારોને બાંધકામરૂપ થાય તેવા કોઈ નિષ્કર્ષો નોંધ્યા વિના આપવામાં આવ્યો હોય, અને જ્યાં એવો આદેશ માત્ર અંતિમ નિર્ણય માટે માર્ગ પ્રસસ્ત કરતો હોય, ત્યાં એવો નિર્દેશ પક્ષકારોના હકોને અસર કરતો આદેશ અથવા નિર્ણય ગણાતો નથી અને તેથી તે અપીલપાત્ર નથી ”.

૮૭. હવે, અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ અભિપ્રાય રચતી વખતે આયોગને કયા પ્રકારનું કાર્ય નિભાવવાનું કહેવામાં આવ્યું છે તે આપણે તપાસીએ. પ્રથમ દ્રષ્ટિએ, આ એક તપાસાત્મક અને નિયામક સત્તા છે. આ અદાલતની એક બંધારણીય પીઠે [(૧૯૯૨) ૪ એસ.સી.સી. ૬૦૫] ના કેસમાં 'તપાસાત્મક' આ અભિવ્યક્તિનું સ્પષ્ટીકરણ કર્યું હતું. અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે પ્રશાસકીય એજન્સીઓને પ્રદાન કરવામાં આવેલી તપાસ સત્તા સામાન્ય રીતે તપાસાત્મક સ્વભાવની હોય છે. આવી તપાસની વ્યાપ્તિનો પરિચય કાનૂની સત્તાઓના સંદર્ભમાં કરવો આવશ્યક છે. તે કેસમાં અદાલતે એવું નિષ્કર્ષ આપ્યું હતું કે રચાયેલ ઉચ્ચ સત્તા ન્યાયિક સમિતિ સમક્ષની કાર્યવાહી ન તો દીવાની હતી ન તો ફોજદારી, પરંતુ સ્વતંત્ર સ્વરૂપની હતી.

૮૧. આ જોગવાઈ હેઠળ કાર્ય કરવાની આયોગની અધિકારિતા કોઈ ન્યાયનિર્ણયાત્મક કાર્યને આવરી લેતી નથી. આયોગ પાસેથી એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવતી નથી કે તે પોતાનું મત રચતા પહેલાં પક્ષકારોને, અર્થાત્ માહિતીદાતા અથવા અસરગ્રસ્ત પક્ષકારોને, નોટિસ આપે

અને તેમની વિગતવાર સુનાવણી કરે. આ કાર્ય અત્યંત પ્રારંભિક સ્વરૂપનું છે અને હકીકતમાં, સામાન્ય પ્રયોગમાં કહીએ તો, તે વિભાગીય કાર્ય છે. તે તબક્કે તે કોઈપણ વ્યક્તિને દોષિત ઠેરવતું નથી અને તેથી ઓડી ઓલ્ટરમ પાર્ટમના સિદ્ધાંતનો અમલ આવશ્યક બનતો નથી. પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ મતનું વિભાગીય રીતે ગઠન કરવું (ડિરેક્ટર જનરલ, જેને આયોગને સહાય કરવા માટે કેન્દ્રીય સરકાર દ્વારા નિમવામાં આવે છે, તે આયોગના અંગોમાંનું એક છે) ન્યાયનિર્ણયાત્મક કાર્ય સમાન નથી, પરંતુ તે માત્ર વહીવટી સ્વરૂપનું છે. વધુમાં વધુ, તે તપાસ હાથ ધરવા અને તેનો અહેવાલ આયોગ સમક્ષ રજૂ કરવા દિશાનિર્દેશ આપી શકે અથવા અધિનિયમની જોગવાઈઓ અનુસાર મામલો બંધ કરી શકે, અને એવો આદેશ પોતે જ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અપીલયોગ્ય છે; તથા માત્ર આ તબક્કા બાદ જ પીડિત/અસરગ્રસ્ત પક્ષકારને નોટિસ અને સુનાવણીનો નિર્દિષ્ટ હક ઉપલબ્ધ બને છે. તેથી, , અનુસાર આયોગે બજાવવાના કાર્યોના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં રાખતાં, અમારો વિચારપૂર્વકનો અભિપ્રાય એવો છે કે અધિનિયમની , જોગવાઈઓ હેઠળ સુનાવણીની નોટિસનો હક પરિકલ્પિત કરવામાં આવ્યો નથી.

"૯૩. અમે આ બાબત પણ ઉપયોગી રીતે નોંધ કરી શકીએ છીએ કે અધિનિયમ હેઠળ કમિશન દ્વારા નિર્વહિત કાર્યો નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયાની તુલનામાં તૈયારીરૂપ પગલાંના સ્વરૂપના છે. એ જ ચોક્કસ કારણ છે કે વિધાનમંડળે તે જોગવાઈમાં તપાસ માટે ડિરેક્ટર જનરલને જારી કરવાનાં 'નિર્દેશ' શબ્દનો ઉપયોગ કર્યો છે, અને એવો નહીં કે કમિશન નિર્ણય લેશે અથવા કમિશનને કરાચેલ સંદર્ભમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપોની તપાસ કરવા દિશાનિર્દેશ આપતો આદેશ પસાર કરશે".

૮.૪ શ્રી વ્યાસ, વિદ્વાન એ.એસ.જી.એ આગળ રજૂ કર્યું છે કે આ કાયદાની સ્થાપિત સ્થિતિ છે કે, અધિનિયમની ધારા ૨૬ (૧) હેઠળ આદેશ પસાર કરવાની અવસ્થાએ હોય કે અધિનિયમની ધારા ૨૬ (૩) હેઠળ ડી.જી. દ્વારા અહેવાલ રજૂ કરવાની અવસ્થાએ હોય, લેખિત અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને હસ્તક્ષેપ કરવો જરૂરી ગણાય નહીં, કારણ કે આવી અવસ્થાઓએ કાર્યવાહી દરમિયાન, અધિનિયમ હેઠળ આવી કાર્યવાહીનો વિષય બનેલી વ્યક્તિ(ઓ)ના કોઈ અધિકારનું ઉદ્ધંધન થયું હોવાનું કહી શકાય નહીં, અને તો વધુમાં વધુ મૂળભૂત અધિકારના ભંગનો પ્રશ્ન ઉભો થતો હોવો તો દૂરની વાત છે.

૮.૫ તેમના કહેવા મુજબ, આયોગ સમક્ષ પ્રારંભિક પરિષદનો વ્યાપ, જે અનુસાર વિવાદિતઅધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળ તા. ૧૩.૦૧.૨૦૨૦નો હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, તે એક વહીવટી આદેશ છે, જે સી.સી.આઈ.ના પ્રથમદષ્ટિ અભિપ્રાયના આધાર પર, તમામ મુદ્દાઓનો અંતિમ રીતે વ્યવહાર કરવામાં આવે તે પહેલાં, અરજદારો વિરુદ્ધ ડી.જી., સી.સી.આઈ. દ્વારા તપાસ કરાવવા માટે કરવામાં આવ્યો હતો, અને અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળનો એવો કોઈપણ આદેશ અવશ્ય જ માત્ર પ્રથમદષ્ટિ સ્વરૂપનો હોય છે અને તેથી કોઈપણ પરિસ્થિતિમાં ઉક્ત પ્રથમદષ્ટિ આદેશ વિરુદ્ધ રિટ ચલાવી શકાય તેવી નથી અથવા સમર્થનીય નથી.

૮.૬ શ્રી વ્યાસ, વિદ્વાન એ.એસ.જી.એ પણ રજૂ કર્યું છે કે અધિનિયમને ૨૦૦૯ના સામાન્ય વિનિયમો સાથે વાંચતાં તપાસ હેઠળના પક્ષકારને તપાસ દરમિયાન ડી.જી. સમક્ષ પુરાવા રજૂ કરવાની તક આપતી એક સશક્ત પ્રક્રિયાની જોગવાઈ કરે છે. વધુમાં, આવા પક્ષકારોને ડી.જી. દ્વારા સી.સી.આઈ. સમક્ષ તપાસ અહેવાલ રજૂ કર્યા પછી તે તપાસ અહેવાલ અંગે તેમની આક્ષેપો અથવા સૂચનો રજૂ કરવાની તક પણ આપવામાં આવે છે. પક્ષકારોને તે તપાસ અહેવાલ અંગેના ઉક્ત આક્ષેપો અથવા સૂચનોના વિચાર માટે આયોગ સમક્ષ વ્યક્તિગત સુનાવણીની ન્યાયસંગત અને વાજબી તક પણ આપવામાં આવે છે. શ્રી દેવાંગ વ્યાસ, વિદ્વાન એ.એસ.જી.એ ફિલિપકાર્ટ ઇન્ટરનેટ પ્રા. લિ. વિ. કોમ્પિટિશન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય (ઉપરોક્ત) ના મામલાના નિર્ણય પર આધાર

મૂક્યો છે, જેમાં પરિચ્છેદ-૨૨, ૨૩ અને ૨૭ માં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે:

"૨૨. ઉપરોક્ત કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે એવો નિર્ધાર કર્યો છે કે કારણ દર્શાવો નોટિસ અસ્પષ્ટ હોય અથવા તે જારી કરવાની સત્તા ન ધરાવતા પ્રાધિકરણ દ્વારા જારી કરવામાં આવી હોય, તેવા સંજોગોમાં જ મામલામાં હસ્તક્ષેપ કરી શકાય. હાલના કેસમાં, સી.સી.આઈ. દ્વારા તપાસ કરવાનો નિર્દેશ આપતો જે આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો છે તે સી.સી.આઈ. અધિનિયમ હેઠળની પ્રક્રિયા આરંભ કરવાની પ્રથમ કડી છે અને તપાસ હજી શરૂ થવાની બાકી છે. અપીલકર્તાઓ, તેમને જ શ્રેષ્ઠ રીતે જાણીતા કારણોસર, તપાસમાં ભાગ લેવા માંગતા નથી".

"૨૩. હાલનો કેસ એવો કેસ નથી જેમાં રેગ્યુલેટર વિરુદ્ધ દુર્ભાવનાનો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હોય, તેમજ તેમાં અધિકારક્ષેત્ર સંબંધિત કોઈ ખામી પણ નથી. આ અંતર્ગત પસાર કરાયેલ આદેશ ન તો કોઈ નિર્ણયાધિન નિષ્પત્તિ છે, ન તો નિર્ધારક સ્વરૂપનો છે, પરંતુ માત્ર તપાસલક્ષી, વિભાગીય કાર્યવાહી છે, જે ડિરેક્ટર જનરલને તપાસ કરવા માટેના નિર્દેશના સ્વરૂપની છે. સર્વોચ્ચ અદાલતે

સી.સી.આઈ. વિ. સેઈલ કેસમાં ઠરાવ્યા મુજબ, આ ન તો ન્યાયિક કાર્યવાહી છે અને ન તો અર્ધ-ન્યાયિક કાર્યવાહી છે. ચુકાદાના પરિચ્છેદ ૩૧, ૩૮, ૮૭ અને ૯૧ નીચે મુજબ છે:

"૩૧. અમારી સમક્ષ દલીલ કરાયેલા કાનૂની મુદ્દાઓ અંગે અમારા જવાબો અમે આદિ તબક્કે જ નોંધવા વધુ યોગ્ય માનીએ છીએ. પક્ષકારોની તરફથી હાજર રહેલ વિદ્વાન વકીલોએ અમારી સમક્ષ કરેલી રજૂઆતોના સર્વાંગી વિશ્લેષણના આધાર પર, ઉપર નોંધાયેલા મુદ્દાઓ અંગે અમારા નિષ્કર્ષો અમે નીચે મુજબ પ્રસ્તુત કરીએ છીએ:

(૧) અધિનિયમની જોગવાઈઓના અનુસંધાનમાં, ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ કમિશન દ્વારા આપવામાં આવેલા માત્ર એવા નિર્દેશો, નિર્ણયો અથવા આદેશો સામે જ અપીલ થશે, જેઓને ની જોગવાઈઓ હેઠળ સ્પષ્ટપણે અપીલપાત્ર જણાવવામાં આવ્યા છે. જે આદેશોને સ્પષ્ટપણે અપીલપાત્ર બનાવવામાં આવ્યા નથી, તેઓને અનુમાનના આધારે

અપીલપાત્ર ગણાવી શકાય નહીં. ઉદાહરણ તરીકે, પ્રથમદષ્ટ્યા અભિપ્રાય લઈને તપાસ માટે ડિરેક્ટર જનરલને નિર્દેશ આપવો, તે કલમ ૫૩-એ હેઠળ અપીલપાત્ર આદેશ ગણાશે નહીં.

(૨) કમિશન ઉપર ન તો કોઈ કાયદેસરની ફરજ નોટિસ જારી કરવાની અથવા સુનાવણી આપવાની મૂકવામાં આવી છે, અને ન તો કોઈ પક્ષકાર એવો હક્કરૂપે દાવો કરી શકે કે અધિનિયમની જોગવાઈઓ મુજબ, કમિશન દ્વારા ડિરેક્ટર જનરલને મામલાની તપાસ કરાવવા દિશા નિર્દેશ જારી કરવા માટે પ્રથમદષ્ટ્યા મામલો અસ્તિત્વમાં છે એવી અભિપ્રાય રચનાના તબક્કે તેને નોટિસ અને/અથવા સુનાવણી મળવી જ જોઈએ.

તથાપિ, આયોગ, નિયમનકારી અધિકારક્ષેત્ર સહિતની કાયદેસર સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતું ધારાસજિત મંડળ હોવાને કારણે, તે તબક્કે પણ, પોતાના વિવેકાધિકારે અને યોગ્ય

કેસોમાં, પોતાના નિર્દેશ અનુસાર સંબંધિત પક્ષ(ઓ)ને આવશ્યક સહાય પૂરી પાડવા અથવા જરૂરી માહિતી રજૂ કરવા કહી શકે છે. આયોગ પાસેથી અપેક્ષા છે કે તે કોઈપણ નિર્ધારક અથવા વિવાદનિર્ણય પ્રક્રિયામાં પ્રવેશ્યા વગર આવી પ્રાથમિક દૃષ્ટિ બનાવે. આયોગ કોઈપણ પક્ષ તરફથી સહાય લીધા વગર અથવા નિષ્ણાતો અથવા અન્ય વ્યક્તિઓની સહાય સાથે પણ પોતાનો અભિપ્રાય બનાવવાનો હકદાર છે. આયોગને વિનિયમોની વિનિયમ ૧૭(૨) મુજબ માત્ર માહિતી પૂરું પાડનારને જ નહીં પરંતુ “એવી અન્ય વ્યક્તિ” ને પણ આમંત્રિત કરવાની સત્તા છે, જેમાં અસરગ્રસ્ત પક્ષકારો સહિત તમામ વ્યક્તિઓનો સમાવેશ થાય છે, જેમને તે જરૂરી માને. એવી સ્થિતિમાં તે “પ્રારંભિક પરિષદ” ગણાશે, જેના કાર્યસંચાલન માટેની પ્રક્રિયા આયોગ પોતાની રીતે વિકસાવવા હકદાર છે.

(૩) જ્યાં તપાસ કમિશન દ્વારા સ્વપ્રેરણાથી આરંભવામાં આવી હોય એવા કેસોમાં કમિશન આવશ્યક પક્ષકાર રહેશે અને બાકીના તમામ કેસોમાં સ્પર્ધા ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષની કાર્યવાહી માં કમિશન યોગ્ય પક્ષકાર રહેશે. ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ કમિશનની હાજરીથી મામલાઓનું સંપૂર્ણ ન્યાયનિર્ણય અને અસરકારક તથા ત્વરિત નિકાલ કરવામાં સહાય મળશે. નિષ્ણાત સંસ્થા હોવાને કારણે, તેની દૃષ્ટિ ટ્રિબ્યુનલને યોગ્ય સહાયરૂપ થશે. તેથી, ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષની કાર્યવાહી માં, જે પ્રમાણે લાગુ પડે તે મુજબ, કમિશન આવશ્યક અથવા યોગ્ય પક્ષકાર રહેશે.

(૪) તપાસ દરમિયાન અને જ્યાં આયોગને સંતોષ થાય છે કે તે કૃત્ય અધિનિયમમાં દર્શાવેલી જોગવાઈઓના ઉલ્લંઘનમાં છે, ત્યાં તે જરૂરી માને તો, એવી તપાસ પૂર્ણ થાય ત્યાં સુધી અથવા આગામી આદેશો સુધી, તેવી પક્ષકારને નોટિસ આપ્યા વિના, એવા

કૃત્યને ચાલુ રાખવાથી પક્ષકારને તાત્કાલિક

રીતે અટકાવતો આદેશ જારી કરી શકે છે. આ સત્તાનો ઉપયોગ આયોગે મર્યાદિત પ્રમાણમાં અને બાધ્યક તથા અપવાદરૂપ પરિસ્થિતિઓમાં કરવો જોઈએ. આયોગે, કારણદર્શક આદેશ નોંધતી વખતે, અન્ય બાબતો ઉપરાંત, નીચે મુજબ કરવું જોઈએ:

(એ) સ્પષ્ટ શબ્દોમાં પોતાનો સંતોષ નોંધવો [જે અધિનિયમ હેઠળ પ્રથમદષ્ટિએ અભિપ્રાય રચવા કરતાં ઘણી ઊંચી કક્ષાનો હોવો આવશ્યક છે] કે દર્શાવેલ જોગવાઈઓના ઉલ્લંઘનમાં કોઈ કૃત્ય કરવામાં આવ્યું છે અને તેનું ચાલુ રહેલું છે અથવા તે કરવામાં આવવાનું છે;

(બી) પ્રતિબંધનો આદેશ બહાર પાડવો આવશ્યક છે; અને

(સી) કમિશન સમક્ષ રહેલા અભિલેખ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે વિવાદના પક્ષકારને અપૂરણીય અને

અપુનઃપ્રાપ્ય ગુકસાન થવાની સંપૂર્ણ સંભાવના છે અથવા બજારમાં સ્પર્ધા પર પ્રતિકૂળ અસર પડશે એવી નિશ્ચિત શંકા છે. અધિનિયમ હેઠળ અસ્થાયી પ્રતિબંધાત્મક આદેશ પસાર કરવાની સત્તા કમિશન દ્વારા ત્યારે જ વાપરી શકાય જ્યારે તેણે પ્રથમ દ્રષ્ટિએ મત રચ્યો હોય અને અધિનિયમની શરતો અનુસાર તપાસનો નિર્દેશ કર્યો હોય, જે આ જોગવાઈની ભાષા અને નિયમાવલીના નિયમ ૧૮(૨) સાથે વાંચતા સ્પષ્ટ થાય છે.

(૫) વહીવટી ન્યાયશાસ્ત્રના સ્થિર થયેલા સિદ્ધાંતોને અનુરૂપ, કમિશન પાસેથી એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે તે પ્રાથમિક દ્રષ્ટિએ મત રચતી વખતે પણ ઓછામાં ઓછું કંઈક કારણ નોંધે. તેમ છતાં, જ્યારે તે પોતાના વિવાદનિર્ણાયક અને નિર્ધારક અધિકારક્ષેત્રમાં પક્ષકારોના અધિકારો સાથે સંબંધિત દિશાનિર્દેશો અને આદેશો પસાર કરે

છે, ત્યારે કમિશને સમ્યક મનન કરીને અને પ્રતિસ્પર્ધા પક્ષકારો દ્વારા તેની સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવેલી તમામ દલીલોનો પ્રતિભાવ આપતા કારણદર્શક આદેશો પસાર કરવા આવશ્યક છે.

૩૮. તેના વિરુદ્ધ ભેદરૂપે, પ્રાથમિક દ્રષ્ટિએ અભિપ્રાય રચાયા પછી આપવામાં આવેલ દિશાનિર્દેશ માત્ર એટલો જ હોય છે કે મામલાની તપાસ કરાવવામાં આવે. આવા દિશાનિર્દેશનું જારી થવું, પ્રથમ દ્રષ્ટિએ, તેના પોતાના પાંખોમાંના એકને વિભાગીય રીતે આપવામાં આવેલ વહીવટી દિશાનિર્દેશ છે અને તે કોઈ પણ નિર્ણયકારી પ્રક્રિયામાં પ્રવેશ્યા વિના આપવામાં આવે છે. તે વિવાદમાં રહેલા પક્ષકારોના કોઈ હક અથવા બાધ્યતાનું અસરકારક રીતે નિર્ધારણ કરતું નથી. કેસ બંધ કરવામાં આવે ત્યારે હકોનું નિર્ધારણ થાય છે અને એક પક્ષકાર, એટલે કે માહિતી આપનાર, તેના ઉપર અસર પડે છે; પરિણામે, ઉક્ત પક્ષકારને અધિનિયમની જોગવાઈ હેઠળ કેસના આવા બંધકરણ સામે અપીલ કરવાનો અધિકાર રહે છે. બીજી તરફ, આયોગની કોઈ એક પાંખને તપાસ માટે

માત્ર દિશાનિર્દેશ આપવો વિભાગીય કાર્યવાહી સમાન છે, જે કોઈપણ વ્યક્તિ માટે નાગરિક પરિણામો ઉત્પન્ન કરતું નથી, ખાસ કરીને, અધિનિયમની જોગવાઈઓ અને નિયમાવલિના નિયમ ઉપ મુજબ આયોગે કડક ગોપનીયતા જાળવવાની રહે છે તે પરિસ્થિતિને ધ્યાનમાં લેતાં.

૮૭. હવે, અધિનિયમ હેઠળ અભિપ્રાય રચતી વખતે કમિશનને કયા પ્રકારનું કાર્ય નિર્વહ કરવા માટે આહ્વાન કરવામાં આવે છે તે તપાસીએ. પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ, આ તપાસાત્મક અને નિયામક સત્તા છે. આ અદાલતની બંધારણીય પીઠે [(૧૯૯૨) ૪ એસ.સી.સી. ૬૦૫] માં "તપાસાત્મક" શબ્દપ્રયોગનું સ્પષ્ટીકરણ કર્યું હતું. અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે વહીવટી એજન્સીઓને પ્રદાન કરવામાં આવેલી તપાસ સત્તા સામાન્ય રીતે તપાસાત્મક સ્વભાવની હોય છે. આવી તપાસનો વ્યાપ કાયદેસરની સત્તાઓના સંદર્ભે પરીક્ષિત કરવો પડે છે. તે મામલામાં અદાલતે નિષ્કર્ષ આપ્યો હતો કે રચાયેલ હાઈ-પાવર જ્યુડિશિયલ કમિટી સમક્ષની

કાર્યવાહી ન તો દિવાની હતી અને ન તો ફોજદારી,
પરંતુ પોતાની જ વિશિષ્ટ પ્રકૃતિ ધરાવતી હતી.

૯૧. આ જોગવાઈ હેઠળ કાર્યવાહી કરવા બાબતે કમિશનનો અધિકારક્ષેત્ર કોઈ ન્યાયનિર્ણાયક કાર્યનો અવલોકન કરતો નથી. કમિશન પાસેથી એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવતી નથી કે તે પોતાનો અભિપ્રાય રચતાં પહેલાં પક્ષકારોને, એટલે કે માહિતીદાતા અથવા અસરગ્રસ્ત પક્ષકારોને, નોટિસ આપે અને તેમની વિગતવાર સુનાવણી કરે. આ કાર્ય અત્યંત પ્રાથમિક સ્વરૂપનું છે અને હકીકતમાં સામાન્ય ભાષામાં કહીએ તો તે વિભાગીય કાર્ય છે. તે તબક્કે તે કોઈપણ વ્યક્તિને દોષારોપિત કરતું નથી અને તેથી ઓડી ઓલ્ટરમ પાર્ટેમના સિદ્ધાંતનો અમલ આવશ્યક બનતો નથી. વિભાગીય સ્તરે પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ અભિપ્રાય રચવો (ડિરેક્ટર જનરલ, જેને કમિશનને સહાય કરવા માટે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા નિમવામાં આવે છે, તે કમિશનના જ એક અંગ તરીકે છે) ન્યાયનિર્ણાયક કાર્ય સમાન નથી, પરંતુ માત્ર વહીવટી સ્વરૂપનું છે. વધુમાં વધુ, તે તપાસ કરાવવા અને અહેવાલ કમિશન સમક્ષ જ

રજૂ કરવા દિશાનિર્દેશ આપી શકે છે અથવા અધિનિયમની જોગવાઈઓ મુજબ મામલો બંધ કરી શકે છે; અને એવો આદેશ પોતે જ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અપીલયોગ્ય છે, અને માત્ર આ તબક્કા પછી જ વ્યથિત/અસરગ્રસ્ત પક્ષકારને નોટિસ તથા સુનાવણીનો નિશ્ચિત અધિકાર ઉપલબ્ધ થાય છે. તેથી, ના આધારે કમિશને કરવાના કાર્યોના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં રાખતાં, અમારું વિવેકપૂર્ણ મત એવું છે કે અધિનિયમની ની જોગવાઈઓ હેઠળ નોટિસ અથવા સુનાવણીનો અધિકાર કલ્પાયેલો નથી. ”

૨૭. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે સી.સી.આઈ. વિ. સેઈલ ના મામલામાં પ્રતિપાદિત કરેલા કાનૂનને ધ્યાનમાં રાખતાં, તેના હેઠળ પસાર કરાયેલ આદેશ એવી કોઈ અપ્રતિરોધ્ય પ્રક્રિયાને પ્રારંભ કરાવતો નથી કે જે આવશ્યક રીતે તે સત્તામંડળ વિરુદ્ધ ન્યાયનિર્ધારણ સુધી પહોંચે, જેના વિરુદ્ધ તપાસ શરૂ કરવામાં આવી હોય. હકીકતમાં, સમગ્ર રીતે વાંચવામાં આવે ત્યારે, ૨૦૦૨ ના અધિનિયમની જોગવાઈઓ એક સવા ગી અને વિચારપૂર્વક રચાયેલ તબક્કાવાર યોજનાનું પ્રકટકરણ કરે છે, જે યોગ્ય તબક્કે સંબંધિત પક્ષકારોને ન્યાયસંગત સાંભળણીની

કલ્પના તો કરે જ છે, પરંતુ તે એવી આંતરિક મજબૂતીથી
પણ યુક્ત છે કે જેના દ્વારા કાર્યવાહીનો અંત સમાપ્તિમાં
આવી શકે છે. ”

૮.૭ તેમના કહેવા મુજબ, અધિનિયમની ધારા ૨૬(૧) હેઠળ પસાર કરાયેલ
આદેશ માત્ર "તપાસ પ્રારંભ કરાવવા" માટેનો છે. આ રજૂઆતના સમર્થનમાં,
તેમણે નીચેના કેસમાં થયેલા નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે

ભારતનો પ્રતિસ્પર્ધા આયોગ વિ. ગ્રાસિમ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિ., દિલ્હી
વડી અદાલતની એલ.પી.એ. નં. ૧૩૭ ઓફ ૨૦૧૪ માં
આપવામાં આવેલ નિર્ણયમાં, જેમાં પરિચ્છેદ-૨૮ અને ૩૪ નીચે
મુજબ વાંચવામાં આવે છે:

"૨૮. સીસીઆઈ નિયમાવલીઓની બંને નિયમ ૧૮ (૧)
અને ૨૦ (૪) મુજબ, ડીજીને મામલાની, અર્થાત્ "માહિતી
અથવા સંદર્ભમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપોની, જેવું પ્રકરણ
હોય તે મુજબ", તેમજ તપાસ દરમિયાન એકત્ર કરવામાં
આવેલા તમામ પુરાવા, દસ્તાવેજો, નિવેદનો અથવા
વિશ્લેષણ સાથે તપાસ કરવાની આવશ્યકતા છે. તપાસ
સર્વગ્રાહી હોવી આવશ્યક છે. વાસ્તવમાં, આવી તપાસ
દરમિયાન કઈ માહિતી બહાર આવશે તેનું અનુમાન ડીજી

માટે શક્ય ન પણ હોય. માત્ર એટલા માટે કે બહાર આવતી માહિતી તે વિશિષ્ટ વિષયવસ્તુ સાથે સંબંધિત નથી, જેના સંદર્ભમાં ડીજીને તપાસ કરવા કહેવામાં આવ્યું છે, તેનાથી ડીજીને એવી માહિતીનું પણ પરીક્ષણ કરવામાં કોઈ બાધા ન આવે, જો તે અધિનિયમની અન્ય કોઈ જોગવાઈઓના ઉલ્લંઘન તરફ સંકેત કરતી હોય. ખરેખર, અધિનિયમની (૧) હેઠળ સીસીઆઈ દ્વારા ડીજીને આપવામાં આવેલ નિર્દેશો માત્ર તપાસને „પ્રારંભ કરાવવા“ માટે જ હોય છે.

૩૪. ઉપરોક્ત નિર્ણયો સ્પષ્ટ કરે છે કે અધિનિયમની (૧) હેઠળનો સી.સી.આઈ.નો આદેશ ડી.જી. દ્વારા તપાસ આરંભિત કરે છે, અને ડી.જી.ની સત્તાઓ આવશ્યક રીતે માત્ર તે જ મુદ્દાઓની તપાસ કરવા પૂરતી મર્યાદિત નથી જે મૂળ ફરિયાદનો વિષય રહ્યા હોય. નિઃસંદેહ, ડી.જી.ને દિશાનિર્દેશો જારી કરતાં સી.સી.આઈ. દ્વારા કરવામાં આવેલા આદેશની ભાષાનો પણ ડી.જી. દ્વારા આવી તપાસના વ્યાપ પર પ્રભાવ પડશે. જોકે, વર્તમાન મામલામાં, ૨૬ મી ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૧ના રોજ સી.સી.આઈ. દ્વારા કરવામાં આવેલા આદેશની ભાષા એટલી વ્યાપક છે કે તે જી.આઈ.એલ. દ્વારા અધિનિયમનું પ્રથમદ્રષ્ટ્યે થયેલ

ઉદ્ધંધન જેવું જણાતું હતું તેની બાબતમાં ડી.જી. દ્વારા તપાસને આવરી લે છે. ”

૮.૮ વિદ્વાન એ.એસ.જી. શ્રી દેવાંગ વ્યાસે રજૂ કર્યું છે કે, તેથી, અહીંના અરજદારોને આ માનનીય અદાલતના રિટ અધિકારક્ષેત્રનો આશરો લઈને અને માહિતીની સાચાઈ અંગે વાંધા ઉઠાવવાના આધાર રજૂ કરીને, જે આધાર તેમની આપત્તિઓ અથવા સૂચનો ડી.જી.ના અહેવાલ (અથવા જેને “તપાસ અહેવાલ/ડી.જી.નો અહેવાલ” તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) સામે રજૂ કરવાની પ્રક્રિયાના તબક્કે તથા, જો ડી.જી.ના અહેવાલમાં અરજદારોની તરફથી અધિનિયમની જોગવાઈઓના ભંગ બહાર આવે, તો સી.સી.આઈ. સમક્ષની વ્યક્તિગત સુનાવણીમાં રજૂ કરી શકાય એવા હોય, તેવા આધારોથી આ પ્રક્રિયાને બાજુએ મૂકી કાયદાની પ્રક્રિયાનું દુરુપયોગ કરવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી.

૮.૯ શ્રી વ્યાસ, વિદ્વાન એ.એસ.જી.એ વધુમાં રજૂ કર્યું છે કે, અરજદારગણને શ્રેષ્ઠ રીતે જાણીતા કારણોસર, તેઓ તપાસમાં ભાગ લેવા માંગતા નથી અને તેથી હાલની અરજી દ્વારા તેઓ અધિનિયમની જોગવાઈઓ અનુસાર હાથ ધરવામાં આવી રહેલી તપાસમાં ભાગ લેવાથી બચવા માટે શક્ય એવા દરેક ઉપાય અજમાવી રહ્યા છે. શ્રી દેવાંગ વ્યાસ, વિદ્વાન એ.એસ.જી.એ કાર્ટાટકની વિભાગીય ખંડપીઠના ફિલિપકાર્ટ ઇન્ટરનેટ પ્રા. લિ. વિ. કોમ્પિટિશન કમિશન

ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આપેલા ચુકાદા પર આધાર મૂક્યો છે, જેમાં તેમણે પરા – ૪૦, ૪૫ અને ૪૭ નીચે મુજબ વાંચ્યા છે:

"૪૦. અમે સીસીઆઈ દ્વારા ૨૦૦૨ ના અધિનિયમ હેઠળ પસાર કરાયેલા તેવા આદેશ સંબંધિત મર્યાદિત મુદ્દા સાથે વ્યવહાર કરી રહ્યા છીએ, જેના દ્વારા ડિરેક્ટર જનરલ દ્વારા તપાસ હાથ ધરવા માટેની પ્રક્રિયા ગતિમાન કરવામાં આવી છે અને તેથી, કારણ કે તપાસ હજુ શરૂ થવાની બાકી છે, જેમાં હાલની અરજીઓ/અપીલોમાં ઉઠાવવામાં આવેલા તમામ આધારબિંદુઓ પર વિચાર કરી શકાય છે, એટલા માટે હાલની અરજીઓ/અપીલો અસમયોચિત છે".

"૪૫. અપીલકર્તાઓ તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા એ પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે અપીલકર્તાઓની વ્યાવસાયિક પ્રતિષ્ઠાને હાનિ થવાની છે અને ૨૦૦૨ ના અધિનિયમ હેઠળ આદેશ પસાર કરવા પૂર્વે અપીલકર્તાઓને ચર્ચા માટે આમંત્રિત કરવાના જોઈએ હતા".

"૪૭. ઉપરોક્તના પ્રકાશમાં, આ અદાલતના સુવિચારિત મત મુજબ, કોઈપણ રીતે કલ્પના કરવામાં આવે તો પણ, તપાસની પ્રક્રિયાને આ તબક્કે દબાવી શકાતી નથી. જો અપીલકર્તાઓ અધિનિયમ, ૨૦૦૨ ની કોઈપણ વૈધાનિક જોગવાઈના ઉદ્ધંધનમાં સર્વથા સંકળાયેલા ન હોય, તો તેમને તપાસનો સામનો કરવામાં સંકોચ અનુભવવો ન જોઈએ. તેના વિરુદ્ધ, તેમને સી.સી.આઈ. દ્વારા આવી તપાસનું સ્વાગત કરવું જોઈએ. તારીખ ૧૩.૧.૨૦૨૧ ના આદેશ વિરુદ્ધ દાખલ કરાયેલ રિટ અરજીઓ અને હાલની આ રિટ અપીલો, અધિનિયમ, ૨૦૦૨ હેઠળ સી.સી.આઈ. દ્વારા આરંભવામાં આવેલી કાર્યવાહી અંતિમતા પ્રાપ્ત ન કરે તે સુનિશ્ચિત કરવા માટેનો માત્ર એક પ્રયાસ જ છે અને તે કાયદેસર રીતે અનુમત્ય નથી, કારણ કે અધિનિયમ, ૨૦૦૨ પોતે જ તપાસ હાથ ધરવાની, સાંભળવાની તક આપવાની, અંતિમ આદેશ પસાર કરવાની તેમજ સી.સી.આઈ. દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશ વિરુદ્ધ અપીલ કરવાની સંપૂર્ણ પ્રક્રિયા પ્રદાન કરે છે. આ અદાલતના સુવિચારિત મત મુજબ,

અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાખલ કરાયેલ હાલની રિટ અપીલોમાં કોઈ ગુણવત્તા કે સાર નથી; તેથી, તે ફગાવી દેવા લાયક છે અને તે મુજબ ફગાવી દેવામાં આવે છે”.

૮.૧૦ ઉપરોક્ત રજૂઆતોના પરિપ્રેક્ષ્યમાં, વિદ્વાન

એએસજી શ્રી વ્યાસે જણાવ્યું કે રિટ અરજી અકાળ છે અને અનુમાન તથા કલ્પનાઓ પર આધારિત છે અને માત્ર આ જ આધાર પર તે નામંજૂર થવા પાત્ર છે. તેમણે નીચેના ચુકાદાઓ પર આધાર મૂક્યો છે:—

(એ) ફિલપકાર્ટ ઇન્ટરનેટ પ્રા. લિ. વિ./એસ. સ્પર્ધા

ભારતનો આયોગ અને એમેઝોન સેલર સર્વિસિસ વિ./એસ

ભારતીય સ્પર્ધા આયોગ (ઉપરોક્ત) – પરિચ્છેદ ૧૭,

૧૯,૨૦, ૨૪:

“૧૭. એ નોંધવું પણ પ્રાસંગિક છે કે અધિનિયમ

હેઠળ ‘કરાર’ ની વ્યાખ્યા સર્વસમાવેશક/સમાવેશી

છે. તેમાં આવરી લેવાય છે કે કોઈપણ વ્યવસ્થા,

સમજણ અથવા પરસ્પર સમન્વયથી કરવામાં

આવેલી કાર્યવાહી, જે ફરજિયાત રીતે લેખિત હોય તેવી જરૂરી નથી અને ન તો કાનૂની કાર્યવાહી દ્વારા અમલમાં મૂકવાની મનશા ધરાવતી હોવી આવશ્યક છે. વધુમાં, અધિનિયમ હેઠળ આપવામાં આવેલી ઊભી પ્રકારની સંધિઓની યાદી પણ સમાવેશી છે.

“૧૯. માહિતી પ્રૌદ્યોગિકી ઉદ્યોગની સંસ્થા નેશનલ એસોસિએશન ઓફ સોફ્ટવેર એન્ડ સર્વિસિસ કંપનીઝ (નાસ્કોમ) એ અંદાજ વ્યક્ત કર્યો હતો કે ભારતીય ઈ-કોમર્સ બજાર વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮માં \$૩૩ બિલિયન હતું, જે વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ દરમિયાન \$૩૮.૫ બિલિયન સુધી પહોંચ્યું હતું. ફ્લિપકાર્ટ અને એમેઝોન ભારતમાં ઓનલાઇન ચીલ્ડા બજારનો મોટો હિસ્સો ધરાવે છે.૧ જો કે આ મંચોનો ઉપયોગ વિવિધ વર્ગોના ઉત્પાદનોના વેચાણ માટે થાય છે, કેટલીક શ્રેણીઓ માટે ઓનલાઇન માધ્યમ વિતરણનું મુખ્ય માધ્યમ બને છે. સ્માર્ટફોન્સ એવો જ એક ઉત્પાદન વર્ગ છે. માહિતીદાતાએ દાવો કર્યો છે કે વર્ષ ૨૦૧૯ના પ્રથમ ત્રિમાસિક ગાળામાં ભારતમાં ઓનલાઇન માર્કેટપ્લેસ પર વેચાતા

સ્માર્ટફોન્સના બજારમાં એમેઝોન અને ફ્લિપકાર્ટનો બજાર હિસ્સો અનુક્રમે ૩૬% અને ૫૩% હતો. વધુમાં, એ સ્વીકારેલી સ્થિતિ છે કે મજબૂત નેટવર્ક પ્રભાવો આવા મંચો માટે બજાર શક્તિનો એક સ્ત્રોત ઊભો કરે છે. વપરાશકર્તાઓની મોટી સંખ્યા ઈ-કોમર્સ મંચને વધુ મૂલ્યવાન બનાવે છે, જેના કારણે વધુ વપરાશકર્તાઓ આકર્ષાય છે; મંચોને ‘પોઝિટિવ ફીડબેક લૂપ’નો લાભ મળે છે, જે બજાર શક્તિનું સર્જન કરે છે”.

“૨૦. જાણકાર દ્વારા કરવામાં આવેલા આક્ષેપો અને પૂરા પાડવામાં આવેલા દસ્તાવેજોના સાવચેતીપૂર્વક અવલોકન કરતાં, કમિશન નોંધે છે કે બજારસ્થળો પર કથિત રીતે ચાર પ્રથાઓ અમલમાં છે, અર્થાત્, મોબાઇલ ફોનનું વિશિષ્ટ પ્રારંભિક વેચાણ, બજારસ્થળો પર પ્રાધાન્યપ્રાપ્ત વેચાણકર્તાઓ, અત્યંત છૂટ આપવી અને ખાનગી લેબલ્સને પ્રાધાન્યપૂર્ણ સૂચીકરણ/પ્રોત્સાહન”.

૨૪. માહિતીદાતા દ્વારા આક્ષેપિત ઊંડા ડિસ્કાઉન્ટિંગનો મુદ્દો, પૂર્વવર્તી પરિછેદોમાં ચર્ચાયેલ વિશિષ્ટ કારણના પરિપ્રેક્ષ્યમાં મૂલવવાની જરૂર છે. માહિતીદાતાએ અન્યોમાં, તા. ૩૧.૦૩.૨૦૧૯, ૨૦.૦૯.૨૦૧૯ વગેરેના ઈ-મેઈલ રજૂ કર્યા છે, જેના દ્વારા ફિલપકાર્ટ અને એમેઝોન દ્વારા તેમના વેચાણકારોને ફિલપકાર્ટના બિગ બિલિયન ડેઝ (બીબીડી) અને એમેઝોનના ગ્રેટ ઈન્ડિયન ફેસ્ટિવલ જેવા મોટા વેચાણ કાર્યક્રમો દરમિયાન આપવામાં આવતા ડિસ્કાઉન્ટનો એક ભાગ વહન કરવા માટે સંદેશાઓ મોકલવામાં આવ્યા હોવાનું આક્ષેપિત છે. તે જ સમયે, એવો પણ આક્ષેપ છે કે એમેઝોન અને ફિલપકાર્ટ પરના પસંદગીના વેચાણકારો, સામાન્ય રોકાણકારો, નિયામકો, શેરધારકો વગેરે મારફતે, અનુક્રમે એમેઝોન અને ફિલપકાર્ટ સાથે કોઈ ને કોઈ રીતે જોડાયેલા છે. આ પર આધાર રાખીને એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે આ પસંદગીના વેચાણકારો આ બજારમંચોના વિસ્તૃત સ્વરૂપ છે, જે આ બજારમંચોના સમર્થનથી અનુગ્રહિત જુદી જુદી 'પ્રોક્સી' સંસ્થાઓ મારફતે કાર્ય કરે છે. આયોગે

ફિલપકાર્ટ અને એમેઝોન મારફતે વેચાતી વિવિધ સ્માર્ટફોન બ્રાન્ડ્સ માટેની કિંમતો, એટલે કે મૂળ કિંમત અને ડિસ્કાઉન્ટેડ કિંમત, નો પરિચય લીધો. એવું અવલોકન થયું કે કેટલીક સ્માર્ટફોન બ્રાન્ડ્સ/મોડેલ્સ આ મંચો પર નોંધપાત્ર રીતે ઘટાડેલી કિંમતે ઉપલબ્ધ છે અને મોટાભાગે તે એવા વેચાણકારો મારફતે વેચાય છે, જેઓને માહિતીદાતાએ આ મંચોના ‘પસંદગીના વેચાણકારો’ તરીકે ઓળખાવ્યા છે. ડિસ્કાઉન્ટના ભંડવણનો પ્રશ્ન, શું તે વિશિષ્ટ ગાંઠબંધનોનું એક તત્વ છે કે નહીં, એવો મુદ્દો છે જે તપાસને પાત્ર છે.

(બી) એમેઝોન સેલર સર્વિસિસ વિ./એસ. કમ્પિટિશન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયા અને ફિલપકાર્ટ ઇન્ટરનેટ પ્રા. લિ. વિ. કમ્પિટિશન

ભારત આયોગ (ઉપરોક્ત) – પરિચ્છેદ ૫૮-૬૪

“૫૮. અરજદારોએ વિસ્તૃત રીતે દલીલો રજૂ કરી છે અને મુદ્દાની ગુણવત્તા અંગે વિગતવાર દલીલો રજૂ કરી છે. પરંતુ, ભારતના બંધારણ હેઠળ ન્યાયિક

પુનર્વિલોકન માગતી રિટ અરજીમાં, વડી અદાલત માત્ર નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયાનું જ પરીક્ષણ કરી શકે છે, સિવાય કે મૂળભૂત માનવ અધિકારોના ઉલ્લંઘન સાથે સંબંધિત કેસો હોય. આ મુદ્દા અંગેનો કાયદો પૂરતો સારી રીતે સ્થિર થયેલો છે. લોર્ડ ગ્રીન દ્વારા એસોસિયેટેડ પ્રોવિન્શિયલ પિક્ચર હાઉસિંગ લિ., વિ.

વેડ્નેસબરી કોર્પોરેશન ૨૩ :

તે સત્ય છે કે વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ ચુકિતપૂર્ણ રીતે થવો જોઈએ. હવે તેનો અર્થ શું થાય? કાનૂની જોગવાઈઓ દ્વારા અપાયેલા વિવેકાધિકારોના ઉપયોગ સંબંધિત વાક્યરચનાથી પરિચિત વકીલો ઘણી વખત ‘અચુકિતપૂર્ણ’ શબ્દનો ઉપયોગ ઘણાં વ્યાપક અર્થમાં કરે છે. જે બાબતો કરવી જ ન જોઈએ તેમનો સામાન્ય વર્ણન આપવા માટે આ શબ્દનો વારંવાર ઉપયોગ થયો છે અને વારંવાર થાય છે. ઉદાહરણ તરીકે, જેને વિવેકાધિકાર સોંપવામાં આવ્યો હોય તે

વ્યક્તિએ, એમ કહીએ તો, કાયદા મુજબ પોતાને યોગ્ય રીતે માર્ગદર્શન આપવું જોઈએ. જે બાબતો પર વિચાર કરવો તેની કાનૂની ફરજ છે, તે બાબતો તરફ તેણે પોતાનું ધ્યાન દોરવું જોઈએ. અને જેને તેને વિચારવી હોય તે બાબતો સાથે અસંગત હોય તેવી બાબતોને પોતાની ૨૩ (૧૯૪૮) ૧ કેબી ૨૨૩ ડબલ્યુ.પી. નં.૩૩૬૩/૨૦૨૦ સી/ડબલ્યુ ડબલ્યુ.પી. નં.૪૩૩૪/૨૦૨૦ વિચારણામાંથી બહાર રાખવી જોઈએ. જો તે આ નિયમોનું પાલન ન કરે, તો તેને ખરેખર ‘અયુક્તિપૂર્ણ’ રીતે વર્તનાર કહેવાઈ શકે છે, અને ઘણી વખત એવું કહેવાય પણ છે. તેવી જ રીતે, કંઈક એવું વિસ્મયજનક હોઈ શકે કે કોઈ પણ સમજદાર વ્યક્તિ ક્યારેય સ્વપ્નમાં પણ ન માને કે તે સત્તાધિકારીની સત્તાઓની હદમાં આવતું હશે. શોર્ટ વિ. પૂલ કોર્પોરેશન [૧૯૨૬ ચ ૬૬] મામલામાં વોરિગ્ટન એલ.જે.એ લાલ વાળ ધરાવતી શિક્ષિકાનું ઉદાહરણ આપ્યું હતું, જેને માત્ર તેના લાલ

વાળ હોવાથી બરતરફ કરવામાં આવી હતી.
એક અર્થમાં આ અચુકિતપૂર્ણ છે. બીજા
અર્થમાં, આ બાહ્ય અને અસંગત બાબતોને
વિચારણામાં લેવું છે. તે એટલું અચુકિતપૂર્ણ
છે કે તેને લગભગ દુર્ભાવનાથી કરવામાં
આવેલ કૃત્ય તરીકે વર્ણવી શકાય; અને
હકીકતમાં, આ બધી બાબતો એકબીજામાં
ભળી જાય છે.

૫૯. જી. વીરપ્પા પિલ્લૈ, પ્રોપ્રાઇટર, સાથી વિલાસ
બસ સર્વિસ, પોરૈયાર, તંજોર જિલ્લો, મદ્રાસ વિ.
રમણ એન્ડ રમણ લિમિટેડ, કુંબકોનમ, તંજોર જિલ્લો
અને અન્ય ત્રણ.૨૪ માં, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે
જેમાં ઉલ્લેખિત રિટોનો હેતુ એવો છે કે વડી અદાલત
ગંભીર કિસ્સાઓમાં તે જારી કરી શકે, જ્યાં અધિનસ્ત
ટ્રિબ્યુનલ્સ અથવા સંસ્થાઓ અથવા અધિકારીઓ
સંપૂર્ણપણે અધિકારક્ષેત્ર વિના કાર્ય કરે છે, અથવા
પોતાના અધિકારક્ષેત્રની મર્યાદા બહાર કાર્ય કરે છે,
અથવા પ્રાકૃતિક ન્યાયના સિદ્ધાંતોના ઉલ્લંઘનમાં કાર્ય
કરે છે, અથવા તેમની પાસે નિહિત અધિકારક્ષેત્રનો

ઉપયોગ કરવા ઈનકાર કરે છે, અથવા નોંધપોથીના મુખપૃષ્ઠ પરથી જ સ્પષ્ટ દેખાતી ભૂલ હોય, અને આવા કૃત્ય, અવગણના, ભૂલ અથવા અતિરેકના પરિણામે સ્પષ્ટ અન્યાય થયો હોય. અધિકારક્ષેત્ર કેટલુંચ વ્યાપક હોય, તેમ છતાં તે એટલું વિસ્તૃત અથવા વિશાળ નથી એર ૧૯૫૨ એસસી ૧૯૨ ડબલ્યુ.પી. નં.૩૩૬૩/૨૦૨૦ સી/ડબલ્યુ ડબલ્યુ.પી

નં. ૪૩૩૪/૨૦૨૦ એવી રીતે કે જેથી વડી અદાલત પોતે અપીલી અદાલતમાં પરિવર્તિત થઈ શકે અને પડકારવામાં આવેલા નિર્ણયની યોગ્યતાનું સ્વયં પરીક્ષણ કરી શકે તથા કયો દૃષ્ટિકોણ યોગ્ય રીતે અપનાવવામાં આવવો જોઈએ અથવા કયો આદેશ કરવામાં આવવો જોઈએ તે નક્કી કરી શકે.

ડૉ. ટી.સી. બસપ્પા વિ. ટી. નાગપ્પા અને અન્ય ૨૫ માં, એવો નિર્ધાર કરવામાં આવ્યો છે કે કોઈ ન્યાયાધિકરણ તપાસ હાથ ધરવા માટે સક્ષમ હોઈ શકે, પરંતુ તે તપાસ કરતી વખતે પ્રક્રિયાના

નિયમોની સ્પષ્ટ અવગણના કરીને કાર્ય કરી શકે છે અથવા જ્યાં કોઈ નિશ્ચિત પ્રક્રિયા નિર્ધારિત કરવામાં આવી નથી ત્યાં તે પ્રાકૃતિક ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું ઉલ્લંઘન કરી શકે છે. આવા કિસ્સાઓમાં સર્ટિયોરારીનો રિટ ઉપલબ્ધ હોઈ શકે છે. નિર્ણય અથવા નિર્ધારણમાં રહેલી ભૂલ પોતે પણ સર્ટિયોરારીના રિટ માટે ગ્રહણયોગ્ય હોઈ શકે છે, પરંતુ તે કાર્યવાહીના મુખપૃષ્ઠ પરથી જ સ્પષ્ટ દેખાતી પ્રગટ ભૂલ હોવી જોઈએ, ઉદા. જ્યારે તે કાયદાની જોગવાઈઓ અંગેની સ્પષ્ટ અજ્ઞાનતા અથવા અવગણના પર આધારિત હોય. અન્ય શબ્દોમાં કહીએ તો, તે એવી પ્રત્યક્ષ ભૂલ છે કે જેને સર્ટિયોરારી દ્વારા સુધારી શકાય, માત્ર ખોટો નિર્ણય નહીં. મોરિસ જે.ને ઉદ્ઘૃત કરતાં, નીચે મુજબ નિર્ધાર કરવામાં આવ્યો છે:

૧૦. "સર્ટિઓરારી સ્વરૂપના

ઉપચારના આવશ્યક લક્ષણો અદ્ભુત

સંક્ષિપ્તતા અને સ્પષ્ટતા સાથે એ.આઈ.આર.

૧૯૫૪ એસ.સી. ૪૪૦ ડબલ્યુ.પી.

નં.૩૩૬૩/૨૦૨૦ સી/ડબલ્યુ ડબલ્યુ.પી.

નં.૪૩૩૪/૨૦૨૦ માં મોરિસ, એલ.જે.
દ્વારા રેક્સ વિ. નોર્થમ્બર્લેન્ડ કમ્પન્સેશન
એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ [(૧૯૫૨) ૧ કે.બી.
૩૩૮ પર ૩૫૭] ના તાજેતરના કેસમાં
દર્શાવવામાં આવ્યા છે. લોર્ડ જસ્ટિસ કહે છે:

આ સ્પષ્ટ છે કે છદ્મવેશી અપીલના
આવરણરૂપે સર્ટિઓરારીનો રિટ જારી
થતો નથી. કાર્યવાહીમાં ઉઠાવવામાં
આવેલ મુદ્દાના પુનઃશ્રવણ માટે કોઈ
આદેશ અથવા નિર્ણયને ઉપર લાવવા
હેતુથી તે જારી થતો નથી. આદેશ
અથવા નિર્ણયના મુખપૃષ્ઠ પર પ્રગટ
થતી કાયદાકીય ભૂલને, અથવા જ્યારે
અનિયમિતતા, અથવા અધિકારક્ષેત્રનો
અભાવ, અથવા અધિકારક્ષેત્રનો
અતિરેક દર્શાવવામાં આવે ત્યારે, તેને
સુધારવા માટે તે અસ્તિત્વમાં છે.

૬૧. જી.બી. મહાજન અને અન્ય વિ. જલગાંવ
મ્યુનિસિપલ કાઉન્સિલ અને અન્ય૨૬ માં, ભારતની

માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે, ન્યાયમૂર્તિશ્રી એમ.એન. વેંકટચાલૈયાહ (ત્યારે તેઓ જે હતાં તે રૂપે) દ્વારા, પ્રો. વેડની વેડન્સબરી સિદ્ધાંત અંગેની ટિપ્પણીનો ઉલ્લેખ કરતાં, એવો ઠરાવ કર્યો છે કે નોંધવા યોગ્ય મુદ્દો એ છે કે માત્ર એટલા માટે કોઈ બાબત કાનૂની અર્થમાં અયોગ્ય ગણાતી નથી કે અદાલત તેને અવિવેકપૂર્ણ માને. પ્રો. વેડની ટિપ્પણી આ મુજબ છે:

આ વહીવટી કાયદામાં સૌથી વધુ વાર ઉદ્ઘૂત થતો અવતરણ બન્યો છે (જોકે સામાન્ય રીતે તે માત્ર તેના ઉપનામથી જ ઉદ્ઘૂત કરવામાં આવે છે). તે સમજાવે છે કે ‘અવિવેકપૂર્ણતા’, તેની પરંપરાગત રચનામાં, અનેક પ્રકારની ખામીઓને આવરી લે છે. આ વિવિધ ભૂલો સામાન્ય રીતે અધિનિયમના માત્ર શબ્દો પર અતિશય ધ્યાન આપવાથી અને તેની સામાન્ય યોજના તથા હેતુ પર અપર્યાપ્ત ધ્યાન આપવાથી, તેમજ અનિયંત્રિત ભાષા સ્વાભાવિક રીતે

નિર્બંધ વિવેકાધિકાર અર્પે છે એવી
ભ્રાંતિમાંથી ઉપજે છે.

અતએવ, અયોગ્યતા હવે એક સામાન્યકૃત
માપદંડ બની ગઈ છે, જે માત્ર સ્પષ્ટ
અસંગતતા અથવા મનમાનીને જ આવરી
લેતી નથી, પરંતુ ગેરકાયદેસર હેતુઓ અને
ઉદ્દેશ્યોમાં ભળી જતાં, એવી ભૂલોની વિશાળ
શ્રેણીને પણ આવરી લે છે જેને સામાન્ય રીતે
'અપ્રાસંગિક વિચારણાઓ' તરીકે વર્ણવવામાં
આવે છે, તેમજ એવી ભૂલો અને ગેરસમજો,
જેને સ્વયંને ગેરમાર્ગે દોરવા તરીકે અથવા
પોતે ખોટા પ્રશ્ન પર વિચાર કરવા તરીકે
વર્ગીકૃત કરી શકાય છે "

વધુમાં, નોટિંગહેમશાયર કાઉન્ટી કાઉન્સિલ વિ.

સેક્રેટરી ઓફ સ્ટેટ ફોર મામલે લોર્ડ સ્કારમેનના

નીચેના અવલોકનો

પર્યાવરણનો પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે અને તે

આ કેસોમાં યથાયોગ્ય રીતે લાગુ પડે છે.

... પરંતુ હું આ સ્વીકારી શકતો નથી કે, અત્યંત અપવાદરૂપ પરિસ્થિતિઓ સિવાય, સ્થાનિક સત્તામંડળો દ્વારા કરવામાં આવતા જાહેર ખર્ચની મર્યાદાઓ અને કરભારનો કરદાતાઓ તથા દરદાતાઓ વચ્ચે પડતો પ્રભાવ અંગેની માર્ગદર્શિકા, જે સ્ટેટના સેક્રેટરી દ્વારા રચવામાં આવી હોય અને અનિવાર્ય નિષ્કર્ષરૂપે હાઉસ ઓફ કોમન્સ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવી હોય, તેને “અતાર્કિકતા” ના આધાર પર રદ કરવા માટે અદાલતો હસ્તક્ષેપ કરે, તે બંધારણીય રીતે યોગ્ય છે. જ્યાં સુધી અને જો સુધી કોઈ ધારાસભ્ય કાયદો વિપરીત જોગવાઈ ન કરે, અથવા સ્ટેટના સેક્રેટરીએ પોતાની સત્તાનો દુરુપયોગ કર્યો હોવાનું સ્થાપિત ન થાય, ત્યાં સુધી આ બાબતો તેના તથા હાઉસ ઓફ કોમન્સના રાજકીય નિર્ણયક્ષેત્રની બાબતો છે. આ બાબતો ન્યાયાધીશો માટે અથવા લોર્ડશીપ્સના ગૃહ માટે તેની ન્યાયિક હેસિયતમાં વિચારણીય નથી.

“ભારી દ્રષ્ટિએ, હું આ કેસમાં માર્ગદર્શનની વિગતો અથવા તેના પરિણામોની તપાસ કરવાનો ઈનકાર કરું છું. તેના માટે મારા કારણો આ છે. અદાલત દ્વારા આવી તપાસ ત્યારે જ ન્યાયસંગત ગણાય જ્યારે પ્રથમદર્શી રીતે એવો કેસ દર્શાવવામાં આવે કે સેક્રેટરી ઑફ સ્ટેટે દુર્ભાવનાપૂર્વક, અથવા અયોગ્ય હેતુથી કાર્ય કર્યું હતું, અથવા તેના માર્ગદર્શનના પરિણામો એટલા હાસ્યાસ્પદ હતા કે તેણે પોતાની વિવેકશક્તિ ગુમાવી દીધી હોવી જોઈએ”(ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે)

૬૨. પ્રખર કાનૂનશાસ્ત્રી, શ્રી વી. સુધીશ પાઈએ તેમના લેખ ‘વેડનેસબરી ઓન ધ ટર્મિનલ ડિક્લારેશન?’ ૨૭ માં એવો મત વ્યક્ત કર્યો છે કે, ન્યાયિક પુનર્વિલોકનના આધાર તરીકે લાંબા સમયથી સ્થાપિત વેડનેસબરી કસોટી, વહીવટી વિવેકાધિકારના ઉપયોગની માન્યતા પરખવામાં લાગુ પડશે. યુનાઈટેડ કિંગડમમાં બંધારણીય

પુનર્વિલોકન સંબંધિત કાનૂન તથા માનવ અધિકારો સંબંધિત કેસોનું વિશ્લેષણ કર્યા પછી, તેમણે જણાવ્યું છે કે વેડનેસબરી કસોટીના હાસ અથવા અંત વિશે બોલવું સર્વથા અનુચિત છે. તેમણે નિષ્કર્ષ આપ્યો છે કે વેડનેસબરીના સિદ્ધાંતો હજી પણ નીચે મુજબ અમલમાં છે:

“અંતિમ વિશ્લેષણમાં, એવું કહી શકાય કે જ્યાં કોઈ સંવિધાનિક/મૂળભૂત અધિકારો સંકળાયેલા ન હોય ત્યાં વહીવટી વિવેકાધિકારના ન્યાયિક પુનર્વિલોકનમાં વેડનેસબરીના સિદ્ધાંતો હજી પણ જીવંત છે અને લાગુ પડે છે. વેડનેસબરી એ માત્ર ન્યાયિક પુનર્વિલોકનના વિશાળ પરિદેશનો એક પાસો અને કાયમી પાસો છે.

આ મુદ્દાઓ અને પાસાં માત્ર શબ્દપ્રયોગનો વિષય નથી, પરંતુ ન્યાયિક સત્તાના ઉપયોગના સંવિધાનિક આધારસ્તંભો તથા તેની મર્યાદાઓ છે.”

૬૩. હાલના મામલામાં, માહિતીદાતાએ માહિતી રજૂ કરી છે અને સંબંધિત દસ્તાવેજો સંલગ્ન કર્યા છે, જે માહિતીદાતા મુજબ તેના આક્ષેપોને સમર્થન આપે છે. વિદ્વાન વધારાના સોલિસિટર જનરલ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે આયોગે માહિતીદાતાને ભારતીય પુરાવા અધિનિયમ હેઠળનું પ્રમાણપત્ર પણ દાખલ કરવા જણાવ્યું છે અને ખોટી માહિતી માટેની દંડની જોગવાઈ સ્પર્ધા અધિનિયમ હેઠળ ૩. એક કરોડ સુધી છે.

૬૪. તપાસ કરવાનો નિર્દેશ આપતો આદેશ 'કંઈક કારણદર્શન' થી સમર્થિત હોવો અપેક્ષિત છે (સી.સી.આઈ. વિ. સેઈલ પેરા ૯૭), જે કમિશને પૂર્ણ કર્યું છે. તેથી, આ તબક્કે આ રિટ અરજીઓમાં અરજદારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓ અંગે પૂર્વનિર્ણય કરવો અને તપાસને વિફળ બનાવવી અવિવેકી બાબત થશે. તેથી, આક્ષેપિત આદેશમાં કોઈ હસ્તક્ષેપ કરવો જરૂરી થતો નથી. અનુરૂપ, મુદ્દો (સી) નો જવાબ આપવામાં આવે છે. "

તપાસ અર્ધ-અવ્વેષણાત્મક સ્વરૂપની છે અને તે પક્ષકારોના અધિકારો અથવા જવાબદારીઓને અસર કરતી નથી. તેમણે રજૂ કર્યું છે કે

હાલની રિટ અરજીમાં અરજદારોએ તા. ૧૩.૦૧.૨૦૨૦ ના આદેશ અનુસાર આરંભાયેલી તપાસ કાર્યવાહી રદ કરવાની રાહત માંગી છે

અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) કેસ નં. ૨૪ ના ૨૦૧૯ માં અને વધુમાં મહાનિદેશક દ્વારા મોકલવામાં આવેલી વિવાદિત નોટિસોને પણ પડકારેલ છે—

પ્રતિસ્પર્ધા આયોગ દ્વારા તેના હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયા અનુસાર તપાસ હાથ ધરવાના હેતુસરનો અધિનિયમ. તેમણે નીચેના કેસના પેરા ૨૭.૩, ૩૨.૪ અને ૪૧ પર આધાર મૂક્યો છે

ભારતનો સ્પર્ધા આયોગ વિ. ગ્રાસિમ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ

(ઉપરોક્ત), જે નીચે મુજબ વાંચે છે:

૨૭.૩ કોમ્પિટિશન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. સ્ટીલ ઓથોરિટી ઓફ ઇન્ડિયા લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) મામલામાં સર્વોચ્ચ અદાલતે અધિનિયમની (૧) હેઠળની સી.સી.આઈ.ની સત્તાઓને „તપાસલક્ષી અને નિયામક

સત્તા” તરીકે વર્ણવી છે. ત્યારબાદ સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ સમજાવ્યું:

૯૧. આ જોગવાઈ હેઠળ કાર્યવાહી કરવા માટે આયોગને પ્રાપ્ત અધિકારક્ષેત્ર કોઈ ન્યાયનિર્ણયાત્મક કાર્યનો વિચાર કરતું નથી. આયોગ પાસેથી એવી અપેક્ષા નથી રાખવામાં આવતી કે તે પોતાનું મત નિર્માણ કરતાં પહેલાં પક્ષકારોને, અત્રે એટલે કે માહિતીદાતા અથવા અસરગ્રસ્ત પક્ષકારોને, નોટિસ આપે અને તેમની વિગતવાર સંભળાણી કરે. આ કાર્ય અતિ પ્રારંભિક સ્વરૂપનું છે અને હકીકતમાં, સામાન્ય પ્રચલિત ભાષામાં કહીએ તો, તે વિભાગીય કાર્ય છે. તે તબક્કે તે કોઈપણ વ્યક્તિને દોષારોપિત કરતું નથી અને તેથી ઓડી આલ્ટરમ પાર્ટેમનો સિદ્ધાંત લાગુ પાડવાનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી. વિભાગીય રીતે પ્રથમ દૃષ્ટિએ મતનું નિર્માણ કરવું (ડિરેક્ટર જનરલ, જેને આયોગને સહાય કરવા માટે કેન્દ્રીય સરકાર દ્વારા નિયુક્ત કરવામાં આવે છે, તે આયોગના અંગોમાંથી એક છે) ન્યાયનિર્ણયાત્મક કાર્ય સમાન નથી, પરંતુ માત્ર વહીવટી સ્વભાવનું છે.

વધુમાં વધુ, તે તપાસ ચલાવવા અને તેનો અહેવાલ આયોગ સમક્ષ રજૂ કરવા માટે નિર્દેશ આપી શકે છે અથવા અધિનિયમની જોગવાઈઓ અનુસાર મામલો બંધ કરી શકે છે; અને એવો આદેશ પોતે જ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અપીલપાત્ર છે, તથા આ તબક્કા પછી જ વ્યથિત/અસરગ્રસ્ત પક્ષકારને નોટિસ અને સંભળાણીનો નિશ્ચિત હક ઉપલબ્ધ થાય છે. તેથી, , મુજબ આયોગે બજાવવાના કાર્યોના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારો વિચારપૂર્વકનો મત એવો છે કે અધિનિયમની , ની જોગવાઈઓ હેઠળ સંભળાણીની નોટિસનો અધિકાર વિચારવામાં આવેલો નથી.

૩૨.૪ કેડિલાની અપીલ નામંજૂર કરતી વખતે, આ અદાલતની ડી.બી. એ, ઉપરોક્ત નિર્ણય તથા એક્સેલ કોપ કેર લિમિટેડ વિ. કોમ્પિટિટિવ કમિશન ઑફ ઇન્ડિયા (ઉપરોક્ત) માં આપવામાં આવેલા નિર્ણયનું વિશ્લેષણ કર્યા બાદ, નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું: "૪૩. કેડિલાની આ દલીલ કે એક્સેલ કોપ કેર માં મુદ્દો તપાસના વ્યાપમાં એકથી વધુ દૃષ્ટાંત અથવા ઘટના સામેલ કરવાનો હતો

(જ્યારે ફરિયાદ માત્ર એક ટેન્ડર અંગે હતી) અને તેથી તે ભિન્ન છે, આ અદાલતના મત મુજબ નગણ્ય છે અને તેને નામંજૂર કરવી જરૂરી છે. ગ્રાસિમ ઇન્ડસ્ટ્રિઝ પર તેની નિર્ભરતા હવે યોગ્ય રહી નથી. જ્યારે સીસીઆઈ ફરિયાદના આધારે મળેલી માહિતીનો સંજ્ઞાન લે છે અને તપાસ કરાવવાની માંગ કરે છે, ત્યારે બજારવ્યવસ્થાને પ્રભાવિત કરતી વર્તનપ્રવૃત્તિના નમૂનાને લગતી પૂર્ણ માહિતી અથવા તથ્યો તેની પાસે હોવા આવશ્યક નથી. તેના માટે એકમાત્ર ઝરોખો તેને આપવામાં આવેલી માહિતી જ છે. તેના આધારે ડી.જી. ને મામલાની તપાસ કરવા કહેવામાં આવે છે. તે તપાસ દરમિયાન, એ એકમાત્ર ફરિયાદ અથવા માહિતીના આધારે, એવા તથ્યો પ્રકાશમાં આવી શકે છે કે જે એક અથવા વધુ વ્યક્તિઓ અથવા સંસ્થાઓ દ્વારા પ્રભુત્વશાળી સ્થિતિના દુરુપયોગ સમાન વ્યાપક પ્રથાઓ તરફ દોરી જાય. આ તબક્કે, તપાસ અર્ધ-અન્વેષણાત્મક સ્વરૂપની હોય છે, એટલા અંશે કે આપેલ અહેવાલ પક્ષકારોના અધિકારો અંગે અંતિમ નથી; પરંતુ જેટલા અંશે પુરાવા એકત્રિત થાય છે, તેટલા અંશે તે સામગ્રી અંતિમ સ્વરૂપની હોઈ શકે છે. ડી.જી. ની સત્તા ન તો પરત મોકલવાના આદેશથી મર્યાદિત થાય છે અને ન તો માત્ર ફરિયાદના

પરિધિમાં આવતાં મુદ્દાઓ સુધી જ સીમિત રહે છે. અન્યથા, એક્સેલ કોપ કેર ડી.જી. ની સત્તાઓને વ્યાપક શબ્દોમાં સમજાવ્યું ન હોત: (જો અન્ય તથ્યો પણ બહાર આવે અને પ્રકાશમાં લાવવામાં આવે, જે દર્શાવે કે 'વ્યક્તિઓ' અથવા 'ઉદ્યોગો' એ એવો કરાર કર્યો હતો જે પ્રતિબંધિત છે અને જેના કારણે સ્પર્ધા પર નોંધપાત્ર પ્રતિકૂળ અસર થઈ હતી, તો ડી.જી. તે બાબતોને પણ પોતાના અહેવાલમાં સામેલ કરવાની સત્તા અંદર સંપૂર્ણપણે હક્કદાર ગણાશે....જો તપાસ પ્રક્રિયાને અપીલકર્તાઓ દર્શાવે છે તે રીતે સીમિત કરવામાં આવે, તો તે અધિનિયમના મૂળ હેતુને જ નિષ્ફળ બનાવશે, જેનો હેતુ સ્પર્ધા પર નોંધપાત્ર પ્રતિકૂળ અસર કરતી પ્રથાઓને અટકાવવાનો છે). સીસીઆઈના અધિકારક્ષેત્રના સ્વીકાર માટે પ્રેરક કારણ ફરિયાદ અથવા માહિતીની પ્રાપ્તિ છે, (જ્યારે કમિશનના મત મુજબ પ્રાથમિક દ્રષ્ટિએ એક કેસ અસ્તિત્વમાં છે (ઉપકલમ (૧) મુજબ)). અનુગામી આદેશ વહીવટી સ્વરૂપનો છે (સેઈલ મુજબ); તેમ છતાં, તે આદેશમાં મનનનો ઉપયોગ પ્રગટ થવો જોઈએ અને તે કારણસભર હોવો જોઈએ (અનુસાર

સેઈલ). આ તબક્કા સુધી, કાયદાની તે વ્યાખ્યા સાથે, નિઃસંદેહ દલીલરૂપે કેડિલા કહી શકત કે સી.સી.આઈ. દ્વારા તેની ભૂમિકા અંગે કોઈ નિશ્ચિત આદેશના અભાવે, ડી.જી. તેના વર્તન અંગે તપાસ કરી શક્યો ન હોત. તેમ છતાં, એક્સેલ કોપ કેર દ્વારા ખાસ કરીને આક્ષેપિત "વિષયવસ્તુ" ના વિસ્તરણના પ્રશ્નનો (કલમ (૧) હેઠળ કોઈ વિશિષ્ટ આદેશના અભાવે) વિચાર કરવામાં આવ્યો હોય અને સર્વોચ્ચ અદાલતે આ સ્પષ્ટ કર્યું હોય કે વિષયવસ્તુમાં માત્ર આક્ષેપિત બાબત જ નહીં, પરંતુ અન્ય સંલગ્ન અને અવિતરિત બાબતો પણ, જેમાં અન્ય લોકો (અર્થાત્ તૃતીય પક્ષો) સંકળાયેલા હોય, આવરી લેવાય છે, ત્યારે આ મુદ્દો હવે અસ્પર્શિત રહ્યો નથી; આ અદાલતના મત મુજબ, કેડિલાને એવું કહેતાં રોકવામાં આવે છે કે તેના દ્વારા થયેલા વ્યવહારોને અધિકૃત કરતો વિશિષ્ટ આદેશ, તેના વર્તન અંગે ડી.જી.ની તપાસ માટે આવશ્યક શરત હતી. આ બાબતમાં આ અદાલતનો નિષ્કર્ષ વિધાનના સ્પષ્ટ શબ્દોથી વધુ મજબૂત બને છે: (૧) માં સી.સી.આઈ. દ્વારા ડી.જી.ને "મામલા" ની તપાસ કરવા આદેશ

આપવાની કાર્યવાહીનો ઉદ્દેશ છે. આ તબક્કે, કોઈ વ્યક્તિગત પક્ષકાર નથી; તપાસનો વ્યાપ બજારના વર્તનના તે વલણનો છે, જેનો અને માં નિંદાત્મક ઉદ્દેશ કરવામાં આવ્યો છે. જે તબક્કે સી.સી.આઈ. પક્ષકારોને પ્રતિસાદ આપવા બોલાવી શકે છે તે ત્યારે છે જ્યારે તેને ડી.જી. પાસેથી એવો અહેવાલ મળે કે કાર્યવાહી કરવા માટે કોઈ સામગ્રી ઉપલબ્ધ નથી, ત્યારે મામલો બંધ કરવાની કાર્યવાહી કરવા પહેલાં તેને સંબંધિત પક્ષકારોને (અર્થાત્ ફરિયાદીને) નોટિસ આપવી પડે છે ((૫) અને (૬)). બીજી તરફ, જો ડી.જી.નો અહેવાલ વિપરીત ભલામણ કરે, તો તેને આગળ વધીને વધુ તપાસ કરવી ફરજિયાત બને છે ((૭) અને (૮)). ફરીથી , વિવિધ “પક્ષકારો” [ઉદ્યોગ અથવા ઉદ્યોગોની સંસ્થા અથવા વ્યક્તિ અથવા વ્યક્તિઓની સંસ્થા – (એ) મુજબ] ની વાત કરે છે. તેવી જ રીતે, માં દર્શાવાયેલા પગલાં નિયમન ૨૦ અને ૨૧ દ્વારા નિર્ધારિત પ્રક્રિયામાં વધુ સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યા છે, જે અધિનિયમની નીચેનાં પ્રતિકૂળ આદેશમાં પરિણમવાની સંભાવના ધરાવતા, ડી.જી.ની તપાસ પછીના અહેવાલની પરિસ્થિતિમાં

“પક્ષકારો ” ની ભાગીદારી આવશ્યક કરે છે. પરિણામે, કેડિલાનો આ દલીલ કે ડી.જી. તપાસ આગળ વધારી શક્યો હોત તે પહેલાં સી.સી.આઈ.એ તેના દ્વારા ભજવવામાં આવેલી ભૂમિકા અંગે મનન કરીને વિશિષ્ટ આદેશ કરવો આવશ્યક હતો, નકારી કાઢવામાં આવે છે.”

૪૧. (ઉપરોક્ત), અદાલતે તપાસના તબક્કે ડી.જી.ના કાર્યોને „અર્ધ-તપાસણીય તરીકે વર્ણવ્યા હતા. નિઃસંદેહ, ડી.જી.નું મૂળભૂત કાર્ય તપાસ કરવાનું, એટલે કે તથ્યો અને પુરાવા એકત્રિત કરીને તેમનું વિશ્લેષણ કરવું જેથી ફરિયાદ અથવા માહિતીમાં આક્ષેપિત ઉલ્લંઘનો અંગે પ્રથમદ્રષ્ટ્યા અભિપ્રાય રચી શકાય, જે તપાસનો વિષય બને છે.

૮.૧૨ તેમના કહેવા મુજબ, તપાસનો હેતુ દ્વારા કરાયેલા આક્ષેપોની સત્યતા તપાસવાનો છેસામાવાળા નં. ૩ અને પ્રજ્ઞા ટેન્ડરમાં તેમની ભાગીદારીના ઢબ અંગે અરજદારોની કાર્યવાહીના સ્પર્ધાવિરોધી પ્રભાવો, જો હોય તો, નિર્ધારિત કરે. જો અરજદારોનું વર્તન સ્પર્ધાવિરોધી ન હોય, તો તપાસનું પરિણામ તે જ બાબત સ્થાપિત કરશે અને અરજદારો દ્વારા તપાસનો વિરોધ કરવા માટે કોઈ

કારણ રહેતું નથી તથા તપાસમાં ભાગ લેવા અને વિવાદિત નોટિસો દ્વારા ડીજી દ્વારા માંગવામાં આવેલી માહિતી પૂરી પાડવાથી અરજદારોને કોઈ હાનિ થવાની નથી. તેથી, એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે માત્ર તેમના વિરુદ્ધ હેઠળ તપાસ શરૂ કરવામાં આવી છે એટલા કારણે અરજદારોને કોઈ હાનિ થવાની નથીઅધિનિયમની કલમ ૨૬(૧).

૮.૧૩ વધુમાં, વિધાવાન એ.એસ.જી. શ્રી દેવાન્ગ વ્યાસ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવે છે કે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની પોતાની સ્વભાવસિદ્ધ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે વડી અદાલત સામાન્ય રીતે ચાલુ તપાસમાં હસ્તક્ષેપ કરતી નથી, એ એક સુસ્થાપિત સિદ્ધાંત છે. તેથી, સ્પષ્ટ થાય છે કે અરજદારો હાલની આ રિટ અરજિના માધ્યમથી અહીં સામાવાળા નં. ૨ એવા ડિરેક્ટર જનરલ-સી.સી.આઈ. સમક્ષ ચાલી રહેલી તપાસને બંધનમાં મૂકવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે. આ સ્થિર કાયદો છે કે તપાસકર્તા સત્તાધિકારીઓના હાથ બાંધવામાં ન આવવા જોઈએ અને માનનીય અદાલતે તપાસના ક્ષેત્રમાં પ્રવેશ કરવાથી વિરમવું જોઈએ. વધુમાં, કારણ કે આક્ષેપિત આદેશ સુવિચારિત કારણો ધરાવતો છે અને માહિતીદાતા દ્વારા નોંધ પર લાવવામાં આવેલા પુરાવાની મૂલવણી પર આધારિત છે, તેથી આદેશમાં આપેલ સી.સી.આઈ.ના પ્રથમદ્રષ્ટ્યા અભિપ્રાયને અવગણવું અથવા તે જ બાબતને કેસના ગુણદોષના આધારે વિચારવી કાનૂની રીતે અસ્થિર રહેશે. ઉપરોક્ત રજૂઆતો માટે, તેમણે

ફિલપકાર્ટ ઇન્ટરનેટ પ્રા. લિ. વિ. કોમ્પિટિશન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આપેલ નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો, જેમાં અનુચ્છેદ-૨૬ નીચે મુજબ વાંચાય છે:

૨૬. સર્વોચ્ચ અદાલતે સી.સી.આઈ. વિ. ભાર્તી એરટેલ લિ. ના કેસમાં, જે (૨૦૧૯) ૨ એસ.સી.સી. ૫૨૧ માં અહેવાલિત છે, પરિચ્છેદ ૧૨૧ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે; "૧૨૧. જ્યારે અમે એવું ધારીએ છીએ કે સ્પર્ધા અધિનિયમ હેઠળનો આદેશ વહીવટી સ્વરૂપનો છે અને આગળ એવું પણ કે તે માત્ર પ્રથમદ્રષ્ટ્યાનો અભિપ્રાય હતો, જેમાં ડિરેક્ટર જનરલને તપાસ હાથ ધરવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો, ત્યારે વડી અદાલત એવા આદેશની માન્યતા અંગે ગુણદોષના આધારે નિર્ધારણ કરવા સક્ષમ ગણાશે નહીં. તેથી, વડી અદાલતે ગુણદોષના આધારે જે નિષ્કર્ષાત્મક અવલોકનો કર્યા છે, તે યોગ્ય ગણાય નહીં.

ઉપરોક્ત કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે એવો નિર્ધાર કર્યો છે કે ૨૦૦૨ ના અધિનિયમ હેઠળનો આદેશ વહીવટી સ્વરૂપનો છે અને વડી અદાલત એવા આદેશની માન્યતા અંગે ગુણદોષના આધારે નિરાકરણ આપવા સક્ષમ ન ગણાય.

ઉપરોક્તને ધ્યાનમાં લેતાં, તે હેઠળ ગુણાવગુણના
આધાર પર પસાર કરાયેલા આદેશની માન્યતા અંગે
નિર્ણય કરવાનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી.

૮.૧૪ શ્રી દેવાંગ વ્યાસ, વિજ્ઞાન એ.એસ.જી.એ રજૂ કર્યું છે કે, વધુ માહિતી
મેળવવા અને શંકા દૂર કરવા માટે, જોસી.સી.આઈ. એ જી.સી.ઈ.ઈ. ને આમંત્રિત
કર્યું છે અને તેની પાસેથી માહિતી માગી છે; તેને સી.સી.આઈ. ની તરફથી
વિભાજનની કાર્યવાહી ગણવી શકાય નહીં. તેમણે વધુમાં રજૂ કર્યું છે કે
વિવેકાધિકાર

કલમ ૨૬(૧) ના તબક્કે કોઈપણ વ્યક્તિને સાંભળવા અંગે
સીસીઆઈ.

તેમના અનુસાર, કલમ ૨૬(૧૦) હેઠળની પ્રક્રિયા ન્યાયનિર્ણાયક
સ્વરૂપની નથી અને તેથી કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું પાલન
કરવાની કોઈ આવશ્યકતા નથી. તેમના અનુસાર, અધિનિયમની
કલમ ૨૬(૧) હેઠળ નિહિત સત્તાઓ માત્ર નિર્દેશાત્મક અથવા
વહીવટી સ્વરૂપની છે. તેમના અનુસાર, સંબંધિત ડી.જી. દ્વારા
અહેવાલ રજૂ થયા પછી ન્યાયનિર્ણાયક પ્રક્રિયાની શરૂઆત થાય
છે. તેમણે વધુમાં રજૂ કર્યું છે કે કલમ ૨૬(૧) હેઠળની સત્તાઓનો
ઉપયોગ કરવા માટે સી.સી.આઈ. પર બોલીદાતાને નોટિસ

આપવાની કોઈ ફરજ નથી. તેમણે રજૂ કર્યું છે કે આક્ષેપિત આદેશ જૂન, ૨૦૨૦માં પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, જ્યારે અરજી ૯ મહિનાના વિલંબ પછી દાખલ કરવામાં આવી છે.

તેમણે વધુમાં રજૂ કર્યું છે કે નોંધપાત્ર દસ્તાવેજ સામગ્રીમાંથી પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ એવું જાણવા મળ્યું હતું કે શરૂઆત માત્ર એલ૧ બોલીદાતા સાથે જ કરવામાં આવી હતી અને અન્ય બોલીદાતાઓ સાથે નહોતી. તેમના મુજબ, શરૂઆત તમામ બોલીદાતાઓ સાથે થવી આવશ્યક છે. સીસીઆઈના પડકારાયેલ આદેશનો ઉલ્લેખ કરતાં તેમણે રજૂ કર્યું છે કે આદેશના પરિચ્છેદ- ૨૩ અને ૨૪ માં કરવામાં આવેલ નિરીક્ષણ સ્પષ્ટ રીતે દર્શાવે છે કે સીસીઆઈ તરફથી મનનનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. તેમણે અરજી નામંજૂર કરવાની પ્રાર્થના કરી છે.

૯. અરજદારો તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન પરિષ્ક વકીલ શ્રી મિહિર ઠાકોરે, સામાવાળા સત્તાધિકારીઓના આક્ષેપોના પ્રત્યુત્તરમાં, રજૂ કર્યું છે કે પડકારાયેલ આદેશ વહીવટી આદેશ હોવાથી અરજિ ચલણપાત્ર નથી અને અદાલત તેમાં પ્રવેશી શકતી નથી, એવી સામાવાળા ઓની દલીલ પણ ઉપરોક્ત સી.સી.આઈ. વિ. સેઈલ (ઉપરોક્ત) માં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના અવલોકનો તથા ઉપર અહીં ઉલ્લેખિત અન્ય ચુકાદાઓના પ્રકાશમાં, તેમજ અદાલતોને ગેરકાયદેસરતા,

અતાર્કિકતા અને પ્રક્રિયાત્મક અનિયમિતતાના આધારે વહીવટી આદેશો અને નટપટિઓની ન્યાયિક સમીક્ષા કરવાની સત્તા છે, એવા સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતના પ્રકાશમાં, અસંગત અને અગ્રાહ્ય છે.

૯.૧ શ્રી મિહિર ઠાકોર, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે રજૂ કર્યું છે કે અરજદાર તરફથી એવો કોઈ નિવેદન કરવામાં આવેલ નથી કે અરજદારને પૂર્વસુનાવણી આપવાની જરૂર છે, પરંતુ માત્ર એટલી જ દલીલ છે કે જી.સી.ઈ.ઈ.ને કેમ બોલાવવામાં આવી અને બોલીદારોને કેમ નહીં. તેમણે રજૂ કર્યું છે કે કોઈ એક પેકેજમાં સૌથી નીચો દર આપનાર હોઈ શકે, પરંતુ અન્ય પેકેજોમાં સૌથી નીચો દર આપનાર ન પણ હોઈ શકે, કારણ કે સંબંધિત બોલીદાર પાસે તાત્કાલિક ક્ષમતા ઉપલબ્ધ હોઈ શકે. તેમણે રજૂ કર્યું છે કે સી.સી.આઈ. સમક્ષના સામાવાળા ઓમાંથી ૬ સામાવાળા ઓને એકપણ બોલી મળી નથી અને ૫ સામાવાળા ઓને ૩ વર્ષમાં ક્યારેય કોઈ કામ મળ્યું નથી. તેમણે રજૂ કર્યું છે કે કલમ ૨૬(૧) ભલે એક વહીવટી આદેશ હોય, તોપણ તેમાં ચુકિતસંગતતાની આવશ્યકતા પૂર્ણ થવી જોઈએ. તેમના મુજબ, સી.સી.આઈ. દ્વારા માહિતી અંગે રચાયેલ મત કોઈ આધાર વિના છે, અને ડી.જી. દ્વારા તપાસની શરૂઆત કરવા માટે પડકારાયેલ આદેશમાં કોઈ પ્રથમ દ્રષ્ટ્યે આધાર દર્શાવવામાં આવ્યો નથી કે વર્ણવવામાં આવ્યો નથી.

૯.૨ શ્રી ઠાકોર, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વડીલે નીચેના કેસોના નિર્ણય પર આધાર મૂક્યો છે : (૧) મોહદ. મુસ્તફા વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, ૨૦૨૨ (૧) એસ.સી.સી. ૨૯૪, જેમાં ફકરા ૧૬-૧૮ માં એવું અવલોકિત કરવામાં આવ્યું છે કે:

“૧૬. જે આધાર પર વહીવટી કાર્યવાહી ન્યાયિક સમીક્ષાને આધીન બને છે, તે ગેરકાયદેસરતા, અતાર્કિકતા અને પ્રક્રિયાત્મક અયોગ્યતા છે. સિવિલ સર્વિસ યુનિયનોની કાઉન્સિલ અને અન્ય વિ. સિવિલ સર્વિસ માટેના મંત્રીમાં લોર્ડ ડિપલોકે કરેલા નીચેના અવલોકનો યથોચિત છે:

“ન્યાયિક પુનર્વિલોકન માટેના આધાર તરીકે ‘ગેરકાયદેસરતા’થી મારો અર્થ એ છે કે નિર્ણય લેનાર સત્તાધિકારીએ તેની નિર્ણય લેવાની સત્તાને નિયંત્રિત કરનાર કાયદાને યોગ્ય રીતે સમજવો જોઈએ અને તેને અસરકારક રીતે અમલમાં મૂકવો જોઈએ. તેણે આવું કર્યું છે કે નહીં, તે વિવાદ ઊભો થવાની સ્થિતિમાં, રાજ્યની ન્યાયિક સત્તા જેઓ દ્વારા

પ્રયોગમાં મુકાય છે એવા ન્યાયાધીશો દ્વારા
નક્કી કરવાનું સર્વોત્કૃષ્ટ ન્યાયપાત્ર પ્રશ્ન છે.

‘અતાર્કિકતા’ થી મારું તાત્પર્ય તે છે જેને હવે
સંક્ષિપ્ત રીતે ‘વેડન્સબરી અતાર્કિકતા’ તરીકે
ઉલ્લેખી શકાય. તે એવા નિર્ણય પર લાગુ પડે
છે, જે તર્કને અથવા સ્વીકારેલ નૈતિક
ધોરણોને એટલી હદે અવગણે છે કે જે કોઈ
સમજદાર વ્યક્તિએ, નક્કી કરવાના પ્રશ્ન તરફ
પોતાનું મન લાગુ કર્યું હોત, તે એવો નિર્ણય
સુધી પહોંચી શક્યો ન હોત. કોઈ નિર્ણય આ
શ્રેણીમાં આવે છે કે કેમ, તે એવો પ્રશ્ન છે કે
જેના ઉત્તર આપવા માટે ન્યાયાધીશો તેમના
પ્રશિક્ષણ અને અનુભવના આધારે સંપૂર્ણપણે
સજ્જ હોવા જોઈએ; નહીં તો અમારી
ન્યાયપ્રણાલીમાં કંઈક ગંભીર રીતે ખોટું
ગણાય. અદાલતે આ ભૂમિકાનો ઉપયોગ
કરવો યોગ્ય ઠરે તે માટે, આજે મારા મત
મુજબ, એડવર્સ (ઇન્સ્પેક્ટર ઓફ ટેકસિસ)
વિ. બેસ્ટો માં વિસ્કાઉન્ટ રેડકિલફે આપેલી તે

કુશળ વ્યાખ્યા પર હવે આધાર રાખવાની જરૂર નથી, જેમાં નિર્ણયકારોએ કાયદાની અનુમાનિત પરંતુ ઓળખી ન શકાય તેવી ભૂલ કરી હોવાનું આક્ષેપીને, નિર્ણયને અદાલત દ્વારા ઉલટાવી દેવાના આધાર તરીકે અતાર્કિકતાનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું હતું. “અતાર્કિકતા” હવે સ્વીકારાયેલ એવા સ્વતંત્ર આધારે ઊભી રહી શકે છે જેના આધારે ન્યાયિક સમીક્ષા દ્વારા નિર્ણયને પડકારવામાં આવી શકે.

મેં ત્રીજા આધારને “પ્રક્રિયાત્મક અયોગ્યતા” તરીકે વર્ણવ્યો છે, મૂળભૂત પ્રાકૃતિક ન્યાયના નિયમોનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળતા અથવા જે વ્યક્તિ નિર્ણયથી પ્રભાવિત થનાર હોય તેની સામે પ્રક્રિયાત્મક ન્યાયસંગત રીતે કાર્ય કરવામાં નિષ્ફળતા તરીકે નહીં. તેનું કારણ એ છે કે આ આધારે ન્યાયિક સમીક્ષા માટે પાત્રતા તેમાં પણ આવરી લે છે કે કોઈ વહીવટી અધિકરણ તે વિધાનાત્મક દસ્તાવેજમાં સ્પષ્ટપણે નિર્ધારિત કરવામાં

આવેલા પ્રક્રિયાત્મક નિયમોનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ જાય, જેના દ્વારા તેને અધિકારક્ષેત્ર પ્રદાન કરવામાં આવ્યું છે, ભલે આવી નિષ્ફળતામાં પ્રાકૃતિક ન્યાયના કોઈપણ ઈનકારનો સમાવેશ ન થતો હોય. પરંતુ વર્તમાન કેસનો સંબંધ કોઈપણ રીતે વહીવટી અધિકરણની કાર્યવાહી સાથે નથી.”

૧૭. વહીવટી સત્તાધિકારીને સોંપવામાં આવેલી વિવેકાધીન સત્તા સંપૂર્ણ અને અંકુશરહિત નથી. વેડન્સબરીમાં, લોર્ડ ગ્રીનનો એવો અભિપ્રાય હતો કે વિવેકાધીન સત્તાનો ઉપયોગ વાજબી રીતે થવો જોઈએ. અવાજબીપણાની સંકલ્પના સમજાવતા, લોર્ડ ગ્રીને જણાવ્યું હતું કે વિવેકાધીન સત્તા સોંપવામાં આવેલ વ્યક્તિએ કાનૂન અનુસાર પોતાને યોગ્ય રીતે માર્ગદર્શન આપવું જોઈએ અને જેને ધ્યાનમાં લેવાનું તે બાધ્ય છે તે બાબત તરફ તેણે પોતાનું ધ્યાન દોરવું જોઈએ. તેમણે નિરીક્ષણ કર્યું હતું કે સત્તાધિકારીએ જે બાબતનો તેને વિચાર કરવો છે તે બાબત સાથે અસંગત હોય તેવી બાબતોને પોતાના વિચારમાંથી બહાર રાખવી જોઈએ. લોર્ડ

ગ્રીને ઉપસંહાર કર્યો હતો કે જો કોઈ સત્તાધિકારી ઉપરોક્ત નિયમોનું પાલન ન કરે, તો તેની બાબતમાં સાચા અર્થમાં એવું કહી શકાય, અને ઘણી વાર એવું કહેવામાં આવે છે, કે તે અવાજબી રીતે કાર્ય કરી રહ્યો છે.

૧૮. બાહ્ય અથવા અસંગત વિચારણાઓથી પ્રેરિત શરતો અયોગ્ય હોય છે અને ન્યાયિક પુનર્વિલોકન હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કરતાં અદાલતો દ્વારા રદ કરવામાં આવવા પાત્ર બને છે. (જુઓ: , , , પેડફિલ્ડ વિ. મિનિસ્ટર ઓફ એગ્રીકલ્ચર). કોઈ સત્તાધિકારી તમામ સંબંધિત પરિબલોને ધ્યાનમાં લઈને નિર્ણય પર આવી શકે છે. જો વિવેકાધીન સત્તાનો ઉપયોગ સંબંધિત વિચારણાની અવગણના કરીને કરવામાં આવ્યો હોય, તો અદાલત સામાન્ય રીતે આવી કાર્યવાહી કાયદામાં દોષિત ગણશે. નિર્ણય લેતાં સમયે કાર્યપાલક સત્તાધિકારી સંબંધિત, પ્રસંગોચિત અને માન્ય વિચારણાઓને અવગણી શકતો નથી અથવા નજરઅંદાજ કરી શકતો નથી. આ સ્થિર કાનૂની સિદ્ધાંત છે કે ન્યાયિક પુનર્વિલોકન હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કરતાં

અદાલતો નિષ્ણાત સંસ્થાઓ દ્વારા કરવામાં આવેલી પસંદગીઓમાં ઉમેદવારોની તુલનાત્મક યોગ્યતાની પુનઃમૂલવણી કરીને હસ્તક્ષેપ કરતી નથી. પસંદગીઓમાં હસ્તક્ષેપ પક્ષપાત, દુરાશય અને વૈધાનિક જોગવાઈઓના વિરુદ્ધ હોવાથી દૂષિત થયેલા નિર્ણયો સુધી મર્યાદિત છે. (જુઓ: દલપત અબાસાહેબ સોલુંકે વિ. ડૉ. બી.એસ. મહાજન, બદ્રીનાથ વિ. સ્ટેટ ઑફ ટી.એન., નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઑફ મેન્ટલ હેલ્થ એન્ડ ન્યુરો સાયન્સિસ વિ. ડૉ. કે. કલ્યાણા રમણ, આઈ. પી. એસ દિવાન વિ. યુનિયન ઑફ ઇન્ડિયા, યુપીએસસી વિ. હિરણ્યાલાલ દેવર૦, એમ. વી. થિમ્મૈયા વિ. યુપીએસસી ૨૧ અને યુપીએસસી વિ. સથિયાપ્રિયા).

(૨) હકીકતમાં, સી.સી.આઈ. વિ. ભારતી એરટેલ ના કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

૧૨૦. તેથી, ભલે અમે વડી અદાલતે વિવાદિત આદેશને અર્ધ-ન્યાયિક આદેશ તરીકે સંજ્ઞાપિત

કરવાની પદ્ધતિ સાથે સહમત ન હોઈએ અને તે આધાર પર રિટ અરજીઓ સ્વીકારવા અધિકારક્ષેત્ર સ્વીકારવાની તેની દૃષ્ટિ સાથે પણ સહમત ન હોઈએ, તેમ છતાં અમારા સ્વતંત્ર અને ભિન્ન કારણોસર અમને એવું જણાય છે કે બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓ સાથે વ્યવહાર કરવા અને તેનો નિર્ણય કરવા વડી અદાલત સક્ષમ હતી. તેથી, રિટ અરજીઓ ચલાવાપાત્ર હતી.

(૩) ફિલપકાર્ટ ઇન્ટરનેટ પ્રા. લિ. ના ચુકાદા જેટલા અંશે

લિ. વિ. કોમ્પિટિશન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય, કર્ણાટક વડી અદાલતની ખંડપીઠ દ્વારા રિટમાં

અપીલ નં. ૫૬૨/૨૦૨૧ સી/ડબ્લ્યુ રિટ અપીલ નં. ૫૬૩/૨૦૨૧ અંગે વાત કરીએ તો, તે કેસમાં સ્પર્ધા અધિનિયમ, ૨૦૦૨ ની કલમ ૨૬(૧) હેઠળ સી.સી.આઈ. દ્વારા પસાર કરાયેલ આદેશ પૂરતા કારણદર્શન સાથેનો સર્વાંગી આદેશ હતો. તેવી હકીકતી પરિસ્થિતિના સંદર્ભમાં જ અદાલતે તે જમાં હસ્તક્ષેપ કર્યો નહોતો, જેમ કે પરિચ્છેદ

૩૧ માં નિરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું છે

વિભાગીય ખંડપીઠનો તારીખ ૨૩.૭.૨૦૨૧ નો ચુકાદો.
તેથી, તે કેસના તથ્યો વર્તમાન કેસથી સંપૂર્ણપણે ભિન્ન
હોવાથી, ઉક્ત ચુકાદો અહીં લાગુ પડતો નથી.

આ સવિસ્તાર નિશ્ચિત થયેલું છે કે, જે નિર્ણય પર આધાર
મુકવામાં આવ્યો હોય તેના તથ્યપરિસ્થિતિ સાથે વર્તમાન
પ્રકરણની તથ્યપરિસ્થિતિ કેવી રીતે અનુરૂપ બેસે છે તેની
ચર્ચા કર્યા વિના નિર્ણયો પર નિર્ભર રહી શકાય નહીં.

(જ) ઉપરોક્ત રજૂઆતના સમર્થનમાં, તેમણે ભારત પેટ્રોલિયમ
વિ. એન. આર. ના કેસમાં આવેલ નિર્ણય પર પણ આધાર રાખ્યો
છે.

વૈરામણી, ૨૦૦૪ (૮) એસસીસી ૫૭૯, જેમાં પેરા નં. ૯
થી

૧૨ નીચે મુજબ વાંચે છે:

“૯. અદાલતોએ કોઈ નિર્ણય પર એવો વિશ્વાસ
મૂકવો જોઈએ નહીં કે જેમાં આ ચર્ચા જ ન કરવામાં
આવી હોય કે વર્તમાન હકીકતી પરિસ્થિતિ, જેના પર
આધાર મૂકવામાં આવે છે તે નિર્ણયની હકીકતી
પરિસ્થિતિ સાથે કેવી રીતે સુસંગત બેસે છે.

અદાલતોના અવલોકનોને ચુકિલડના સિદ્ધાંતો તરીકે
કે કાયદાની ધારાની જોગવાઈઓ તરીકે, અને તે પણ
તેમના સંદર્ભમાંથી અલગ કરીને, વાંચવા જેવા નથી.
આ અવલોકનોને જે સંદર્ભમાં તેઓ કરવામાં આવ્યા
હોવાનું જણાય છે તે સંદર્ભમાં જ વાંચવા પડે.
અદાલતોના ચુકાદાઓનું અર્થઘટન કાયદા સમાન
કરવાનું નથી. કાયદાની ધારાના શબ્દો, વાક્યખંડો
અને જોગવાઈઓનું અર્થઘટન કરવા માટે
ન્યાયાધીશોને ક્યારેક વિસ્તૃત ચર્ચાઓમાં પ્રવેશવું
જરૂરી બની શકે, પરંતુ એવી ચર્ચાનો હેતુ
સમજાવવાનો હોય છે, વ્યાખ્યા નિશ્ચિત કરવાનો
નહીં. ન્યાયાધીશો કાયદાની ધારાઓનું અર્થઘટન કરે
છે; તેઓ ચુકાદાઓનું અર્થઘટન કરતા નથી. તેઓ
કાયદાની ધારાના શબ્દોનું અર્થઘટન કરે છે; તેમના
પોતાના શબ્દોને કાયદા સમાન અર્થઘટિત કરવાના
નથી. લંડન ગ્રેવિંગ ડોક કો. લિ. વિ. હોર્ટન (એ.સી.
ખાતે પૃષ્ઠ ૭૬૧),

લોર્ડ મેકડમોટે નોંધ્યું હતું: (ઓલ ઈ.આર. પૃ. ૧૪ સી-ડી)

આ બાબતનો નિરાકરણ, નિશ્ચિતપણે, ફક્ત વિલ્સ, જે. ના ઈપ્સિસિમા વર્ગ ને જાણે તે સંસદના અધિનિયમનો ભાગ હોય તેમ ગણીને અને તેની માટે યોગ્ય અર્થઘટનના નિયમો લાગુ કરીને કરી શકાય તેમ નથી. આથી તે અતિ પ્રતિષ્ઠિત ન્યાયાધીશે વાસ્તવમાં જે ભાષાનો ઉપયોગ કર્યો છે તેને આપવાને યોગ્ય એવા મહત્વમાં કોઈ ઘટાડો થતો નથી....

૧૦. હોમ ઓફિસ વિ. ડોર્સેટ ચાટ કો. (૧૯૭૦ (૨) ઓલ ઈ.આર. ૨૯૪) માં લોર્ડ રીડે જણાવ્યું હતું, "લોર્ડ એટકિનનું ભાષણ.....ને એવી રીતે માનવું નહીં કે જાણે તે કાનૂની વ્યાખ્યા હોય; નવી પરિસ્થિતિઓમાં તેમાં યોગ્ય અપવાદો આવશ્યક બનશે." મેગેરી, જે. એ (૧૯૭૧) ૧ ડબલ્યુ.એલ.આર. ૧૦૬૨ માં અપલોકન કર્યું હતું: "અવશ્ય, રસેલ એલ.જે.ના અનામત ચુકાદાનું પણ એવું અર્થઘટન કરવું નહીં કે જાણે તે સંસદનો અધિનિયમ હોય." અને, હેરિંગ્ટન વિ. બ્રિટિશ રેલવેઝ બોર્ડ (૧૯૭૨ (૨) ડબલ્યુ.એલ.આર.

૫૩૭) માં લોર્ડ મોરિસે જણાવ્યું હતું: (ઓલ ઈ.આર. પૃ.

૭૬૧સી)

ભાષણ અથવા ચુકાદાના શબ્દોને કાયદાકીય અધિનિયમમાં આવેલા શબ્દો સમજીને તેમનું મૂલવવું હંમેશા જોખમસભર હોય છે, અને એ ચાદ રાખવું જોઈએ કે ન્યાયિક ઉચ્ચારણો કોઈ વિશિષ્ટ કેસની હકીકતોની પૃષ્ઠભૂમિમાં કરવામાં આવ્યા હોય છે.

૧૧. પરિસ્થિતિજન્ય લવચીકતાને કારણે, એક વધારાની અથવા ભિન્ન હકીકત બે કેસોમાં કરાયેલા નિષ્કર્ષો વચ્ચે બહુ મોટો ફરક પેદા કરી શકે છે. કોઈ નિર્ણય પર આંખ મીંચીને આધાર રાખીને કેસોનો નિકાલ કરવો યોગ્ય નથી.

૧૨. પૂર્વનિર્ણયો લાગુ કરવાની બાબતમાં લોર્ડ ડેનિંગના નીચેના શબ્દો અધિકૃત સિદ્ધાંતરૂપ બની ગયા છે:

૧૯.....દરેક કેસ તેના પોતાના તથ્યો પર આધારિત હોય છે અને એક કેસ અને બીજા કેસ વચ્ચેની ઘનિષ્ઠ

સમાનતા પૂરતી નથી, કારણ કે એક જ મહત્વપૂર્ણ વિગત પણ સમગ્ર પરિસ્થિતિનું સ્વરૂપ બદલી શકે છે; આવા કેસોનો નિર્ણય કરતી વખતે, કોઈએ કેસોનો નિર્ણય (કોર્ડોઝોએ કહ્યું તેમ) એક કેસનો રંગ બીજા કેસના રંગ સાથે મેળ કરીને કરવાની લાલચથી દૂર રહેવું જોઈએ. તેથી, કોઈ કેસ રેખાની કઈ બાજુ આવે છે તે નક્કી કરવા માટે, બીજા કેસ સાથેનું વ્યાપક સામ્ય ક્યારેય પણ નિર્ણાયક નથી.

નજીરનું અનુસરણ માત્ર એટલી હદ સુધી જ કરવું જોઈએ જેટલું તે ન્યાયના માર્ગને ચિહ્નિત કરે છે, પરંતુ તમારે નિર્જીવ લાકડું કાપી નાખવું અને બાજુની ડાળીઓને છાંટી નાખવી આવશ્યક છે, નહીં તો તમે ઝાડઝંખડ અને ડાળીઓમાં પોતાને ભટકાતા જોવા મળશે. મારી વિનંતી એ છે કે ન્યાય સુધીનો માર્ગ એવા અવરોધોથી મુક્ત અને સ્પષ્ટ રાખવામાં આવે, જે તેમાં અડચણ ઉભી કરી શકે.

૯.૩ સામાવાળા ઓનો આ વાદ કે જી.સી.ઈ.ઈ.એ દરો ઘટાડવા માટે એલ૧ સાથે વાટાઘાટો કરી હતી તે હકીકતનું ધ્યાનમાં લેવામાં આવી શકતું નથી, કારણ કે એલ૨ અને એલ૩ને વાટાઘાટો માટે આમંત્રિત

કરવામાં આવ્યા ન હતા, પ્રાથમિક દ્રષ્ટિએ અસંગત છે, કારણ કે ટેન્ડર પ્રક્રિયામાં એલર અને એલ૩ સાથે વાટાઘાટો કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ ઉદ્ભવી શકતો નથી અને એમ કરવાથી ટેન્ડર પ્રક્રિયા અર્થહીન બની જાય, તેમજ કેન્દ્રીય સતર્કતા આયોગે પણ એલર અને એલ૩ સાથે આવી વાટાઘાટોની પ્રથાને પ્રતિબંધિત કરતા પરિપત્રો જારી કર્યા છે.

૯.૪ સામાવાળા ઓનો આ દાવો કે આ બાબત ફોજદારી કેસ સમાન છે, જેમાં કલમ ૧૭૩ના અહેવાલના તબક્કા સુધી આરોપીને કોઈ અધિકારો નથી, તે પણ અસ્થિર છે, કારણ કે આરોપીને નિશ્ચિતપણે રદ કરવાની અરજી અથવા મુક્તિ માટેની અરજી દાખલ કરવાનો ઉપાય ઉપલબ્ધ છે.

૯.૫ સામાવાળા ઓની એવી દલીલ કે કોઈ નિશ્ચિત પેકેજમાં સફળ બોલીદારે અન્ય પેકેજોમાં પણ આવી સ્પર્ધાત્મક દરો દર્શાવ્યા હોવા જોઈએ, તે પણ અસ્થિર છે, કારણ કે આ દલીલ બોલીદારે લીધેલા વ્યવસાયિક નિર્ણયને પ્રશ્નિત કરવા પર આધારિત છે અને કારણ કે આ પ્રિન્ટરો પાસે સંસાધનોની દ્રષ્ટિએ મર્યાદિત ક્ષમતા છે, તથા તેઓએ ક્યાંક સફળ થવાની આશાએ એકથી વધુ પેકેજો માટે બોલીઓ રજૂ કરી હોઈ શકે, છતાં તેઓ કાગળ, શાહી વગેરેના પોતાના જથ્થા પર આધાર રાખીને પસંદગીના પેકેજમાં સૌથી નીચા દરો દર્શાવે.

૧૦. શ્રી મિહિર જોશી, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે પણ તેમના પ્રતિઉત્તરમાં વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મિહિર ઠાકોર દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોને સ્વીકારી છે.

૧૧. સામાવાળા નં. ૧ અને ૨ એ પાનાં-પડટથી આગળ સંયુક્ત પ્રત્યુત્તરરૂપ સોગંદનામું દાખલ કર્યું છે, જેમાં તેમણે સ્વયં અરજીની જ જાળવણીક્ષમતાનો પ્રશ્ન ઉઠાવ્યો છે અને વિવિધ અદાલતોના વિવિધ નિર્ણયોનું પણ વર્ણન કર્યું છે તથા એવું દલીલ કર્યું છે કે સીસીઆઈએ અધિનિયમની કલમ ૨૬ હેઠળ પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કર્યો છે અને તેમાં કોઈ પક્ષપાત નથી તથા પડકારાયેલ આદેશ કમિશનની પરિધિ અને અધિકારક્ષેત્રની મર્યાદામાં રહીને પસાર કરવામાં આવ્યો છે. વધુમાં એવું પણ દલીલ કરવામાં આવ્યું છે કે અરજદારોને સીસીઆઈની જોગવાઈઓ મુજબ યોગ્ય તક મળશે અને તપાસની શરૂઆતથી અરજદારને કોઈ પૂર્વગ્રહ થતો નથી કે તેનો કોઈ કાનૂની અધિકાર અસરગ્રસ્ત થતો નથી.

૧૨. ઉક્ત સોગંદનામું-પ્રતિઉત્તર સામે શ્રી ખાગેન રામનલાલ પટેલ દ્વારા પ્રત્યુત્તર રજૂ કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં તેમણે અરજિયાતિ વર્ણવાયેલા તથ્યોનું પુનરાવર્તન કર્યું છે અને વિવિધ નિર્ણયોના સંદર્ભો આપતાં

દલીલ કરી છે કે સી.સી.આઈ.ના વહીવટી આદેશની ન્યાયિક સમીક્ષા વડી અદાલતના અધિકારક્ષેત્રને આધિન છે. એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે સામાવાળા નં. ૧ એ મનસ્વી અને ભેદભાવપૂર્ણ રીતે વિપક્ષકારોમાંથી એકને આમંત્રિત કર્યો અને આદેશ બહાર પાડતા પહેલાં તેને રજૂઆતો કરવાની મંજૂરી આપી, જ્યારે અન્ય વિપક્ષકારોને તેવી સમાન તકથી વંચિત રાખ્યા. વધુમાં એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે વિપક્ષકારોમાંથી એકને આવી તક આપવામાં આવતા તેને તેના સામે કરવામાં આવેલા આક્ષેપોમાંથી પોતાને મુક્ત કરવાની તક મળી ગઈ છે અને તેથી સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા અપનાવવામાં આવેલી આ પ્રક્રિયામાં મનમાની, મનસ્વિત્વ, ભેદભાવ અને પક્ષપાતની ઝાંખી પડે છે. તેમણે અરજી મંજૂર કરવાની પ્રાર્થના કરી છે.”

૧૩. પ્રારંભે, આ હેતુ માટે જેટલી હદ સુધી સંબંધિત હોય તેટલી હદ સુધી અધિનિયમની કલમ ૨, ૩, ૧૯, ૨૬ અને ૫૩એની જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય રહેશે, જે નીચે મુજબ વાંચી શકાય છે:

કલમ ૨. વ્યાખ્યાઓ.—આ અધિનિયમમાં, જ્યાં સુધી સંદર્ભથી અન્યથા આવશ્યક ન બને, — (બી) “કરાર” માં કોઈપણ ગોઠવણ અથવા સમજૂતી અથવા સહમતીપૂર્વકની કાર્યવાહીનો સમાવેશ થાય છે, —

(૧) એવો વ્યવસ્થાપત્ર, સમજુતી અથવા પગલું ઔપચારિક છે કે લખિત છે કે નથી; અથવા (૨) એવો વ્યવસ્થાપત્ર, સમજુતી અથવા પગલું કાનૂની કાર્યવાહીઓ દ્વારા અમલમાં મૂકવા યોગ્ય બનાવવાનો આશય ધરાવે છે કે નથી; અથવા (સી) “કાર્ટેલ” માં ઉત્પાદકો, વેચાણકર્તાઓ, વિતરણકર્તાઓ, વેપારીઓ અથવા સેવા પ્રદાતાઓના એવા સંગઠનનો સમાવેશ થાય છે, જે પોતાના વચ્ચેના કરાર દ્વારા માલના ઉત્પાદન, વિતરણ, વેચાણ અથવા કિંમતને, અથવા માલના વેપારને અથવા સેવાઓના પ્રદાનને મર્યાદિત કરે છે, નિયંત્રિત કરે છે અથવા નિયંત્રિત કરવાનો પ્રયાસ કરે છે;

કલમ ૩. સ્પર્ધા-વિરોધી કરારો.- (૧) કોઈ ઉદ્યોગ, અથવા ઉદ્યોગોના સંઘ, અથવા કોઈ વ્યક્તિ, અથવા વ્યક્તિઓના સંઘ, માલના ઉત્પાદન, પુરવઠો, વિતરણ, સંગ્રહ, સંપાદન અથવા નિયંત્રણ અંગે, અથવા સેવાઓની જોગવાઈ અંગે, એવો કોઈ કરાર કરશે નહીં, જે ભારતની અંદર સ્પર્ધા પર નોંધપાત્ર પ્રતિકૂળ અસર કરે છે અથવા કરવાની સંભાવના ધરાવે છે।

(૨) ઉપકલમ (૧) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓના ઉલ્લંઘનથી કરવામાં આવેલ કોઈપણ કરાર રદબાતલ રહેશે.

(૩) ઉપક્રમો અથવા ઉપક્રમોની સંસ્થાઓ અથવા વ્યક્તિઓ અથવા વ્યક્તિઓની સંસ્થાઓ વચ્ચે કરવામાં આવેલ કોઈપણ કરાર, અથવા કોઈપણ વ્યક્તિ અને ઉપક્રમ વચ્ચે કરવામાં આવેલ કોઈપણ કરાર, અથવા માલના સમાન અથવા સમરૂપ વેપાર અથવા સેવાઓની જોગવાઈમાં સંકળાયેલી, કાર્ટેલ સહિત, કોઈપણ ઉપક્રમોની સંસ્થા અથવા વ્યક્તિઓની સંસ્થા દ્વારા ચલાવવામાં આવતી પ્રથા, અથવા લેવાયેલ નિર્ણય, જે— (એ) સીધી કે પરોક્ષ રીતે ખરીદી અથવા વેચાણના ભાવ નક્કી કરે; (બી) ઉત્પાદન, પુરવઠો, બજારો, તકનીકી વિકાસ, મૂડીરોકાણ અથવા સેવાઓની જોગવાઈને મર્યાદિત કરે અથવા નિયંત્રિત કરે; (સી) બજારના ભૌગોલિક ક્ષેત્રના ફાળવણી દ્વારા, અથવા માલ અથવા સેવાઓના પ્રકાર દ્વારા, અથવા બજારમાં ગ્રાહકોની સંખ્યા દ્વારા, અથવા અન્ય કોઈ સમાન રીતે, બજાર અથવા ઉત્પાદનના સ્ત્રોત અથવા સેવાઓની જોગવાઈનું વહેંચાણ કરે; (ડી) સીધી કે પરોક્ષ રીતે બોલી ગોટાળો અથવા સાંઠગાંઠપૂર્વકની બોલીનું પરિણામ લાવે, તે સ્પર્ધા પર નોંધપાત્ર પ્રતિકૂળ અસર ધરાવતું હોવાનું અનુમાનવામાં આવશે:

પરંતુ શરત એ છે કે, જો સંયુક્ત સાહસના માર્ગે કરવામાં આવેલ કોઈ કરારથી માલના ઉત્પાદન, પુરવઠા, વિતરણ, સંગ્રહ, અધિગ્રહણ અથવા નિયંત્રણમાં અથવા સેવાઓના પ્રદાનમાં કાર્યક્ષમતા વધતી હોય, તો આ ઉપકલમમાં સમાયેલ કોઈ જોગવાઈ તેવા કોઈ કરારને લાગુ પડશે નહીં.

સ્પષ્ટીકરણ.—આ ઉપકલમના હેતુઓ માટે, “બિડ રિગિંગ”નો અર્થ એવો કોઈપણ કરાર થાય છે, જે ઉપકલમ (૩) માં ઉલ્લેખિત અને માલના સમાન અથવા સમાનપ્રકારના ઉત્પાદન અથવા વેપારમાં, અથવા સેવાઓના પ્રદાનમાં સંકળાયેલા ઉદ્યોગો અથવા વ્યક્તિઓ વચ્ચે થયેલો હોય, અને જેના પરિણામે બોલીઓ માટેની સ્પર્ધા દૂર થાય અથવા ઘટે, અથવા બોલી પ્રક્રિયા પર પ્રતિકૂલ અસર પડે અથવા તેમાં હેરફેર થાય.

(૪) ક્ષક્ષક્ષ ક્ષક્ષક્ષ ક્ષક્ષક્ષ કલમ ૧૯. અમુક કરારો અને સાહસની પ્રબળ સ્થિતિ અંગે તપાસ.— (૧) કમિશન, કલમ ૩ ની ઉપકલમ (૧) અથવા કલમ ૪ ની ઉપકલમ (૧) માં સમાવિષ્ટ

જોગવાઈઓના કોઈ કથિત ઉલ્લંઘન અંગે, સ્વપ્રેરણાથી અથવા નીચે મુજબના આધારે તપાસ કરી શકે છે –

(એ) કોઈપણ વ્યક્તિ, ઉપભોક્તા અથવા તેમની સંસ્થા અથવા વેપાર સંસ્થા પાસેથી, નિયમો દ્વારા નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવી રીતથી અને તેવી ફી સાથે પ્રાપ્ત થતી કોઈપણ માહિતી પ્રાપ્ત થવા પર;

અથવા

(બી) કેન્દ્રીય સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર અથવા કોઈ વૈધાનિક સત્તામંડળ દ્વારા તેને કરવામાં આવેલ સંદર્ભના આધારે.

(૨) એક્સક્સક્સ એક્સક્સક્સ

(૩) એક્સક્સક્સ એક્સક્સક્સ

(૪) એક્સ એક્સ એક્સ

(૫) એક્સએક્સએક્ એક્સએક્સએક્

(૬) એક્સ એક્સ એક્સ

(૭) એક્સ એક્સ એક્સ

કલમ ૨૬ : કલમ ૧૯ હેઠળ તપાસ માટેની પ્રક્રિયા –

(૧) કેન્દ્રીય સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર અથવા કોઈ વૈધાનિક સત્તાધિકારી તરફથી સંદર્ભ પ્રાપ્ત થવા પર અથવા કલમ ૧૯ હેઠળ પ્રાપ્ત થયેલ પોતાની જાણકારી અથવા માહિતીના આધારે, જો આયોગનું એવું મંતવ્ય હોય કે પ્રથમદષ્ટિએ કેસ અસ્તિત્વમાં છે, તો તે મહાનિદેશકને આ બાબતમાં તપાસ કરાવવાનો નિર્દેશ આપશે: પરંતું એ શરતે કે જો પ્રાપ્ત થયેલ માહિતીનો વિષય, આયોગના મંતવ્ય મુજબ, અગાઉ પ્રાપ્ત થયેલ કોઈ માહિતી જેવો જ મહત્વપૂર્ણ રીતે સમાન હોય અથવા તે દ્વારા આવરી લેવામાં આવ્યો હોય, તો નવી માહિતીને અગાઉની માહિતી સાથે સંયુક્ત કરી શકાશે.

(૨) કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર અથવા કાનૂની સત્તાધિકારી પાસેથી આવેલ સંદર્ભ અથવા કલમ ૧૯ હેઠળ પ્રાપ્ત માહિતી પ્રાપ્ત થવા પર, જો આયોગ એવો મત ધરાવે કે પ્રથમદર્શી રીતે કોઈ કેસ અસ્તિત્વમાં નથી, તો તે તાત્કાલિક મામલો બંધ કરશે અને તેને યોગ્ય જણાય એવા આદેશો પસાર

કરશે અને પરિસ્થિતિ મુજબ તેના આદેશની નકલ કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર અથવા કાનૂની સત્તાધિકારી અથવા સંબંધિત પક્ષકારોને મોકલશે.

(૩) મહાનિર્દેશક ઉપકલમ (૧) હેઠળનો નિર્દેશ પ્રાપ્ત થતાં, આયોગ દ્વારા નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવી અવધિમાં પોતાના નિષ્કર્ષો અંગેનો અહેવાલ રજૂ કરશે.

(૪) ઉપકલમ(૩) માં ઉલ્લેખિત અહેવાલની નકલ આયોગ સંબંધિત પક્ષકારોને મોકલી શકે છે: પરંતુ એ શરતે કે જ્યાં તપાસ કેન્દ્રીય સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર અથવા કાયદેસર સત્તાધિકારી પાસેથી પ્રાપ્ત થયેલા સંદર્ભના આધારે કરાવવામાં આવી હોય, ત્યાં આયોગ ઉપકલમ (૩) માં ઉલ્લેખિત અહેવાલની નકલ, જે તે પ્રમાણે, કેન્દ્રીય સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર અથવા કાયદેસર સત્તાધિકારીને મોકલશે.

(૫) જો ઉપકલમ (૩) માં ઉલ્લેખિત ડિરેક્ટર જનરલનો અહેવાલ એવી ભલામણ કરે છે કે આ અધિનિયમની જોગવાઈઓનો કોઈ ભાગ થયેલો નથી, તો પંચ, પરિસ્થિતિ મુજબ, ડિરેક્ટર જનરલના આવા અહેવાલ અંગે કેન્દ્ર સરકાર અથવા

રાજ્ય સરકાર અથવા વૈધાનિક સત્તાધિકારી અથવા સંબંધિત પક્ષકારો પાસેથી આક્ષેપો અથવા સૂચનો આમંત્રિત કરશે.

(૬) ઉપકલમ (૫) માં ઉલ્લેખિત આક્ષેપો અને સૂચનો, જો કોઈ હોય, તેના વિચારણા પછી, જો આયોગ મહાનિર્દેશકની ભલામણ સાથે સંમત થાય, તો તે તાત્કાલિક મામલો બંધ કરશે અને તેને યોગ્ય લાગે તેવા આદેશો પસાર કરશે અને પ્રસંગાનુસાર પોતાના આદેશની જાણ કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર અથવા વૈધાનિક સત્તાપ્રાધિકરણ અથવા સંબંધિત પક્ષકારોને કરશે.

(૭) ઉપકલમ (૫) માં ઉલ્લેખિત વાંધાઓ અથવા સૂચનો, જો કોઈ હોય, તેમના પર વિચારણા કર્યા પછી, જો આયોગનો એવો મત હોય કે વધુ તપાસ આવશ્યક છે, તો તે ડિરેક્ટર જનરલ દ્વારા મામલામાં વધુ તપાસ કરવા નિર્દેશ આપી શકે છે અથવા મામલામાં વધુ પૂછપરછ કરાવવામાં આવી શકે છે અથવા પોતે આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ

અનુસાર મામલામાં વધુ પૂછપરછ આગળ ધપાવી શકે છે.

(૮) જો ઉપકલમ (૩) માં ઉલ્લેખિત ડિરેક્ટર જનરલનો અહેવાલ ભલામણ કરે છે કે આ અધિનિયમની કોઈપણ જોગવાઈઓનો ભંગ થયો છે, અને કમિશનનો એવો અભિપ્રાય હોય કે વધુ તપાસ આવશ્યક છે, તો તે આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ અનુસાર આવા ભંગ અંગે તપાસ કરશે.

કલમ ૫૩એ. અપીલીય ટ્રિબ્યુનલ.—

કંપનીઝ અધિનિયમ, ૨૦૧૩ (૨૦૧૩ નો ૧૮) ની કલમ ૪૧૦ હેઠળ રચાયેલ નેશનલ કંપની લો એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ, ફાઈનાન્સ અધિનિયમ, ૨૦૧૭ (૨૦૧૭ નો ૭) ના પ્રકરણ ૬ ના ભાગ ૧૪ ના પ્રારંભથી અને ત્યારથી, આ અધિનિયમના હેતુઓ માટે અપીલીય ટ્રિબ્યુનલ રહેશે અને ઉક્ત અપીલીય ટ્રિબ્યુનલ— (એ) આ અધિનિયમની કલમ ૨૬ ની ઉપકલમો (૨) અને (૬), કલમ ૨૭, કલમ ૨૮, કલમ ૩૧, કલમ ૩૨, કલમ ૩૩, કલમ ૩૮, કલમ

૩૯, કલમ ૪૩, કલમ ૪૩એ, કલમ ૪૪, કલમ ૪૫
અથવા કલમ ૪૬ હેઠળ કમિશન દ્વારા જારી કરવામાં
આવેલા કોઈપણ નિર્દેશ, કરવામાં આવેલ કોઈપણ
નિર્ણય અથવા પસાર કરવામાં આવેલા કોઈપણ
આદેશ સામેની અપીલો સાંભળશે અને તેનો નિકાલ
કરશે; અને (બી) કમિશનના નિષ્કર્ષો અથવા
કમિશનના કોઈપણ નિષ્કર્ષ સામેની અપીલમાં
અપીલીય ટ્રિબ્યુનલના આદેશોમાંથી અથવા આ
અધિનિયમની કલમ ૪૨એ હેઠળ અથવા કલમ
૫૩૬ ની ઉપકલમ (૨) હેઠળ ઉદ્ભવી શકે તેવા
વળતર માટેના દાવા પર નિર્ણય કરશે, અને આ
અધિનિયમની કલમ ૫૩એન હેઠળ વળતર વસૂલાત
માટે આદેશો પસાર કરશે.

૧૪. કલમ ૨(બી) ના સાદા વાચનથી સ્પષ્ટ થાય છે કે કરારમાં કોઈપણ
વ્યવસ્થા અથવા સમજુતી અથવા સંકલિત કાર્યવાહીનો સમાવેશ થાય છે,
ભલે તે ઔપચારિક હોય કે લેખિત હોય, અથવા ભલે તેનો કાનૂની
કાર્યવાહી દ્વારા અમલ કરાવવાનો આશય રાખવામાં આવ્યો હોય કે ન
હોય. તેથી, આ અધિનિયમ હેઠળનો કરાર લેખિત હોવો આવશ્યક નથી.
દરેક કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓના આધારે, કરારના પક્ષકારોના

વર્તનમાંથી કરારનું અનુમાન કાઢી શકાય છે. તે જ સમયે, કલમ ૨(સી) હેઠળ કાર્ટેલમાં ઉત્પાદકો, વેચાણકર્તાઓ, વિતરણકારો, વેપારીઓ અથવા સેવા પ્રદાતાઓના સંગઠનનો સમાવેશ થાય છે, જે પોતાપોતાની વચ્ચેના કરાર દ્વારા માલના ઉત્પાદન, વિતરણ, વેચાણ અથવા કિંમતે, અથવા માલના વેપારમાં અથવા સેવાઓના પ્રદાનમાં મર્યાદા મૂકે છે, નિયંત્રણ કરે છે અથવા નિયંત્રણ કરવાનો પ્રયાસ કરે છે. તેથી, એવી કાર્યવાહી પણ, જે પોતે જ રચાય, કાર્ટેલ રચવાનો કરાર બની શકે છે. તે સ્પષ્ટ છે કે કાર્ટેલ રચવા અંગે અથવા લેખિત કરાર સર્જવા અંગે પ્રત્યક્ષ પુરાવો ઉપલબ્ધ ન પણ હોય. કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓ પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ દર્શાવી શકે છે કે કરાર અને/અથવા કાર્ટેલ અસ્તિત્વમાં છે.

૧૫. હવે, કલમ ૩ મુજબ કોઈપણ એવો કરાર, જે સ્પર્ધા-વિરોધી હોય, તે શૂન્ય ગણવામાં આવે છે. કલમ ૩ની ઉપકલમ (૩) મુજબ, તેમાં વિવિધ પરિસ્થિતિઓ દર્શાવવામાં આવી છે, જે એવી હોઈ શકે કે તે ઉપક્રમો અથવા ઉપક્રમોના સંગઠનો અથવા વ્યક્તિઓ અથવા વ્યક્તિઓના સંગઠન વચ્ચે કરવામાં આવેલ કરાર હોય, અથવા કોઈપણ વ્યક્તિ અને ઉપક્રમ વચ્ચે કરવામાં આવેલ કરાર હોય, અથવા ઉપક્રમોના કોઈપણ સંગઠન અથવા વ્યક્તિઓના સંગઠન દ્વારા આચરવામાં આવતી પ્રથા હોય, અથવા લેવાયેલ નિર્ણય હોય, જે સ્પર્ધા-વિરોધી કરાર હોય. તેમાં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ એવા કરાર વિષે પણ જોગવાઈ કરે છે, જે

વર્તનમાં પણ હોઈ શકે. કલમ ૩ હેઠળ સ્પર્ધા-વિરોધી કરાર હતો કે નહીં, તે દરેક બાબતના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓના આધારે નક્કી કરવાનું રહે છે.

૧૫.૧ હવે, કલમ ૧૯ અનુસાર, કમિશનને ચોક્કસ કરારો તથા ઉદ્યોગસંસ્થાની પ્રબળ સ્થિતિ અંગે તપાસ કરવાની સક્ષમતા આપવા માટે જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. કમિશનને, કોઈપણ વ્યક્તિ, ગ્રાહક અથવા સંઘ અથવા વ્યાપાર સંઘ દ્વારા મોકલવામાં આવેલ કોઈપણ માહિતી પ્રાપ્ત થવા આધારે, અથવા રાજ્ય સરકાર કે કેન્દ્ર સરકાર અથવા કાયદેસર સત્તાધિકારીમાંથી કોઈ એક દ્વારા કરવામાં આવેલ સંદર્ભના આધારે, કરાર અંગે તપાસ કરવાની સત્તા સોંપવામાં આવી છે. તેથી, ઉપરોક્ત રીતે ઉદ્દેશિત વિવિધ નિર્ણયોમાં ઠરાવવામાં આવ્યું છે તેમ, કમિશનની તપાસ કરવાની સત્તા અધિનિયમની વિવિધ જોગવાઈઓને આધીન છે. અધિનિયમની કલમ ૧૯(૧) હેઠળ કમિશન દ્વારા વપરાતી સત્તા ન્યાયિક સત્તા નથી, પરંતુ સ્વરૂપે વહીવટી છે. હવે, કાયદાનો આ સિદ્ધાંત સુસ્થાપિત છે કે જ્યારે કોઈ સત્તાધિકારી કોઈ તપાસ અંગે વહીવટી સત્તાનો ઉપયોગ કરે છે, ત્યારે અદાલત આવી સત્તાધિકારીના નિર્ણય ઉપર અપીલની અદાલત તરીકે બેસતી નથી, પરંતુ અદાલત સ્પષ્ટપણે નિર્ણય કેવી રીતે લેવામાં આવ્યો

તેની રીતની સમીક્ષા કરે છે. આ બાબત સુનિશ્ચિત રીતે સ્થિર છે કે આવી વહીવટી કાર્યવાહી ખાતે હસ્તક્ષેપ અનુમત્ય નથી, સિવાય કે આદેશ કાયદા વિરુદ્ધ હોય, અથવા સંબંધિત પરિબલોનો વિચાર કરવામાં આવ્યો ન હોય, અથવા અસંગત પરિબલોનો વિચાર કરવામાં આવ્યો હોય, અથવા એવો નિર્ણય લેવાયો હોય જે કોઈ ચુકિતસંગત વ્યક્તિ લઈ શકી હોત નહીં.

૧૫.૨ હવે, કલમ ૨૬ની જોગવાઈઓ તેમજ ઉપરોક્ત અહીં ઉલ્લેખિત વિવિધ નિર્ણયોને ધ્યાનમાં લેતા, તેમાંથી પ્રગટ થતા કાનૂની પાસાઓનો સાર નીચે મુજબ રજૂ કરી શકાય:

□ કલમ ૨૬(૧) ની જોગવાઈઓ દર્શાવે છે કે, જ્યાં કોઈ ઉદ્યોગસંસ્થા, ઉદ્યોગસંસ્થાઓના સંગઠન, વ્યક્તિઓ, વ્યક્તિઓના સંગઠન અથવા અન્ય કોઈ કાનૂની એકમનું વર્તન એવું હોય કે તે જાહેર હિતને ગંભીર હાનિ પહોંચાડે અને સાથે સાથે અધિનિયમની જોગવાઈઓનું પણ ઉલ્લંઘન કરે, એવા કેસોમાં પ્રારંભિક તબક્કે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતનું અપવર્જન સૂચિત થાય છે, અને આવા સંજોગોમાં

આયોગ પોતાની અધિકારક્ષેત્રની અંદર રહી તાત્કાલિક એકપક્ષીય આંતરિમ મનાઈહુકમના આદેશો પસાર કરી શકશે.

▯ અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળ પંચનું કાર્ય તપાસલક્ષી અને નિયામક સત્તા સ્વરૂપનું છે.

▯ આવી ફરજ અત્યંત પ્રારંભિક સ્વરૂપની હોય છે અને તે વિભાગીય ફરજ છે. તે તબક્કે તે કોઈ વ્યક્તિને દોષિત ઠરાવતી નથી અને, તેથી, ઓડી અલ્ટેરમ પાર્ટમના સિદ્ધાંતનો અમલ આવશ્યક બનતો નથી.

▯ વિભાગીય રીતે પ્રથમદષ્ટિયા અભિપ્રાયની રચના કરવી ન્યાયનિર્ણયાત્મક કાર્ય સમાન ગણાતી નથી, પરંતુ તે માત્ર વહીવટી સ્વભાવની છે.

▯ સાંભળણી માટેની નોટિસનો અધિકાર અધિનિયમની કલમ ૨૬ની જોગવાઈઓ હેઠળ કલ્પિત કરવામાં આવેલો નથી.

▯ અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળ આયોગ દ્વારા બજાવવામાં આવતી કામગીરીઓ નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયાના વિરુદ્ધ સ્વરૂપે પ્રારંભિક પગલાંના સ્વભાવની છે.

▯ અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળ, આયોગ માત્ર વિગતવાર કારણો નોંધવા પૂરતું નથી, પરંતુ તેને નિષ્કપટ

અને સ્પષ્ટ શબ્દોમાં પોતાનું મન દર્શાવવું જરૂરી છે કે તેની દૃષ્ટિએ પ્રથમદૃષ્ટ્યે કેસ અસ્તિત્વમાં છે, અને તેથી ડિરેક્ટર જનરલને તપાસ માટે દિશા જારી કરવી આવશ્યક બને છે.

▯ એવો અભિપ્રાય અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ આયોગને પૂરી પાડવામાં આવેલી માહિતી અને કરવામાં આવેલ સંદર્ભ સહિત, નોંધપોથીના આધારે રચવામાં આવવો જોઈએ.

આયોગ પાસે એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે તે અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) મુજબ, કોઈપણ ન્યાયનિર્ણયાત્મક અથવા નિશ્ચયાત્મક પ્રક્રિયામાં પ્રવેશ્યા વિના અને આવી અભિપ્રાયની રચનાને સમર્થન આપે તેવા ન્યૂનતમ કારણો નોંધાવીને, પ્રથમદ્રષ્ટ્યાનો અભિપ્રાય વ્યક્ત કરે.

૧૫.૩ હવે, એ સુસ્થાપિત છે કે અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળ કમિશનને માત્ર એટલું જ જોવાનું રહે છે કે પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ અભિપ્રાય અસ્તિત્વમાં છે કે નહીં. અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળનો આદેશ ત્યારે પસાર કરી શકાય છે જ્યારે તપાસનો નિર્દેશ આપવા માટે પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ સામગ્રી ઉપલબ્ધ હોય અને

વિસ્તૃત કારણો આપવાની આવશ્યકતા રહેતી નથી, કારણ કે કમિશને માત્ર એક કામચલાઉ દૃષ્ટિકોણ વ્યક્ત કરવો રહે છે. આ પણ સુસ્થાપિત છે કે કલમ ૨૬(૧) હેઠળ પસાર કરાયેલા આદેશમાં જો વિસ્તૃત કારણો દર્શાવવામાં આવે, તો જેના વિરુદ્ધ ફરિયાદ કરવામાં આવી છે તે વ્યક્તિને નિશ્ચિતપણે પૂર્વગ્રહ થશે, અને તેથી કલમે ૨૬(૧) હેઠળ આદેશ પસાર થયા બાદ તપાસ હાથ ધરવા માટે વિધાએ એક સુરક્ષાત્મક જોગવાઈ કરી છે અને આ બાબતમાં તપાસ હાથ ધરીને ડિરેક્ટર જનરલ માટે સાંભળવાની તક આપવી નિશ્ચિતપણે આવશ્યક છે.

૧૫.૪ હવે કલમ ૫૩એની જોગવાઈ પર વિચાર કરતાં, સ્વીકાર્ય રીતે, અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળની સત્તાના આધારે આયોગ દ્વારા પસાર કરાયેલ તપાસનો આદેશ વિરુદ્ધ કોઈ અપીલ અનુમત્ય નથી. તેથી, અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળ આયોગ દ્વારા જારી કરાયેલ તપાસના આદેશને પડકારવા સંબંધિત વ્યક્તિને અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની સાંવિધાનિક સત્તા ઉપલબ્ધ છે. પરંતુ, કલમ ૨૬(૧) હેઠળની કાર્યવાહી સ્વભાવથી વહીવટી હોવાને કારણે, આવી વહીવટી આદેશમાં હસ્તક્ષેપ કરવા બાબતે વડી અદાલત પર ન્યાયિક સંયમ રહેશે, જ્યાં સુધી એ દર્શાવવામાં ન આવે કે આદેશ કાયદાના વિરુદ્ધ હતો, અથવા સંબંધિત

પરિબળોનો વિચાર કરવામાં આવ્યો નહોતો, અથવા અસંબંધિત
પરિબળોનો વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો, અથવા નિર્ણય એવો
હતો કે કોઈ વાજબી વ્યક્તિ એવો લઈ શક્યો હોત નહીં.

૧૬. પ્રકરણના ઉપરોક્ત કાનૂની પાસાઓને ધ્યાનમાં લેતા, આ તબક્કે
પ્રતિવાદિત આદેશમાં અરજદારઓ સામે તપાસનો આદેશ કરતાં સમયે
કમિશને કરેલ સંબંધિત નોંધનો ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય રહેશે, જે નીચે મુજબ
વાંચાય છે:

"૧૯. આયોગે જાણકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી
માહિતી અને દસ્તાવેજો તથા જી.સી.ઈ.ઈ.ના પ્રતિસાદનું
સાવધાનીપૂર્વક અવલોકન કર્યું છે.

૨૦. પ્રારંભે, આયોગ નોંધે છે કે માહિતીમાં પ્રજ્ઞા ટેન્ડર
અંતર્ગત ખરીદદાર તરીકે જી.સી.ઈ.ઈ. સાથે ઓપી-૨ થી
ઓપી-૧૭ વિરુદ્ધ બોલી ગોઠવણનો આક્ષેપ કરવામાં
આવ્યો છે. જાણકારીદારે વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭ થી ૨૦૧૮-૧૯
દરમિયાન પ્રજ્ઞા ટેન્ડર સંબંધે કિંમતોમાં વધારો વગેરે દ્વારા
બોલી ગોઠવણના ઉદાહરણોને ઉજાગર કરવાનો પ્રયાસ કર્યો
હોવા છતાં, આયોગ નોંધે છે કે 'વર્ષ ૨૦૧૫-૧૬ થી
૨૦૧૮-૧૯ સુધી બોલીદારો દ્વારા દર્શાવાયેલ બોલી

રકમનું કોષ્ટક સ્વરૂપમાં તુલનાત્મક નિવેદન' તરીકે વર્ણવાયેલ પરિશિષ્ટ ૩ અંગે, આ મામલે પ્રથમદ્રષ્ટ્યા અભિપ્રાય રચવા માટે ચર્ચા આવશ્યક છે. ઉક્ત અવધિ માટેના બોલી ગોઠવણના આક્ષેપો 'વ્યક્તિગત વસ્તુઓ' ની કિંમતો પર આધારિત છે, જે દરેક પેકેજમાં એલ-૧ બોલીદારે દર્શાવેલી છે અને જે અન્ય બોલીદારોની સરખામણીમાં પણ સૌથી ઓછી છે; જાણકારીદારના જણાવ્યા મુજબ આ અસામાન્ય છે અને સામાન્ય પ્રવાહમાં અત્યંત અશક્યપ્રાય છે.

૨૧. માહિતીદાતાએ, અનુસૂચિ ૩ ના આધારે, એવો આક્ષેપ કર્યો કે નાણાકીય વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭ થી ૨૦૧૮-૧૯ દરમિયાન, નાણાકીય વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭ ના પેકેજ એ સિવાય, દરેક પેકેજ હેઠળના વ્યક્તિગત મુદ્દાઓ માટે પેકેજના સફળ બોલીદારો દ્વારા ઉદ્ધૃત કરાયેલા ભાવો, ભલે તે ૩૦ મુદ્દાઓ હોય કે ૨ મુદ્દાઓ, હંમેશા સૌથી ઓછા હતા. માહિતીદાતા મુજબ, તે દર્શાવે છે કે દરેક પેકેજ સંબંધે સફળ બોલીદારનો નિર્ણય કથિત રીતે બોલી પ્રક્રિયા પહેલાં જ કરવામાં આવ્યો હતો અને અન્ય બોલીદારોએ માત્ર

આવરણરૂપ બોલીઓ જ રજૂ કરી હતી. વધુમાં એવો પણ આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે બોલીદારો વચ્ચે પૂર્વસમજૂતી વિના, એક જ બોલીદાર દ્વારા પેકેજના તમામ મુદ્દાઓમાં સૌથી નીચો (એલ૧) દર દર્શાવવો શક્ય ન હોત.

૨૨. પ્રાથમિક પરિષદ દરમિયાન, અનુબંધક ૩ ની સામગ્રીનો જી.સી.ઈ.ઈ. દ્વારા ઇનકાર કરવામાં આવ્યો નહોતો. જોકે, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે તેમાં પ્રકાશિત કરાયેલા દરો વાટાઘાટથી નક્કી થયેલા દરો હતા. જી.સી.ઈ.ઈ. દ્વારા કરવામાં આવેલી મૌખિક રજૂઆતો અંગે સ્પષ્ટતા થાય તે માટે, આયોગે જી.સી.ઈ.ઈ. ને માહિતી અંગે તેનો જવાબ દાખલ કરવા તથા તેના જવાબમાં આ પાસું અત્યંત સ્પષ્ટ રીતે સમજાવવા નિર્દેશ આપ્યો હતો. જી.સી.ઈ.ઈ. દ્વારા દાખલ કરાયેલા લેખિત જવાબ/ ટિપ્પણીઓમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે તે દરેક અને પ્રત્યેક વસ્તુની વ્યક્તિગત કિંમતો તરફ ધ્યાન આપતું નથી, પરંતુ પુસ્તકો તથા અન્ય વસ્તુઓની કુલ જથ્થા માટેની ખરીદીના કુલ ખર્ચ અંગે જ ચિંતિત રહે છે, કારણ કે તેનું હિત ખરીદીનો કુલ ખર્ચ ઘટાડવામાં અને કાર્યક્ષમ ખરીદી કરવામાં છે.....”

૨૪. ઉપર જણાવ્યા મુજબ ઈ થી એન સુધીની કોષ્ટકોની સરખામણીએ એ થી ડી સુધીની કેટલીક પેકેજો સંબંધિત કોષ્ટકોના પરિદર્શન કરતાં, સ્પષ્ટ થાય છે કે કુલ મળીને એલ.આઈ. દરો વાટાઘાટથી નિર્ધારિત કરાયેલા દરો નહોતા, પરંતુ અલગ અલગ ઉદ્ધૃત કિંમતોમાંથી ઉત્પન્ન કરાયેલા દરો હતા. વધુમાં, ઉપર ઉતારવામાં આવેલી કોષ્ટકોમાંથી એ પણ અત્યંત સ્પષ્ટ થાય છે કે દરેક પેકેજ હેઠળ દરેક અલગ વસ્તુ માટે તે પેકેજના એલ-૧ વિજેતાએ ઉદ્ધૃત કરેલી કિંમતો પણ સૌથી નીચી હતી. તેથી, આયોગ પ્રાથમિક દ્રષ્ટિએ નોંધે છે કે માહિતીદાતાની રજૂઆતમાં કંઈક બળ છે. એવું જણાય છે કે બોલી આપનાર પક્ષકારોએ ઉદ્ધૃત કરેલા દરો સ્વતંત્ર નહોતા અને તે સામાવાળા પક્ષ-૨ થી ૧૭ વચ્ચેના પરસ્પર સંકળાયેલા અને સમન્વિત કૃત્ય પર આધારિત હોવાનું જણાય છે, જે અધિનિયમની કલમ ૩(૧) ને કલમ ૩(૩)(ડી) સાથે વાંચતાં તેની જોગવાઈઓ હેઠળ તપાસ કરવાનું આવશ્યક બનાવે છે.

૨૫. ઉપરોક્ત બાબતો ઉપરાંત, માહિતીદાતાએ એવો આક્ષેપ કર્યો છે કે જી.સી.ઈ.ઈ. દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી ટેન્ડરની શરતો અને નિયમોમાં એવા પ્રતિબંધો

હતા, જેમણે સ્પર્ધામાં અવરોધ ઊભો કર્યો હતો અને જે થોડાક ખેલાડીઓને લાભ પહોંચાડવા માટે રચાયેલા હતા. આયોગે નોંધ્યું કે સ્થિર ન્યાયસિદ્ધાંત એવો છે કે ખરીદી કરનાર સત્તા તેની આવશ્યકતાઓના આધારે ખરીદી માટે પોતાની શરતો અને નિયમો નિર્ધારિત કરવા માટે સ્વતંત્ર છે. વધુમાં, જી.સી.ઈ.ઈ.એ એવું સ્પષ્ટીકરણ આપ્યું છે કે ટેન્ડરો બહાર પાડવાની શરૂઆતથી જ તે નિયમો અને માર્ગદર્શિકાઓ મુજબ ટેન્ડરો બહાર પાડતું આવ્યું છે. હાલમાં આ ટેન્ડરો જી.ઈ.એમ. પર બહાર પાડવામાં આવે છે. તેથી, આયોગનો એવો અભિપ્રાય છે કે પ્રતિબંધાત્મક ટેન્ડર શરતો અને નિયમો અંગે માહિતીમાં કરાયેલ આક્ષેપ હાલના કેસમાં ટકી શકે એવો જણાતો નથી.

૨૬. વધુમાં, માહિતીદાતાએ આક્ષેપ કર્યો છે કે બોલી-ગોઠવણીના કારણે બોલીઓ વધારેલા દરે ક્વોટ કરવામાં આવી હતી. બીજી તરફ, જી.સી.ઈ.ઈ.એ એવો ખુલાસો રજૂ કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે કે ભાવોમાં થયેલો વધારો કાગળના ભાવમાં વધારો, છાપકામ ખર્ચ, મજૂરી ખર્ચ તથા અન્ય આનુષંગિક ખર્ચ જેવા વિવિધ પરિબલોને કારણે હોઈ શકે છે. આયોગ નોંધે છે કે આ તબક્કે આ મુદ્દાનો તુકડાઓમાં

વિચાર કરવો યોગ્ય નહીં ગણાય અને તેથી, પ્રથમદર્શી દ્રષ્ટિએ, એવો મત ધરાવે છે કે આવા મુદ્દાની પણ તપાસ દરમિયાન તપાસ કરવામાં આવી શકે.

૨૭. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, આયોગ એવો અભિપ્રાય ધરાવે છે કે પ્રાથમિક દ્રષ્ટિએ એવો મામલો અસ્તિત્વમાં છે, જેને આ આદેશમાં વિગતવાર દર્શાવ્યા મુજબ, અધિનિયમની કલમ ૩(૧) ની જોગવાઈઓનું ઉદ્ધંધન થયું છે કે કેમ તે નિર્ધારિત કરવા માટે ડાયરેક્ટર જનરલ (ડીજી) દ્વારા તપાસ કરાવવી આવશ્યક છે.

૨૮. તદનુસાર, આયોગ ડીજીને નિર્દેશ આપે છે કે અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧)ની જોગવાઈઓ હેઠળ આ મામલે તપાસ કરવામાં આવે. આયોગ ડીજીને વધુમાં નિર્દેશ આપે છે કે આ આદેશની પ્રાપ્તિથી ૬૦ દિવસની અંદર તપાસ પૂર્ણ કરીને તપાસ અહેવાલ રજૂ કરે.

૨૯. એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે, જો તપાસની પ્રક્રિયા દરમિયાન ડી.જી.ને માહિતીમાં ઉલ્લેખિત એકમો ઉપરાંત કોઈ અન્ય એકમનું સ્પર્ધાવિરોધી વર્તન ધ્યાનમાં આવે, તો ડી.જી.ને તેની પણ તપાસ કરવાની સ્વતંત્રતા રહેશે.

૩૦. ડીજીને આ પણ નિર્દેશ કરવામાં આવે છે કે, જે સમયે આક્ષેપિત ઉલ્લંઘન કરવામાં આવ્યું હતું તે સમયે પક્ષકારોના વ્યવસાયોના સંચાલન માટે જે વ્યક્તિઓ/અધિકારીઓ પ્રભારી હતા અને જવાબદાર હતા, તેમ જ જેમની સંમતિ અથવા મિલીભાગતથી આક્ષેપિત ઉલ્લંઘન કરવામાં આવ્યું હતું તેવી વ્યક્તિઓ/અધિકારીઓની ભૂમિકાની, અધિનિયમની કલમ ૪૮ ની જોગવાઈઓના અનુસંધાને, તપાસ કરે.

૩૧. આ આદેશમાં જણાવ્યું હોય તે પૈકી કશું પણ પ્રકરણના ગુણદોષ અંગે અંતિમ અભિપ્રાયની અભિવ્યક્તિ સમકક્ષ ગણાશે નહીં અને ડીજી અહીં કરવામાં આવેલી નોંધથી કોઈપણ રીતે પ્રભાવિત થયા વિના તપાસ હાથ ધરશે.

૧૭. હવે, નોંધ પર મુકવામાં આવેલી સામગ્રીને ધ્યાનમાં લેતાં, તે પ્રગટ થાય છે કે કમિશને અધિનિયમની કલમ ૨૬ અનુસાર કાર્યવાહી આરંભી છે અને તેના અનુસંધાને અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળ પ્રથમદષ્ટિએ કેસના અસ્તિત્વ અંગે મંતવ્ય રચ્યું છે. આ પ્રક્રિયા સામાવાળા નં. ૩ પાસેથી સ્પર્ધા-વિરોધી કરારના સ્વરૂપમાં કાર્ટેલ અંગે કમિશનને પ્રાપ્ત થયેલી માહિતીના આધારે હાથ ધરવામાં આવી છે.

અધિનિયમ હેઠળ કમિશનને ઉપલબ્ધ તેના વહીવટી અધિકારના ઉપયોગથી જે વ્યક્તિ વિરુદ્ધ કોઈ તપાસ શરૂ કરવાનો આદેશ આપવામાં આવે છે, તેવી સંબંધિત વ્યક્તિને કોઈ વૈધાનિક અધિકાર ઉપલબ્ધ નથી. વધુમાં, આ સુસ્થાપિત છે કે કલમ ૨૬ હેઠળનો તપાસનો આદેશ, જે માત્ર પ્રથમદષ્ટિએ મંતવ્ય છે અને જે કોઈપણ વ્યક્તિના અધિકારોને અસર કરતો નથી, તેને વડી અદાલત દ્વારા ફરી વિચારણા હેઠળ લેવામાં આવી શકતો નથી, જ્યાં સુધી અને જો સુધી એવું દર્શાવવામાં ન આવે કે તે અધિનિયમની કોઈ જોગવાઈના વિરુદ્ધ છે અથવા અસંગત સામગ્રીનું ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યું છે અથવા સંબંધિત સામગ્રીનું ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યું નથી. વધુમાં, અધિનિયમની જોગવાઈઓ મુજબ, તપાસના તબક્કા દરમિયાન સંબંધિત વ્યક્તિને સાંભળવાની આવશ્યક તક ઉપલબ્ધ રહેશે. વધુમાં, અધિનિયમની યોજના મુજબ, તપાસ અધિકારી એટલે કે ડિરેક્ટર જનરલ દ્વારા અહેવાલ રજૂ કર્યા પછી, જે સંબંધિત વ્યક્તિ વિરુદ્ધ કોઈ અહેવાલ કરવામાં આવ્યો હોય, તેને પણ કમિશન સમક્ષ પોતાનો બચાવ રજૂ કરવાની અને પોતાનો પક્ષ મૂકવાની તક મળશે. તે તબક્કે, જો સાંભળવાની કોઈ તક આપવામાં ન આવે, તો નિશ્ચિતપણે જે સંબંધિત વ્યક્તિ વિરુદ્ધ કોઈ પ્રતિકૂળ આદેશ પસાર કરવામાં આવે છે, તેને તે આદેશને વિવિધ આધારોએ પડકારવાનો પૂર્ણ અધિકાર છે, જેમાંથી એક કુદરતી ન્યાયના ભંગનો પણ હોઈ શકે છે. જોકે, તેની સમક્ષ મુકવામાં આવેલી સામગ્રીના આધારે તપાસ માટેનો

કોઈ આદેશ પસાર કરતી વખતે અને પ્રથમદષ્ટિએ મંતવ્ય રચવાના તબક્કે, સંબંધિત વ્યક્તિના કોઈ અધિકારનો ભંગ થતો નથી અને તેવી વ્યક્તિ તે તબક્કે તેને સાંભળવાની તક આપવાનો અધિકારરૂપે દાવો કરી શકતી નથી. વધુમાં, અગાઉ વિવિધ નિર્ણયોમાં નિરીક્ષણ કરાયેલ પ્રમાણે, અધિનિયમની કલમ ૨૬(૧) હેઠળ પરિકલ્પિત કોઈ તપાસ જરૂરી છે કે નહીં તે અંગે પ્રથમદષ્ટિએ મંતવ્ય રચવા માટે કોઈપણ વ્યક્તિને આમંત્રિત કરવું અથવા કોઈપણ વ્યક્તિ પાસેથી માહિતી માંગવી તે કમિશનનો વિશેષ અધિકાર છે. કમિશનનું આવું કૃત્ય પક્ષપાતપૂર્ણ છે અથવા જે અન્ય વ્યક્તિ વિરુદ્ધ તપાસનો આદેશ કરવામાં આવ્યો છે તેને કોઈ અધિકાર આપે છે એવું કહી શકાય નહીં.

૧૮. હવે, ઉપર અહીં ઉલ્લેખ કરવામાં આવેલ પડકારાયેલ અવતરણના પરિશીલન કરતાં, તે સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે

આયોગે કલમ ૨૬(૧) હેઠળ તપાસ શરૂ કરવા બાબતે પ્રાથમિક દષ્ટિએ અભિપ્રાય રચવા માટે સામાવાળા નં. ૩ તેમજ જી.સી.ઈ.ઈ.ઈ. દ્વારા અભિલેખ પર મૂકવામાં આવેલી સામગ્રી પર વિચાર કર્યો છે. તે સ્પષ્ટ રીતે દર્શાવે છે કે તપાસ શરૂ કરવાનો આદેશ પસાર કરતી વખતે, માહિતગાર દ્વારા માનક શરતો અને નિયમોમાં પ્રતિબંધની જોગવાઈ અંગે કરવામાં આવેલા આક્ષેપને

આયોગે સ્વીકાર્યો નથી, તે બાબત પણ આયોગે વિચારમાં લીધી હતી. આથી, તપાસ અંગે પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ અભિપ્રાયે પહોંચતા પહેલાં, આયોગે તેની સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવેલી પ્રત્યેક સામગ્રી પર વિચાર કર્યો છે.

૧૯. હવે, અરજદારની મુખ્ય વ્યથા દરેક પેકેટમાં એલ૧ ભાવ અને વાટાઘાટથી નક્કી થયેલા ભાવની વ્યાખ્યાને લઈને છે અને તેણે રજૂ કર્યું છે કે કમિશને તેને પૂરી પાડવામાં આવેલી માહિતીનું ગેરઅર્થઘટન કર્યું છે. જોકે, એ નોંધવું જરૂરી છે કે સંબંધિત વ્યક્તિ દ્વારા કમિશનને સામગ્રી સંબંધિત, જે વ્યવસાયિક વ્યવહારોના સ્વરૂપમાં હોઈ શકે, હિસાબો સંબંધિત માહિતી અથવા તેવી આંકડાકીય માહિતી વગેરે સ્વરૂપે હોઈ શકે, એવી પૂરી પાડવામાં આવેલી માહિતીનું અર્થઘટન કરવું અને તેની વિચારણા કરવી તે કમિશનનું કાર્ય છે. કોઈ નિશ્ચિત વ્યવસાયિક પ્રવૃત્તિને લગતા વ્યવસાયિક આંકડા અથવા આંકડાકીય માહિતીનું મૂલવણ કે અર્થઘટન કરવામાં અદાલત પાસે તેવી કોઈ વિશેષતા નથી. વ્યવસાય અથવા વ્યાપારી વ્યવહાર તથા હિસાબી પ્રક્રિયા સંબંધિત આંકડાકીય માહિતીના સ્વરૂપમાં રહેલી કોઈપણ એવી માહિતીનું, તેવા ક્ષેત્રોમાં વિશેષતા અને જ્ઞાન ધરાવતા વિવિધ વ્યક્તિઓ દ્વારા, ભિન્ન રીતે અર્થઘટન થઈ શકે છે. આવા આંકડાઓના અર્થઘટનનો દૃષ્ટિકોણ વિવિધ વ્યક્તિઓ મુજબ જુદો હોઈ શકે છે અને તેથી, અરજદારનું આ પ્રતિપાદન કે આંકડાકીય માહિતી સંબંધિત માહિતી, જેમાં દરેક પેકેટમાં એલ૧ ભાવની અસરના અર્થઘટન તથા તેના

વાટાઘાટથી નક્કી થયેલા ભાવ વગેરેનો સમાવેશ થાય છે, તેનો કમિશન દ્વારા ગેરસમજ થયો છે, તે આ તબક્કે સ્વીકારી શકાય તેમ નથી, કારણ કે તપાસ શરૂ કરવી કે નહીં તે અંગે પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ મત બનાવવાનો અધિકારક્ષેત્ર કમિશનનો છે. કમિશનના આક્ષેપિત આદેશમાં આ પાસાઓનો તેના પોતાના દૃષ્ટિકોણથી વિચાર કરવામાં આવ્યો છે. આ તબક્કે, અદાલત એવો પ્રશ્ન નક્કી કરી શકતી નથી કે આવા આંકડાઓ સંબંધે કમિશન દ્વારા અપનાવવામાં આવેલો દૃષ્ટિકોણ અથવા અર્થઘટન અયોગ્ય છે કે નહીં અને/અથવા કમિશને અરજદાર દ્વારા રજૂ કરાયેલ અર્થઘટનનો દૃષ્ટિકોણ અપનાવવો જોઈએ હતો કે નહીં. એવો પ્રશ્ન તપાસની શરૂઆત માટે પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ મત બનાવતી વખતે કમિશનના કાર્યક્ષેત્રમાં આવે છે.

૨૦. વધુમાં, આ અદાલતના વિચારીને બનાવેલા અભિપ્રાય મુજબ, ડિરેક્ટર જનરલ દ્વારા વિગતવાર તપાસ હાથ ધરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી ધારાસભ્ય જોગવાઈના ભંગ અંગે કોઈ નિષ્કર્ષ નોંધવાનો પ્રશ્ન ઉભો થતો નથી. તેથી, અરજદારે ડિરેક્ટર જનરલ દ્વારા હજી શરૂ થવાની બાકી રહેલી તપાસમાં ભાગ લેવામાં હચકચાટ રાખવી ન હતી અને અરજદારો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા તમામ આધાર ડિરેક્ટર જનરલ સમક્ષ તેમજ કમિશન સમક્ષ ઉપલબ્ધ રહેશે. કલમ ૨૬(૧) હેઠળ પસાર કરાયેલ પડકારાયેલ આદેશ પ્રક્રિયાનો માત્ર પ્રારંભિક બિંદુ છે અને અરજદારો શરૂઆતના તબક્કે જ પ્રક્રિયાને રોકવા માંગે છે અને

અરજદાર દ્વારા કમિશનને આ બાબતમાં આગળ વધવાની મંજૂરી આપવામાં આવતી નથી.

૨૧. વધુમાં, આ સુસ્થાપિત છે કે જ્યારે કોઈ પણ બાબતમાં તથ્ય સંબંધિત પ્રશ્નો સંકળાયેલા હોય, ત્યારે વડી અદાલત સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની પોતાની સંવિધાનિક સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકતી નથી. સ્વીકાર્ય રીતે, વર્તમાન કેસમાં, જેમ ઉપર અહીં ચર્ચા કરવામાં આવી છે, માહિતીના ડેટા સ્વરૂપમાં રહેલી માહિતીના અર્થઘટન સંબંધિત વિવાદિત તથ્યપ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવ્યો છે. તેથી, આ આધાર પર પણ, ખાસ કરીને જ્યારે આક્ષેપિત આદેશ વહીવટી સ્વરૂપનો હોય, ત્યારે આ અદાલત ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની પોતાની વિવેકાધીન સત્તાનો ઉપયોગ ન કરવો યોગ્ય માને છે.

૨૨. ઉપરોક્ત અવલોકનોના પ્રકાશમાં, આ અદાલતનું વિચારીને બનેલું મત એવું છે કે આ રિટ અરજીઓમાં કોઈ જ સાર નથી અને તે ખારિજ કરવામાં આવવી જોઈએ. તેમ છતાં, નોંધનીય છે કે અરજીઓ બાકી રહેલી અવધિ દરમિયાન, મહાનિદેશકે અધિનિયમની કલમ ૪૩ હેઠળ દંડ કાર્યવાહીની શરૂઆત કરવા માટે કેટલીક નોટિસો પણ જારી કરી છે, કારણ કે આયોગના પડકારાયેલ આદેશ વિરુદ્ધ કોઈ સ્થગન અમલમાં ન હતું. સાચું છે કે કોઈ સ્થગન અમલમાં ન હતું, તેમ છતાં, કારણ કે મુદ્દો ન્યાયવિચારાધીન હતો અને દેશમાં કોવિડ-૧૯ મહામારી પ્રવર્તમાન હતી, તેથી દંડ કાર્યવાહીની શરૂઆત માટે આયોગે આવી

નોટિસો જારી કરવી ન જોઈતી હતી. તેમ હોય તો પણ. કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં લેતાં, દંડાત્મક કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે આયોગ/મહાનિદેશક દ્વારા નોટિસ જારી કરવાની પડકારાયેલ કાર્યવાહી પર સ્થગન આપવાની જરૂર છે. તે જ સમયે, તપાસની શરૂઆત માટે આયોગના પડકારાયેલ આદેશના આધારે જારી કરવામાં આવેલી નોટિસનો જવાબ આપવા માટે અરજદારોને અમુક સમય આપવો જરૂરી છે.

૨૩. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં લેતાં, કારણ કે તમામ અરજીઓ ગુણવત્તાવિહીની છે અને ફગાવા પાત્ર છે, તેથી તે તમામ આથી ફગાવવામાં આવે છે. તેમ છતાં, કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં રાખીને, વિવાદિત આદેશના આધાર પર જારી કરવામાં આવેલી નોટિસનો જવાબ આપવા માટેનો સમય આજથી ૪ (ચાર) અઠવાડિયા માટે આથી લંબાવવામાં આવે છે. અરજદારો કાયદા અનુસાર આવી નોટિસોને જવાબ આપવા માટે આવી તકનો લાભ લઈ શકશે.

૨૪. પરિણામે, ત્યાં સુધી આયોગ/ મહાનિદેશક દ્વારા અરજદારો સામે કોઈ બળજબરીપૂર્ણ કાર્યવાહી કરવામાં ન આવે. સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે કોઈપણ હેતુ માટે સમયનો વધુ કોઈ વિસ્તાર મંજૂર કરવામાં આવશે નહીં.

ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ નથી.

મુખ્ય અરજીઓના નિકાલને ધ્યાનમાં રાખીને, વિશેષ દીવાની અરજીઓ સંબંધિત બધી દીવાની અરજીઓનો પણ તે મુજબ નિકાલ કરવામાં આવે છે. પ્રત્યક્ષ તામીલની પરવાનગી આપવામાં આવે છે.

હસ્તાક્ષર/–

(ડૉ. એ. પી. ઠાકર, ન્યાયમૂર્તશ્રી)

એસએજે જયોર્જ

The translation of this judgment has been provided by

M/s Hyperlink E-Solutions Pvt. Ltd.

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.